

Η φωτογραφία του εξωφύλλου τραβήχτηκε στο Reclaim the Streets της 13ης Ιουλίου 1996 που διοργανώθηκε στο Λονδίνο. Κάτω από το τεράστιο φόρεμα της ξυλοπόδαρης κρύβονται μέλη των Reclaim the Streets που ανοίγουν τρύπες με κομπρεσέρ στην άσφαλτο για να φυτέψουν δέντρα. Η γκάντα πνίγει τον θόρυβο που ακούγεται.

Μάλλον για κάτι τέτοια άτομα έλεγε ο Καρδινάλιος του Ρετζ ότι *όταν φτάσουν σ' ένα ορισμένο σημείο, μπορούν να κάνουν ό,τι νομίζουν ότι μπορούν να κάνουν...*

Η μπροσούρα αυτή εκδόθηκε από την κατάληψη Φάμπρικα Υφανέτ τον Μάιο του 2022 σε 500 αντίτυπα. Διανέμεται χωρίς αντίτιμο σε στέκια, καταλήψεις και κοινωνικούς χώρους και η κάλυψη των εξόδων γίνεται με ελεύθερη συνεισφορά. Ευχαριστούμε θερμά τον Χ., τον Γ. και τον Τζ. για τις ιστορίες που μοιράστηκαν μαζί μας. Η ηλεκτρονική έκδοση της μπροσούρας μπορεί να βρεθεί στο yfanet.espinblogs.com. Για παρατηρήσεις, κριτικές ή οποιαδήποτε ερώτηση, υπάρχει το contact@yfanet.net. Εναλλακτικά, κάθε Τρίτη στις 20:00, Ομήρου με Περδίκια γωνία...

Εισαγωγή

[...] ούτε στη στράτευσή μου στην *Potere Operaio*, ούτε σ' αυτή στο φεμινιστικό κίνημα δεν είχα μία στιγμή, και το εννοώ, δεν είχα μία μοναδική στιγμή χαράς. Θυμάμαι μόνο μια τεράστια, συνεχή κούραση. [...] ούτε μία στιγμή χαράς. Πώς έγινε αυτό;

Mariarosa Dalla Costa, 2002

Έχουν περάσει 20 χρόνια από τη στιγμή που η Ιταλίδα φεμινίστρια Mariarosa Dalla Costa είπε τα παραπάνω λόγια σ' ένα συνέδριο για την ιστορία του εργατισμού που διοργανώθηκε στη Ρώμη, και η διαπίστωσή της αντηχεί σχεδόν *προειδοποιητικά* για όσους, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, δεν μπορούν να φανταστούν τη ζωή τους έξω από το κίνημα, μακριά απ' τους αγώνες. Με αποπληστική ειλικρίνεια η Dalla Costa θίγει ένα διαχρονικό ζήτημα που ταλανίζει τις αγωνιζόμενες: αν η επανάσταση νοείται αποκλειστικά ως μία *συγκεκριμένη στιγμή* στο μέλλον· ένα «τέλος» που θα σηματοδοτήσει μία νικηφόρα πορεία, τότε... μέχρι εκείνη τη στιγμή, τι; Το παραπάνω απόσπασμα θέτει υπό κριτική όλη αυτήν τη μίζερν παράδοση της αριστεράς που βλέπει τον αγώνα ως κάτι το αποκομμένο από τη χαρά και τη (συλλογική και ανατρεπτική) έννοια της απόλαυσης· ως έναν αδιάκοπο μόχθο που πάει πακέτο με μία ιώβεια υπομονή που περιμένει να δρέψει κάποιους καρπούς στο μακρινό μέλλον· ως μία, εν τέλει, αυστηρή και σοβαροφανή διαδικασία που δεν επιτρέπει ίχνος παρέκκλισης από αυτό που νοείται ως «ορθή αγωνιστική συμπεριφορά και ήθος».

20 χρόνια μετά, η επιλογή της κατάληψης Φάμπρικα Υφανέτ να βγει στον δρόμο για να υπερασπιστεί τον εαυτό της μπροστά στα σχέδια κράτους κι εργολάβων δίκως μαυροκόκκινες, κράνη ή «σφικτές» περιφρουρήσεις, αλλά με πολύ μουσική, κέφι και χορό, μπορεί να τοποθετηθεί μέσα σ' ένα τέτοιο πλαίσιο «επανάκτησης» της χαράς, της δημιουργίας και της φαντασίας ως αναπόσπαστα κομμάτια των ανταγωνιστικών διαδικασιών απέναντι στο υπάρχον. Ένα πλαίσιο αρκετά μεγάλο ώστε να χωράει (πέρα από μουσικές πορείες), και αυτοοργανωμένες ταινίες, και ποιητικές εκφάνσεις της δημιουργικότητάς μας, και εικαστικές προτάσεις ενός «άλλου» πολιτισμού από τον κυρίαρχο, και γενικά ό,τι βροντοφωνάζει πως *δεν μπορούμε ν' αρκεστούμε σε μία ζωή αιώνιας αναμονής*. Πρέπει ψήγματα της «ουτοπίας» που φανταζόμαστε, ψήγματα αυτής της χαράς να επιχειρηθούν και τώρα· αυτό που δημιουργούμε σήμερα να μοιάζει με το μέλλον που ονειρευόμαστε. Ακόμα περισσότερο: ίσως όλα αυτά καταφέρουν να επανανοηματοδοτήσουν την ίδια την έννοια της επανάστασης όχι ως κάτι που μας περιμένει στο τέλος του δρόμου, αλλά ως κάτι που βρίσκεται σε κάθε πράξη ανυποταγής που πραγματοποιούμε, σε κάθε στιγμή μοιρασμένης ελευθερίας που μπορούμε να οικοδομήσουμε, σε κάθε πράξη αλληλεγγύης που αναπτύσσουμε. Με άλλα λόγια, σ' εκείνο το *περίγραμμα κοινότητας* που βλέπουμε να σχηματίζεται όταν ξεσπάει κάποιο κίνημα, ακόμα κι αν δεν είναι «επαναστατικό» με τη στενή έννοια του όρου, αλλά που ορίζει ένα σημείο *μη-επιστροφής* για τις ζωές όλων όσων εμπλέκονται μέσα σε αυτό.

Τέτοια σημεία, εμπειρίες και διαδρομές επιχειρούμε ν' ανασύρουμε εδώ, σε μία αφήγηση που περιπλέκει λευκά ποδήλατα, Ινδιάνους στις ευρωπαϊκές μητροπόλεις, μπλοκαρισμένους αγγλικούς αυτοκινητοδρόμους, έναν εξωτικό αέρα από τη ζούγκλα της Λακάντονα που από χρονιά σε χρονιά φύσαγε και σ' άλλο «ραντεβού», μιλανέζικες, επισφαλείς «ευρωπρωτομαγίες», κι ένα μοναχικό, αυτοδιαχειριζόμενο αντιεξουσιαστικό στέκι

*σ' όσους κι όσες αγάπησαν τα παραμύθια τόσο,
που δεν έχουν άλλη επιλογή από το να τα ζήσουν*

στην Άνω Πόλη που αφού στριμώχτηκε για 5 χρόνια σε τρεις ορόφους, τελικά μετακόμισε σ' ένα εγκαταλελειμμένο εργοστάσιο στην Κάτω Τούμπα. Και το μέλλον προβλέπεται ακόμα πιο περιπετειώδες...

Υ.Γ. Η αναδρομή που ακολουθεί βρίθει από αποσπάσματα κειμένων/αναλύσεων/ανακοινώσεων άλλων ομάδων ή ατόμων. Θέλουμε να πιστεύουμε ότι η «παρεμβολή» τους στον «κύριο» κορμό (αν υπάρχει τέτοιος!) του κειμένου, δεν είναι κουραστική, μα αντίθετα συμβάλλει σε μία πιο ελεύθερη μορφή συγγραφής κι ανάγνωσης. Με το υλικό αυτό δεν αποσκοπούμε στο να ενισχύσουμε τις δικές μας θέσεις (για τον απλούστατο λόγο ότι με πολλά από αυτά μπορεί και να διαφωνούμε), ούτε να δείξουμε το πλήθος των πηγών στο οποίο έχουμε πρόσβαση (ούτως ή άλλως το σύνολο αυτών μπορούν να βρεθούν σε κάποια κινηματική δομή βιβλιοθήκης/αρχείου ή στο διαδίκτυο). Σκοπός μας είναι να προωθήσουμε αυτό το είδος διαλόγου κι επεξεργασίας παρελθοντικών εμπειριών μέσα από το πρίσμα διάφορων υποκειμένων του αγώνα. Επιπρόσθετα, πολλά από αυτά που θα θέλαμε να πούμε οι ίδιες, έχουν ήδη διατυπωθεί από άλλους συντρόφους παλιότερα, οπότε δεν υπάρχει η ανάγκη να προβάλλονται ως καινούρια, όταν μάλιστα σε πολλές περιπτώσεις μάς γοητεύει ο τρόπος έκφρασής τους.

Συγκεκριμένα πάντως για τα κομμάτια που αποτελούν προϊόν ηχογραφημένων συζητήσεων με τους συντρόφους Χ., Γ. και Τζ. (και τα λεγόμενά τους αναγνωρίζονται μ' αυτά τα αρχικά μέσα στο κείμενο), για την ιστορία, ας σημειώσουμε πως οι συζητήσεις αυτές διεξήχθησαν στην κατάληψη Φάμπρικα Υφανέτ την άνοιξη του 2022 με σκοπό τον εμπλουτισμό αυτής της μπροσούρας και της αντίστοιχης εκδήλωσης που οργανώθηκε κατά το φεστιβάλ υπεράσπισης της κατάληψης τον Μάιο του '22.

Ιστορικό

Αν και η αναδρομή μας θα έχει ως λογική αφετηρία αυτό που γενικόλογα ονομάζουμε «πνεύμα του '68», πρέπει να σημειώσουμε ότι η *γιορτή*, η *απόλαυση*, αλλά και μια διάθεση *πολιτισμικής ανατροπής* του υπάρχοντος στο επίπεδο της καθημερινής ζωής, ποτέ δεν ήταν πράγματα αντιπαραθετικά με τις επαναστατικές ή εξεγερτικές διαδικασίες. Μιλώντας στην κατάληψη Φάμπρικα Υφανέτ για την Παρισινή Κομμούνα του 1871, οι Εκδόσεις των Ξένων υπενθύμιζαν πως το τελευταίο νομοθέτημα της Κομμούνας (μία ακριβώς μέρα πριν ο στρατός των Βερσαλλιέρων εισβάλει στο Παρίσι) αφορούσε... τα θέατρα, και συγκεκριμένα την παράδοσή τους στην επιτροπή πολιτισμού. Κι όντως, ίσως προκαλεί εντύπωση που η Κομμούνα, μία μέρα πριν συντριβεί, ασχολείται με τα θέατρα, αλλά αυτό ακριβώς δείχνει ότι για τους κομμουνάρους η οργάνωση μιας διαφορετικής καθημερινότητας έπαιζε καθοριστικό ρόλο· δεν ήταν απλώς ένα δευτερεύον στοιχείο που θα έπρεπε να υποταχθεί σε μία στρατιωτικοποίηση της εξέγερσης.

Η Κομμούνα ήταν επίσης μια γιορτή, το παιχνίδι της ζωής ενάντια στον παρατεταμένο θάνατο της επιβίωσης σ' ένα καθεστώς στο οποίο είχε εκπέσει κάθε αξία, η εκφόρτιση της καταπιεσμένης κοινωνικής λίμπιντο, η υπέρβαση των διαχωρισμένων επιθυμιών, η έκρηξη του λαϊκού, ομαδικού ασυνείδητου, ένα αυθόρμητο ξέσπασμα των εξουσιαζομένων, οι οποίοι, με αφορμή το εθνικό ζήτημα, αποφασίζουν να γίνουν υποκείμενο της Ιστορίας, διεκδικώντας τη θέση που τους αρμόζει μέσα σε μια ελεύθερη κοινωνία, η «αυτοκυβέρνηση των παραγωγών» (Μαρξ), η συνειδητή ανάκτηση του αλλοτριωμένου χωροχρόνου, η μεταμόρφωση της πόλης. Κοντολογίς, οι εξεγερμένοι, ενσαρκώνοντας τα λόγια του Ρεμπώ «να αλλάξουμε τη ζωή», έδρασαν προσπαθώντας να συνδέσουν την πάλη για την ελευθερία με την ολοκλήρωση τού είναι τους, κάτι που η Λουίζ Μισέλ περιγράφει πολύ γλαφυρά στο βιβλίο της «Memoirs». «Ο κόσμος ήθελε να τα αγκαλιάσει όλα μεμιάς: τις τέχνες, τις επιστήμες, την λογοτεχνία, τις ανακαλύψεις. Η ζωή έβραζε. Όλοι βιάζονταν να ξεφύγουν απ' τον παλιό κόσμο»¹.

Έτσι, δεν είναι τυχαίο ότι η μνήμη της Κομμούνας θα αναβιώσει (στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα) από αυτές ακριβώς τις πολιτικές ομάδες που ισχυρίζονταν ότι οι δημιουργικές δραστηριότητες που αγκάλιαζαν όλο το εύρος της καθημερινής ζωής, αποτελούσαν τη μοναδική βάση για έναν καινούριο ορισμό του επαναστατικού ιδεώδους. Εξέχον παράδειγμα αποτέλεσε η Καταστασιακή Διεθνής και η προσπάθειά της για το ξεπέραςμα του καλλιτεχνικού διαχωρισμού (η τέχνη σαν ξεχωριστή δραστηριότητα), την αμφισβήτηση της πολεοδομίας, τους πειραματισμούς πάνω στη συμπεριφορά, τις κατασκευές καταστάσεων κλπ.

Η Κομμούνα υπήρξε η μεγαλύτερη γιορτή του 19ου αιώνα. Στη βάση της βρίσκουμε την πεποίθηση των εξεγερμένων ότι εκείνη την άνοιξη του 1871 είχαν γίνει κύριοι της ιστορίας τους στο επίπεδο της καθημερινής ζωής.

¹ Πέτρος Κροπότκιν-Νίκος Β. Αλεξίου «Η Παρισινή Κομμούνα-μία κριτική αποτίμηση» (Ελεύθερος Τύπος, 2011).

Την ίδια εποχή (δηλαδή στα μέσα της δεκαετίας του '60 και πριν ακόμα ξεσπάσει ο γαλλικός Μάης του '68) στην Ολλανδία εμφανίζεται μία άλλη ομάδα με ρηξικέλευθα χαρακτηριστικά, η οποία θα μπορούσαμε να πούμε πως έθεσε τις βάσεις του σύγχρονου μητροπολιτικού ακτιβισμού, οι λεγόμενοι *Pronos*. Με πολύ πρωτότυπες μορφές δράσης και τρόπους παρέμβασης, έθιξαν μια σειρά θεμάτων που εκείνη την εποχή φάνταζαν απρόσιτα (πολιτική της απαγόρευσης, οικολογικό, καταληψιακό κλπ) χρησιμοποιώντας την πρόκληση σαν το κύριο όπλο τους (θέατρα δρόμου, μεταστροφές κλπ).

Η σύνθεσή τους θα μπορούσαμε να πούμε ότι είχε ως βάση 4 τύπους ανθρώπων:

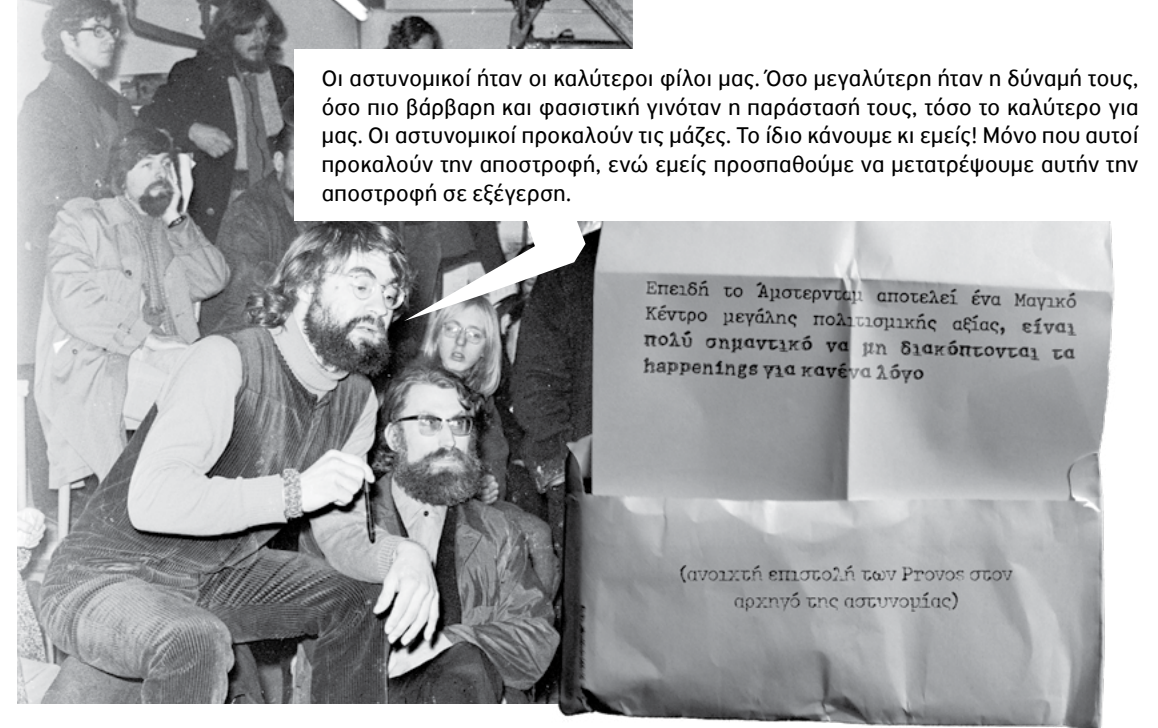
Α). Τους «happeners» που έστηναν τα λεγόμενα «happenings» στους δρόμους των πόλεων προκαλώντας την αστυνομία και την αστική ηθική μέσω μιας σουρεαλιστικής αίσθησης του χιούμορ κι έχοντας ως βασικό γνώρισμα τη μη-βία.

Β). Τους «beatniks», δηλαδή κατά βάση ευδαιμονιστές που αναζητούσαν μία ελευθερία μέσω της χρήσης ψυχοτρόπων ουσιών.

Γ). Φοιτητές με αναρχική ή αριστερή κουλτούρα που αποτέλεσαν, ας πούμε, το «διανοουμενίστικο» κομμάτι των *Pronos* (εκδίδοντας και το ομώνυμο περιοδικό).

Δ). Τους ακτιβιστές («street pronos») που πρωτοστατούσαν στις άμεσες δράσεις.

Οι *Pronos* εισήγαγαν τα λεγόμενα «λευκά πλάνα» («white plans»), καθένα από τα οποία είχε να κάνει με μία ξεχωριστή ατζέντα για την οποία διεξήγαγαν και μία καμπάνια: «white bicycle plan» ενάντια στη μαζική χρήση του αυτοκινήτου, «white victim plan» (κάθε οδηγός που θα προκαλούσε θανατηφόρο ατύχημα θα ήταν υποχρεωμένος να ζωγραφίσει με λευκή μπογιά το περίγραμμα του θύματος στο πεζοδρόμιο), «white housing plan» για την κατάληψη των άδειων κτιρίων απ' όσους είχαν ανάγκη στέγασης, «white wife plan» (δωρεάν ιατρική περίθαλψη κι εκτρώσεις για τις παντρεμένες γυναίκες) κ.ά.

Πρωτοποριακή (έως *αμφιλεγόμενη*, θα λέγανε κάποιοι) ήταν και η διαχείριση της αστυνομικής καταστολής που έκαναν οι *Pronos* προς όφελός τους. Οι *Pronos* θεωρούσαν την αστυνομία ένα βασικό, «μη-δημιουργικό» συστατικό για την πραγματοποίηση ενός επιτυχημένου happening, τους θεωρούσαν απαραίτητο κομμάτι των δράσεών τους (μία από τις βασικές φιγούρες των *Pronos*, ο Robert Jasper Grootveld τους αποκαλούσε ειρωνικά «συμπρωταγωνιστές»).

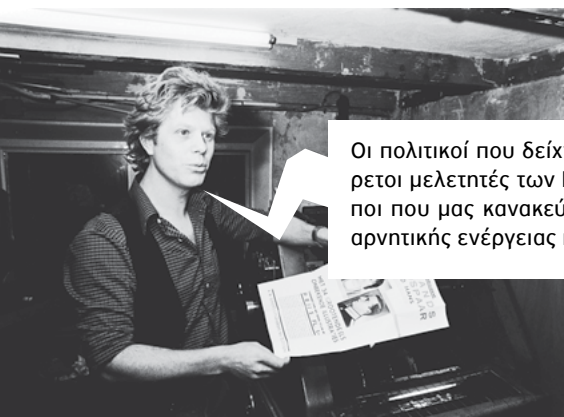
Φυσικά είναι περιττό να πούμε πως κάθε άλλο παρά «φιλική» ήταν η διαχείριση που τους επιφύλασσαν οι «συμπρωταγωνιστές» τους. Πολλά μέλη των *Pronos* ξυλοκοπήθηκαν ή συνελήφθησαν από τις αστυνομικές δυνάμεις κατά τη διάρκεια της πορείας τους. Απαρχαιωμένοι νόμοι ανασύρθηκαν από το νομικό οπλοστάσιο με σκοπό ν' απαγορευτούν οι συγκεντρώσεις τους με γελοίες προφάσεις που συνήθως είχαν να κάνουν με το περιεχόμενο της εκάστοτε κινητοποίησης. Οι *Pronos* ανταπαντούσαν κατεβαίνοντας στον δρόμο με λευκά πανό που δεν έγραφαν τίποτα ή μοιράζοντας λευκές προκλήσεις στους περαστικούς. Όταν η αστυνομία επενέβαινε στις διαδηλώσεις για το Βιετνάμ με αφορμή το σύνθημα «Johnson Moordenaar» («Johnson δολοφόνε»), γιατί ίσχυε νόμος που απαγόρευε τις υβριστικές προσφωνήσεις προς τον αρχηγό ενός φιλικού έθνους, οι *Pronos* παρέκαμπαν τη δυσκολία φωνάζοντας «Johnson Molenaar» («Johnson μιλωνά»).

Οι Προνος φτάσανε μέχρι το σημείο να κατεβούνε στις δημοτικές εκλογές (με προεκλογικό σύνθημα «*παίρνουμε από τους φτωχούς, δίνουμε στους πλούσιους*»), και μάλιστα εκλέξανε κι έναν δημοτικό σύμβουλο. Γεγονότα σαν κι αυτά, όπως και η στάση τους στην εξέγερση του Ιούνη του '66 στο Άμστερνταμ (με έναν νεκρό διαδηλωτή κι άλλον έναν βαριά τραυματισμένο), στην οποία οι Προνος αν και πήραν μέρος, την 3η μέρα (μαζί με άλλα συνδικάτα) έκαναν εκκλήσεις για ειρήνη, προκαλούσαν την ανηλεή κριτική των καταστασιακών που χαρακτήριζαν τους Προνος «ρεφορμιστές», «νεαρούς εξεγερμένους», «θύματα της ηγεσίας τους», «ανίκανους να κάνουν κριτική στο συνολικό σύστημα παραγωγής» κλπ (οι ίδιοι οι Προνος ισχυρίζονταν πως δεν προέρχονται από την εργατική τάξη, αλλά από τη «μη-εργατική» τάξη)².

Η αυτοδιάλυση των Προνος ήρθε το 1967 και σ' αυτό σίγουρα έπαιξε ρόλο η ολοένα και μεγαλύτερη ενσωμάτωση των περιεχομένων τους από τις κρατικές δομές. Διάφοροι φιλελεύθεροι πολιτικοί άρχισαν να υπερασπίζονται τις θέσεις τους, κοινωνιολόγοι μελετούσαν τις απόψεις τους με «επιστημονικό ενδιαφέρον» κλπ. Οι προτάσεις τους για τη δημιουργία ελεύθερων χώρων παιχνιδιού για παιδιά βρήκε θερμή ανταπόκριση από το δημοτικό συμβούλιο του Άμστερνταμ, η αντιπαγορευτική καμπάνια συνέβαλε στην επιβολή φιλελεύθερων μέτρων σε σχέση με τις ναρκωτικές ουσίες και (σε μία ιδιοφυή κίνηση θανάσιμου εναγκαλισμού της λογικής των happenings) το κράτος εγκατέστησε σε κεντρικό σημείο του Vondelpark στο κέντρο του Άμστερνταμ ένα βάθρο για να ρητορεύει οποιοσδήποτε ήθελε. Αυτή η *κατασταλτική ανεκτικότητα* ήταν που στο τέλος ακρήστεψε τον τρόπο δράσης των Προνος.

Αποτελεί τραγική ειρωνεία ότι η διάλυση των Προνος επήλθε μόλις έναν χρόνο πριν ξεσπάσει παγκόσμια αυτό που ονομάστηκε «κίνημα του '68» και που θα έθετε σε αμ-

Οι πολιτικοί που δείχνουν κατανόηση, οι διάφοροι καλοπροαίρετοι μελετητές των Προνος, οι διάφοροι καλοκάγαθοι επισκοποι που μας κανακεύουν, δημιουργούν γύρω μας έναν κύκλο αρνητικής ενέργειας που φθείρει τη μαγική μας δύναμη.

Το πνεύμα και η δύναμή μας χάθηκαν. Οι Προνος έγιναν δογματικοί και εκφυλίστηκαν μέσα από την κοινωνική αποδοχή...

φισβήτηση όλες τις κληρονομημένες βεβαιότητες των παλιότερων εργατικών κινημάτων περί μιας μονοσήμαντης αντίληψης για τη φύση του επαναστατικού υποκειμένου και που (σε μαζικό βαθμό πια) θα γενίκευε τέτοιου είδους εναλλακτικούς

² Ο κόσμος πρέπει να μετασχηματιστεί. Δεν έχουμε τίποτα κοινό με ανθρώπους που είναι ικανοποιημένοι με το να τον βάζουν στα λευκά, έγραφε η Κ.Δ στο ομώνυμο περιοδικό της.

τρόπους δράσης και συζητήσεις περί ελευθερίας, καθημερινών αναγκών κλπ. Γιατί αυτό που σωστά είχαν διαγνώσει οι Προνος και που πήρε εκρηκτικές διαστάσεις με το '68, ήταν ακριβώς αυτά τα κυρίαρχα συναισθήματα της νεολαίας εκείνης της εποχής, τα αισθήματα της ανίας και της αποξένωσης που τελικά ήταν ικανά να εκλύσουν μία τρομακτική ενέργεια και να μετασχηματίσουν την ανία σε πρόκληση, την αποξένωση σε συμμετοχή, απελευθερώνοντας τις δημιουργικές δυναμικές μιας ολόκληρης γενιάς.

Παρ' όλα αυτά, είναι λάθος ν' αντιλαμβανόμαστε το '68 σαν μία *στιγμιαία* τομή με τις μέχρι τότε αγωνιστικές παραδόσεις (της αριστεράς αλλά και πλευρών του αναρχισμού). Μιλάμε για κινήματα των οποίων οι συνιστώσες την ίδια στιγμή αναφέρονταν στον Στάλιν και τον Dutschke, στην Καμπότση του Πολ Ποτ και το γυναικείο κίνημα, στην οικολογική κρίση και τον Νετσάγιεφ. Σε στιγμές έμοιαζε λες και κάποια από τα νέα υποκείμενα (φοιτητές, μαύροι, γυναίκες κλπ) *δίσταζαν* μπρος στην απεραντοσύνη των δυνατοτήτων που ανοίγονταν μπροστά τους, κι επέμεναν να ψάχνουν σ' ένα επαναστατικό παρελθόν σημεία αναφοράς, παραδείγματα αγώνα κλπ (είναι χαρακτηριστικό πως στην πρώτη πορεία που έγινε στο Παρίσι το βράδυ μετά την κατάληψη της Ρενό στο Μπιγιανκούρ, το κεντρικό πανό έγραφε: «*οι φοιτητές παραδίνουν από τα αδύναμα χέρια τους τη σημαία της πάλης στην πρωτοπόρα εργατική τάξη*» -για να βρουν τις πόρτες της Ρενό κλειστές, φυσικά, και τους συνδικαλιστές του Κ.Κ.Γ. να κάνουν περιφρούρηση). Αυτό το «σχιζοφρενικό» κράμα, όμως, σταδιακά εξαντλείται, τα διάφορα συνθετικά του αποχωρίζονται και διαφοροποιούνται όλο και περισσότερο. Κάπου εκεί στις αρχές του '70 οι μαοϊκές, τροτσκιτικές ή σταλινικές οργανώσεις που ναι μεν στιγμάτισαν με τον τρόπο τους το '68, αλλά εξέφραζαν πια ξεπερασμένα δόγματα και ιδεολογίες, τελικά κατέρρευσαν μπροστά στις αντιφάσεις τους (ή πέρασαν σε μία στρατιωτικοποιημένη αντίληψη της επανάστασης), αφήνοντας χώρο σε νέα υποκείμενα που έβαζαν μπροστά άλλες ανάγκες κι επιθυμίες.

Ισχυριζόμαστε ότι *εκείνη* τη στιγμή (που σχηματικά μπορούμε να συμπυκνώσουμε στην έννοια του «ιταλικού '77») επήλθε η οριστική ρήξη όχι μόνο με την παράδοση που είχε ήδη ραγίσει από τους τριγμούς του '68, αλλά και με το ίδιο το '68 -τουλάχιστον με κάποιες βασικές συνιστώσες του. Εννοούμε πως αν και η ώθηση του '68 χαρακτηριζόταν από ένα βαθύ αίτημα μοντερνοποίησης, συνέχιζε να διατηρεί στους οριζόντες της ένα «αλλού» της ιδανικής κοινωνίας, το οποίο μπορούσε να κατακτηθεί μέσα από τις ταξικές συμμαχίες και την πολιτική οργάνωση. Τα υποκείμενα του '77, παρ' όλα αυτά, χαρακτηρίζονταν από τη θέληση να γίνει το παρόν δυνατό, να δουλέψουν για την αλλαγή του σήμερα (κάποιοι θα το χαρακτήριζαν ως άμεση «ανάγκη του κομμουνισμού»). Δεν έχουν και δεν θέλουν να έχουν μελλοντικούς ορίζοντες αναφοράς: θέλουν εδώ και τώρα την πραγμάτωση χώρων ευτυχίας κι επικοινωνίας. Η δυναμική της συνένωσης διαπλέκεται πλέον περισσότερο με την ιστορία της αντικουλτούρας και λιγότερο με την υπόθεση του πολιτικού καθήκοντος. Η συνένωση της ομάδας δεν διαχωρίζεται ποτέ από την προσωπική αναζήτηση κι από τις συναισθηματικές κι επικοινωνιακές ανάγκες των μελών, μέσα στην καθημερινή τους ύπαρξη.

Δεν θυμάμαι τι άλλο συνέβη ύστερα μάλλον προς το απόγευμα δεχτήκαμε και την επίσκεψη των εξωκοινοβουλευτικών που μόλις είχαν ιδρύσει το κόμμα τους και από τότε είχαν παρατήσει τα μπλουτζίν και τα τζάκετ και ήρθαν εκεί με την εφημερίδα του κόμματος να προεξέχει από την τσέπη του γκρίζου λόντεν πλησίασαν εμένα και τον Κυδώνη και ο αρχηγός τους μας είπε χωρίς πολλές τσιριμόνιες εδώ πρέπει αμέσως να οργανώσουμε συνέλευση για να συζητήσουμε πώς πρέπει να

δράσουμε είναι απαραίτητο να κατευθύνουμε πολιτικά αυτό το αυθόρμητο κίνημα να κάνουμε αμέσως μια κλειστή σύσκεψη εμείς και οι υπεύθυνοι της κατάληψης για να καθορίσουμε το πρόγραμμα που ύστερα θα εγκρίνει η συνέλευση και τα λοιπά στο τέλος έφυγαν με την ουρά ανάμεσα στα σκέλια αλλά ο αρχηγός τους μας απείλησε όλοι οι μαζικοί αγώνες οδηγούνται στην ήττα όταν δεν υπάρχει κάποια πρωτοπορία να τους καθοδηγεί εσείς δεν έχετε καμιά πολιτική γραμμή και παρασύρετε τις μάζες προς βέβαιη ήττα και μπλαμπλαμπλά μπλαμπλαμπλά³

Είναι πολύ σημαντικό να δούμε τον ρόλο κάποιων μαζικών κινήσεων όπως η πορεία και η συνέλευση, γιατί είναι εκεί που ασκείται η δύναμή μας· όμως μήπως μπροστά σε ένα πιάτο για πλύσιμο, σε ένα μπάνιο, δεν υπάρχουν σχέσεις εξουσίας για να υπερασπίσουμε ή να κατακτήσουμε για τον καθένα από μας; Η δύναμή μας υπάρχει είκοσι τέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο, όμως απέναντι στην εξουσία, το κράτος, εμείς βάζουμε στοιχήματα τόσο μαζικά όσο και προσωπικά, έτσι δηλαδή αποτιμάται η δύναμή μας αλλά και ο βαθμός ανάμειξης του νόμου στην καθημερινότητά μας [...] το όπλο που χρησιμοποιεί το κίνημα είναι το πλέον τρομερό και είναι ο μετασχηματισμός της καθημερινότητας. (Radio Alice, 1977)

Παρομοίως, οι ηθικές αξίες της αυτοθυσίας, της λιτότητας και της «αξιοπρέπειας της εργασίας» (κεντρικές μέχρι τότε στην «ηθική κουλτούρα» αλλά και την οικονομική πολιτική της αριστεράς) απορρίπτονταν προς όφελος του «δικαιώματος στην πολυτέλεια» (κι όλα αυτά, έχει σημασία να το σημειώσουμε, στα βάθη της χειρότερης οικονομικής κρίσης της μεταπολεμικής Ιταλίας). Τα *περιττά* βρισκόταν στο κέντρο των διεκδικήσεών τους, προκαλώντας αγανάκτηση και πανικό σε πολιτικούς, δημοσιογράφους και διανοούμενους. Οι καταναλωτικές συνήθειες και ο πολιτισμός της μπουρζουαζίας δεν αποτελούσαν πια πράγματα που έπρεπε να χλευάζονται για χάρη μιας «προλεταριακής ηθικής», αλλά ένας *πλούτος προς κατάκτηση*.

Η λογική της θυσίας είναι η αστική λογική που λέει: για τους εργάτες μακαρόνια, για τις μεσαίες τάξεις χαβιάρι. Εμείς διεκδικούμε το δικαίωμά μας στο χαβιάρι [...] (ανακοίνωση των Κύκλων του Νεανικού Προλεταριάτου λίγο πριν την έφοδο στην πρεμιέρα της Σκάλας του Μιλάνου, Δεκέμβρης 1976)⁴

Τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα αυτής της τάσης στο πολιτικο-πολιτιστικό εργαστήρι της Ιταλίας, αποτέλεσαν οι *Ινδιάνοι της Μητρόπολης* (και οι *Κύκλοι του Νεανικού Προλεταριάτου* δευτερευόντως) σ' επίπεδο δρόμου, το περιοδικό *A/traverso* όσον αφορά τον έντυπο λόγο και ο ραδιοφωνικός σταθμός

³ Νάνι Μπαλεστρίνι «Οι αόρατοι» (Βιβλιοπέλαγος, 2005).

⁴ Patrick Cuninghame «Χαρτογραφώντας το πεδίο του αγώνα: τα αυτόνομα κινήματα στην Ιταλία της δεκαετία 1970» (2019).

Radio Alice στα ερτζιανά κύματα. Ο γιγαντιαίος, συλλογικός πειραματισμός του φεστιβάλ στο Πάρκο Λάμπρο το 1976 (με χιλιάδες νέους και νέες να συρρέουν απ' όλη την Ιταλία) ήταν το γεγονός που όσο κανένα άλλο αποτύπωσε αυτήν τη διάθεση του να δοθεί στη *γιορτή* μια πολιτικο-υπαρξιακή αξία που δεν είχε ποτέ στο παρελθόν.

Ένα γιγαντιαίο φεστιβάλ της νεολαίας, οργανωμένο από μάλλον ασήμαντες εναλλακτικές ομάδες και εμπυχωμένο από το κίνημα. Ο κόσμος ήταν πολύς, χιλιάδες [...] και σιγά σιγά, καθώς περνούσαν οι μέρες, έφταναν οι ομάδες [...] μια συνεχής, μαζική κίνηση -με την κάθε ομάδα να κουβαλάει τραπέζια και τέντες, μουσικά όργανα και θορυβώδη εξοπλισμό [...]. Αν κατέβαινες από τον αέρα θα βούταγες σε ένα είδος πολύχρωμης, ελκτικής σαλάτας, τόσο γεμάτη επιθυμίες όσο και απαλλαγμένη από ταμπού. Ο κόσμος κάπνιζε, έκανε έρωτα, άκουγε μουσική, πέρναγε γλυκά τον χρόνο του συζητώντας, νιώθοντας ένα. Ανάλαφρες σκιές στην αναζήτηση ενός συλλογικού χρόνου και ενός συλλογικού σώματος [...]. Ήταν στην πραγματικότητα ένα καρναβάλι των φτωχών [...] που ήθελαν συνειδητά να απελευθερωθούν [...]. Ουσίες, μουσική, μπορούσαν επιτέλους να γίνουν κάτι παραπάνω. Άρχιζες να μυρίζεις την ανησυχία [...] αυτό που συνέβη ήταν μια καταιγίδα σε έναν καθαρό ουρανό (Tonì Negri, 2009)⁵

Πρώην μέλη της *Lotta Continua* και άλλων ομάδων της αυτονομίας· επαναστάτες καλλιτέχνες· νέοι των Κύκλων της Προλεταριακής Νεολαίας· φεμινίστριες και φοιτητές· όλοι τους άτομα που είτε ήταν ελάχιστα διατεθειμένα να υποστούν τις θυσίες της στράτευσης, είτε την είχαν δοκιμάσει και τώρα ήθελαν να την τινάξουν στον αέρα. Αυτοί αποτέλεσαν το κοινωνικό δυναμικό από το οποίο προήλθαν οι *Ινδιάνοι της Μητρόπολης*, δηλαδή αυτή η ομαδοποίηση που, επαναφέροντας στο προσκήνιο τις καταστασιακές ιδέες και οικειοποιούμενη τον σουρεαλισμό και τον ντανταϊσμό, εισέβαλε στις συνειδήσεις του κινήματος δηλώνοντας ότι *η φαντασία θα καταστρέψει την εξουσία* και πως *ένα γέλιο θα σας θάψει*. Με όπλα την ειρωνεία και το παράδοξο (ομάδες περιφρούρησης παιχνιδιάρικες και μασκαρεμένες, ασυνάρτητα συνθήματα, πρόσωπα μακιγιαρισμένα και τεράστια χάρτινα ζώα-κατασκευές) οι *Ινδιάνοι της Μητρόπολης* έβαλαν το *παιχνίδι* στο επίκεντρο ζητημάτων που παραδοσιακά αντιμετωπίζονταν μ' έναν νεκρόφιλο τρόπο, κι αντιπαράτεθηκαν με τον τρόπο τους σ' αυτούς τους αγωνιστές που εκλάμβαναν την πολιτική σαν επάγγελμα. Η δράση τους αποτέλεσε μία κριτική στην πολιτική, στη στράτευση, στο σχίσμα μεταξύ προσωπικού και πολιτικού, ένα μίγμα ειρωνείας και σκληρής αμφισβήτησης. Το μανιφέστο τους της 1ης Μάρτη του '77 μπορούσε την ίδια στιγμή να διατυπώνει αιτήματα περί χρησιμοποίησης των άδειων σπιτιών ή για την καταστροφή των φυλακών ανηλίκων, κι από την άλλη να κάνει λόγο για την *ιστορική και ηθική επανεκτίμηση του δεινόσαυρου Αρχαιοπέρυγα, αδίκως παρουσιαζόμενου σαν δράκου*⁶. Όταν βρισκόταν στα κατειλημμένα πανεπιστημιακά αμφιθέατρα κι έρχονταν αντιμέτωποι μ' όσους επιδίδονταν στις κλασικές παρεμβάσεις των γκρουπούσκουλων (αυτές τις αφηρημένες, προβλέψιμες και συνεπώς *άχρηστες* παρεμβάσεις), δεν έκαναν τίποτα άλλο παρά να φωνάζουν ρυθμικά και ειρωνικά: «βλάκας, βλάκας, βλάκας!».

Στην Μπολόνια μια γιγαντιαία συνέλευση μεταμορφώνεται σε *happening* χάρη

⁵ Marcello Tari «Ένα πιάτο στα οδοφράγματα: Για μια ιστορία της ιταλικής αυτονομίας» (Ελευθεριακή Κουλτούρα, 2017).

⁶ George Katsiaficas «Η ανατροπή της πολιτικής: ευρωπαϊκά αυτόνομα και κοινωνικά κινήματα και η αποαποικιοποίηση της καθημερινής ζωής» (Ελευθεριακή Κουλτούρα, 2007).

σε έναν πυρήνα μασο-νταντά από το Dams. Με το σύνθημα «Δεν είμαστε πλέον φοιτητές!» ανεβαίνουν στη σκηνή οι συνθήκες ζωής των εκτός έδρας, υποχρεωμένων να πληρώνουν υπέρογκα νοίκια για ένα κρεβάτι. Όλα αυτά με τη μορφή του happening, με θεατρικό τρόπο και ουρλιαχτά, χειρονομίες που εκρήγνυνται. Η κλασική δομή της συνέλευσης καταστράφηκε εντελώς. Οι γραφειοκράτες της πανεπιστημιακής πολιτικής, που προσπάθησαν να επαναφέρουν την τάξη είναι στη μειοψηφία, γελοιοποιήθηκαν και στο τέλος εκδιώχθηκαν⁷.

Οι Ινδιάνοι ήταν μια τάση, μια μαζική εικονοκλαστική συμπεριφορά που δεν μπορεί να θεσμοποιηθεί, αφού το περιεχόμενό της δεν ανάγεται στην «πολιτική».

Η Ινδιάνικη ύπαρξή μας δεν είναι τίποτ' άλλο από μια συμπεριφορά: ένας τρόπος να ειρυνευόμαστε τον ανορθολογισμό της μπουρζουαζίας και τη σχιζοφρενική πρακτική των επαγγελματιών της πολιτικής. Εμείς οι Ινδιάνοι είμαστε η πιο παράδοξη όψη του κινήματος. [...] Ένα πράγμα όμως πρέπει να γίνει κατανοητό: πίσω από τη συμπεριφορά μας βρίσκονται ανάγκες που σήμερα εκφράζονται στους πραγματικούς αγώνες για την επανοικειοποίηση της ζωής, από τη στέγαση μέχρι τα εκφραστικά μέσα⁸.

Σήμερα ο λαός των ανθρώπων ξέθαψε το τσεκούρι του πολέμου για να απαντήσει στην επίθεση του κλωμοπρόσωπου Λάμα, δηλώνοντας την έναρξη της κατάστασης διαρκούς ευτυχίας (ανακοίνωση των Ινδιάνων της Μητρόπολης μετά την εκδίωξη του Λουτσιάνο Λάμα από το πανεπιστήμιο της Ρώμης)⁹

Αγαπητέ Χλωμοπρόσωπε Αρχηγέ και Υπουργέ,

Χάιλ Χλωμοπρόσωπε τευτονικής κατασκευής. Πόσο χαρούμενοι είμαστε όταν σε βλέπουμε στο Μαγικό Κουτί. Η δικαλωτή γλώσσα σου σφυρίζει υπέροχα και η μεταλλική φωνή σου φτύνει δηλητήριο στην ανθρώπινη φυλή. Είπες: «Λέμε σ' αυτούς τους κυρίους ότι δεν θα επιτρέψουμε να μετατραπεί το Πανεπιστήμιο σ' ένα καταφύγιο των Ινδιάνων της Μητρόπολης, των φρικιών και των χίπης. Είμαστε αποφασισμένοι να χρησιμοποιήσουμε αυτό που εκείνοι αποκαλούν δυνάμεις καταστολής και εγώ αποκαλώ δημοκρατικές δυνάμεις του νόμου και της τάξης».

Συνεχίζουμε να παραμένουμε σιωπηλοί μπροστά στο Μαγικό Κουτί. Η σιωπή μας εμπεριέχει όλο το Μίσος που η ανθρώπινη φυλή μπορεί να συγκεντρώσει εναντίον της Ποταπής σου Επώασης, όλο το Μίσος που εκατοντάδες χιλιάδες νέοι άνθρωποι από τα γκέτο της απάνθρωπης Μητρόπολης θα ουρλιάζουν εναντίον μιας Τερατώδους Κοινωνίας που μας καλεί να καταπιούμε τον πόνο μας. Αλλά το να «καταπιούμε τον πόνο μας» είναι λόγια που υπάρχουν μόνο στη γλώσσα σας, στις σάπιες κοινωνικές σχέσεις σας, στα μάτια σας που είναι άψυχα και απάνθρωπα. Όχι υπουργέ Cossiga, ποτέ δεν θα «καταπιούμε»! Γιατί η θέλησή μας για ζωή είναι δυνατότερη από τη δίψα σας για θάνατο. Γιατί στα λαμπερά πολεμικά μας χρώματα περιλαμβάνεται το κόκκινο από το αίμα εκατοντάδων συντρόφων, νέων ανθρώπων που δολοφονήθηκαν στον δρόμο από τον «δημοκρατικό» σας νόμο και τάξη, από την ηρωϊνή στην απελπισία του γκέτο και στα αστυνομικά μπλόκα επειδή δεν είχαν απλώς άδεια για μοτοποδήλατο! Έχετε φτιάξει για μας έναν Καταυλισμό και τώρα θέλετε να μας κυνηγήσετε πίσω σ' αυτόν, στα γκέτο της περιθωριοποίησης και της απελπισίας. Κάτι τέτοιο δεν είναι πια δυνατό! Γιατί είναι ακριβώς στα γκέτο που εξεργάγη η Εξέγερσή μας. Σήμερα τα Ανθρώπινα Όντα ξαναβρήκαν τον εαυτό τους, βρήκαν τη δύναμή τους, τη χαρά της συλλογικής ζωής, τον θυμό τους και τη δίψα τους για τον κομμουνισμό. Τα αστυνομικά σας όργανα, ντυμένα λες και είναι Αρειανοί, μας κυνήγησαν από το πανεπιστήμιο. Πίστεψαν ότι θα μπορούσαν να σπάσουν το όνειρό μας, την επιθυμία μας να μεταμορφώσουμε τον εαυτό μας και τον κόσμο. Αλλά δεν καταλαβαίνετε. Τα Τενεκεδένια Μυαλά σας μπορούν να σκεφτούν μόνο την πείνα, την καταπίεση, τη βία, την ειδική νομοθεσία και τον θάνατο. Δεν καταλαβαίνετε ότι Ποτέ Πια δεν θα είσαστε σε θέση να μας καταστρέψετε. Γιατί ο θυμός μας και η φαντασία μας ουρλιάζουν πολύ πιο δυνατά από τη δίψα σας για εκδίκηση! Υπουργέ Cossiga, αποδεχόμαστε την Κήρυξη Πολέμου εκ μέρους σου, έτσι ώστε η μάχη να μετατραπεί σε Πόλεμο για την ολοκληρωτική ήττα του Ποταπού Επώασμού σου. Όσο ακόμη το χορτάρι θα φυτρώνει στη Γη, όσο ακόμη ο Ήλιος θα ζεσταίνει τα κορμιά μας, όσο ακόμη το Νερό θα μας πλένει και ο Άνεμος θα μας ανακατεύει τα μαλλιά, ποτέ ξανά δεν θα θάψουμε το τσεκούρι του πολέμου! (ανακοίνωση των Ινδιάνων της Μητρόπολης της βόρειας Ρώμης, ύστερα από την εμφάνιση του Υπουργού Εσωτερικών Cossiga στην τηλεόραση για την επιβολή νέων κατασταλτικών μέτρων με αφορμή την εκδίωξη του Λάμα από το πανεπιστήμιο της Ρώμης)¹⁰

Τα Μ.Μ.Ε. προσπάθησαν να παρουσιάσουν τους Ινδιάνους της Μητρόπολης σαν ένα συμπαθητικό και ακίνδυνο φολκλόρ, η οργανωμένη αυτονομία δεν έπαψε να τους συμπεριφέρεται σαν καρικατούρες, μα κανείς τους δεν είχε αντιληφθεί πως αυτοί οι Ινδιάνοι και οι κλόουν δεν ήταν εκεί για να αποδραματοποιήσουν τον πόλεμο ενάντια στο κεφάλαιο, αλλά ακριβώς επειδή επιθυμούσαν το τέλος αυτού του πολιτισμού, ήταν εκεί για να ανεβάσουν στη σκηνή την κηδεία του.

Διακόψτε τη γλώσσα των μηχανών, της ηθικής της εργασίας, της παραγωγικότητας.

Μια πρόσκληση να μη σπκωθείς το πρωί, να μείνεις στο κρεβάτι με κάποιον, να φτιάξεις μουσικά όργανα και συσκευές πολέμου για τον εαυτό σου.

Να ένα έγκλημα που ομολογώ: την επίθεση ενάντια στον χωρισμό της ζωής από

⁷ ό.π.

⁸ Λόγια παρμένα από συνέντευξη που έδωσαν κάποιοι απ' τους Ινδιάνους της Μητρόπολης στην εφημερίδα Lotta Continua στις 22/03/1977 (Primo Moroni «Αυτοδιευθυνόμενα κοινωνικά κέντρα: Νομαδισμοί, ριζώματα, επιθυμίες στο χώρο και το χρόνο της μητρόπολης», Αγριόγατα, 1999).

⁹ George Katsiaficas «Η ανατροπή της πολιτικής: ευρωπαϊκά αυτόνομα και κοινωνικά κινήματα και η αποαποικιοποίηση της καθημερινής ζωής» (Ελευθεριακή Κουλτούρα, 2007).

¹⁰ ό.π.

την επιθυμία, ενάντια στον σεξισμό στις διαπροσωπικές σχέσεις, ενάντια στην υποβάθμιση της ζωής σ' έναν μισθό.

Δεν θέλαμε ένα φλύαρο ραδιόφωνο που θα μιλά συνέχεια για πολιτική, αλλά ένα ντανταϊστικό ραδιόφωνο, με την έννοια της avant garde πρωτοπόρας τέχνης και καθημερινότητας, με βάση τη μακρά εμπειρία της avant garde και των καταστασιακών.

Αυτή είναι μια πρόσκληση να μιλήσουμε και να σκεφτούμε, μια πρόσκληση να είμαστε πάντα παρόντες στις καταστάσεις μέσα στην πόλη, στις γειτονιές, στα σχολεία, στους στρατώνες, στα εργοστάσια, στους δρόμους. Ας εξαντλήσουμε τον εχθρό, ας εξαφανίσουμε το γιγάντιο τέρας χτυπώντας παντού στο σώμα του. Ας μη μιλάμε πια για επιθυμίες, ας επιθυμήσουμε: επιθυμούμε μηχανές, μηχανές πολέμου.

Η δεκαετία του '80, ωστόσο, δεν έφερε την κηδεία του κεφαλαίου, αλλά την άμπωτη του κινήματος της αυτονομίας στην Ιταλία και την ύφεση των αγώνων της συγκεκριμένης περιόδου γενικότερα. Παρ' όλα αυτά, το πέρασμα σ' ένα νεοφιλελεύθερο καπιταλιστικό μοντέλο δεν έγινε δίχως αντιστάσεις -ακόμα και οι χώρες-προπύργια τέτοιων πολιτικών σαν τη θαλασσοειδή Αγγλία σηματοδεύτηκαν από αγώνες όπως η μεγαλειώδης απεργία των ανθρακωρύχων του 1984. Επειδή όμως όταν μιλάμε για τέτοιου είδους «αλλαγές παραδείγματος», μιλάμε για αναδιαρθρώσεις που αφορούν τη λειτουργία του κοινωνικού εργοστασίου *συνολικά*, θα ήταν αφελές να πιστεύαμε ότι οι αρνήσεις στην επέλαση του νεοφιλελευθερισμού θα περιορίζονταν στα εργασιακά κάτεργα ή θα διεξάγονταν αποκλειστικά και μόνο μέσα από συνδικάτα. Πεδίο αγώνα θα μπορούσε να θεωρηθεί ακόμα

και το μπλοκάρισμα της *κυκλοφορίας* των εμπορευμάτων -και κάτι τέτοιο επιχειρήσαν να κάνουν οι κινητοποιήσεις *Stop the City* τη διετία '83-'84 στους δρόμους του Λονδίνου.

Χαρακτηριζόμενο ως «διαμαρτυρία και καρναβάλι ενάντια στον πόλεμο, την καταπίεση και την εκμετάλλευση», το *Stop the City* θα μπορούσε να θεωρηθεί ο προάγγελος των *Reclaim the Streets* που θα εμφανίζονταν περίπου 10 χρόνια μετά. Αυτό που έκανε αυτήν την κινητοποίηση τόσο ξεχωριστή ήταν ότι για πρώτη φορά «έσπαγε» κάποιους καθιερωμένους κανόνες που ίσχυαν όσον αφορά τη διεξαγωγή των διαμαρτυριών μέχρι τότε στην Αγγλία: καμία συγκεκριμένη οργάνωση (κόμμα, συνδικάτο ή συλλογικότητα) δεν είχε την πολιτική ευθύνη της διοργάνωσης· καμία

άδεια δεν ζητήθηκε από τις αρχές· κανένας «υπεύθυνος» δεν ήρθε σε συνεννόηση με τη λονδρέζικη αστυνομία για το δρομολόγιο της διαδήλωσης· τέλος, δεν υπήρχε συγκεκριμένο σημείο «έναρξης» ή «λήξης».

Αντί να εμπλακούμε σε τελετουργικά στημένες αντιπαραθέσεις με την αστυνομία, υπήρχε μία ατελείωτη κίνηση με ομάδες να φεύγουν προς όλες τις κατευθύνσεις και προς καμία κατεύθυνση, να μπλοκάρουν την κυκλοφορία και ν' αναγκάζουν την αστυνομία να διασκορπιστεί. Υπήρχε μία απτή αίσθηση ισχύος -ήταν η πρώτη φορά που είδα ανθρώπους που είχαν συλληφθεί ν' απελευθερώνονται¹¹.

Οι καταβολές των υποκειμένων που οργάνωσαν το *Stop the City* μπορούν ν' αναζητηθούν σε διάφορους χώρους, πράγμα που από τη μία του προσέδωσε έναν πολυσυλλεκτικό χαρακτήρα και μία πρωτόγνωρη δυναμική, αλλά που από την άλλη δυσχέρανε την εμβάθυνση των περιεχομένων του και τη συνέχειά του στον χρόνο. Η *London Greenpeace* (που καμία σχέση δεν είχε με την «επίσημη» και γνωστή *Greenpeace*) συνέβαλε ίσως περισσότερο απ' όλους στην πρωτοβουλία αυτή, με τις υπόλοιπες «συνιστώσες» να προέρχονται από το αντιπυρηνικό κίνημα, την *anarcho-runk* σκηνή¹², βετεράνους-απομεινάρια των «free festivals» των 70's, φεμινίστριες, αναρχικούς, άνεργους νεολαίους και υπέρμαχους της ειρήνης ή των δικαιωμάτων των ζώων. Προφανώς μία τέτοια συνάντηση μόνο με όρους «συμμαχίας» θα μπορούσε να λειτουργήσει, και δεν είναι τυχαίο που από την πρώτη στιγμή συγκεκριμένα επίδικα (π.χ. το ζήτημα της αντιβίας, της αυτοάμυνας απέναντι στην αστυνομική καταστολή, των βανδαλισμών κλπ) αποτέλεσαν αφορμή για διενέξεις ανάμεσα στις πασιφιστικές και τις πιο βίαιες τάσεις.

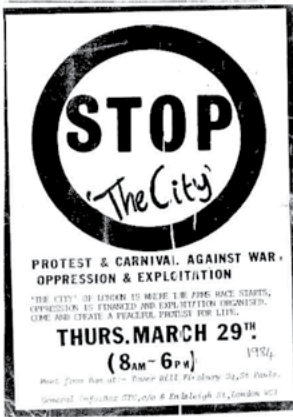
Το πρώτο *Stop the City* (Σεπτέμβρης του '83) με συμμετοχή 1.500 ατόμων χρειάστηκε 6 μήνες για να προετοιμαστεί. Κατά τη διάρκειά του (πέρα από το προφανές σταμάτημα της κυκλοφορίας και την αποδιοργάνωση διάφορων λειτουργιών στο κέντρο του Λονδίνου) δέχτηκαν επίθεση γουναράδικα, πολυτελή εστιατόρια γέμισαν με πατατόμβοβες, σημειώθηκαν

σαμποτάζ σε τηλεφωνικές γραμμές, τραπεζικές λειτουργίες διακόπηκαν κλπ.

Το δεύτερο *Stop the City* (Μάρτιος του '84) ήταν και το πλέον επιτυχημένο. Πάνω από 3.000 άτομα πήραν μέρος με την καθεμιά να συνεισφέρει με τον τρόπο της στη διατάραξη της κανονικότητας της μητρόπολης: θέατρα δρόμου, ποδηλατοπορείες, μεταμφιεσμένοι που μοίραζαν προκηρύξεις ή έπαιζαν παιχνίδια, κινητές καρναβαλικές πλατφόρμες με ζωντανή μουσική από συγκροτήματα, συλλογικές απαλλοτριώσεις ταμπόν, αγάλματα στρατιωτικών που αποκτούσαν «χρώμα», κλόουν και μαριονέτες συνδυάστηκαν όλα μαζί για να παραλύσουν για ώρες το κέντρο του Λονδίνου, ενώ υπήρχε και

¹¹ «*Stop the City 1984*», <https://libcom.org/>. Η μετάφραση έγινε από εμάς. Το μεγαλύτερο μέρος του συγκεκριμένου άρθρου προέρχεται από ένα κατατοπιστικό και μακροσκελές αφιέρωμα της αγγλικής αναρχικής εφημερίδας *Freedom* από τον Μάιο του 1984.

¹² Δεν είναι τυχαίο ότι μέλη των *Cross* δημιούργησαν ντοκιμαντέρ με ανεκτίμητο οπτικοακουστικό υλικό από τα *Stop the City*. Το ντοκιμαντέρ μπορεί να βρεθεί εδώ: <https://www.youtube.com/watch?v=ByS9wv8mOFo>.

οργανωτική διαβάθμιση με τη λειτουργία διακριτών legal και medical team (άλλη μια «κληρονομιά» που άφησε το Stop the City στα 90's).

Εγώ, ο Επίτροπος της Αστυνομίας για την Πόλη του Λονδίνου, δυνάμει των εξουσιών που μου ανατίθενται από το Άρθρο 22 του Νόμου για την Αστυνομία της Πόλης του Λονδίνου, 1839, όπως τροποποιήθηκε από το Άρθρο 8 του Νόμου για τις (Διάφορες Εξουσίες) της Πόλης του Λονδίνου, 1956, με σκοπό την τήρηση της τάξης και την αποτροπή της παρεμπόδισης των οδικών αρτηριών στην άμεση γειτονιά των Mansion House και Guildhall της προαναφερθείσας πόλης, του Royal Exchange, της Τράπεζας της Αγγλίας, του Γενικού Ταχυδρομείου και άλλων χώρων δημοσίων συγκεντρώσεων μέσα στην προαναφερθείσα Πόλη, καθώς και των ελευθεριών την 29η Μάρτη του 1984... δια του παρόντος διατάζω τους αστυφύλακες, την 29η Μάρτη του 1984, στις προαναφερθείσες οδικές αρτηρίες:

1. Να αποτρέψουν τη συγκέντρωση ατόμων σε ομάδες.
2. Να διαλύσουν οποιαδήποτε ομάδα ατόμων καταφέρει να συγκεντρωθεί.
3. Να διατάξουν οποιοδήποτε άτομο περιφέρεται ασκόπως, να αποχωρήσει.
4. Να αποτρέψουν οποιαδήποτε πορεία.
5. Να αποτρέψουν την απόθεση απορριμμάτων, σκουπιδιών ή άλλων αντικειμένων.
6. Να διασφαλίσουν τη μετακίνηση απορριμμάτων, σκουπιδιών ή άλλων αντικειμένων από το άτομο που ο Αστυφύλακας έχει λόγο να πιστεύει ότι είναι υπεύθυνο για την απόθεση αυτών.
7. Να αποτρέψουν τη δημιουργία οποιουδήποτε αχρείαστου θορύβου που ο Αστυφύλακας έχει λόγο να πιστεύει ότι ευθύνεται ή συνεισφέρει στη διατάραξη της ειρήνης.

26 Μαρτίου 1984, ο Επίτροπος της Αστυνομίας της Πόλης του Λονδίνου

ΑΠΟΥΧΑΤΕ ΕΝΤΕΛΩΣ!
(Stop the City)

Τα Stop the City επιχειρήθηκαν να διοργανωθούν άλλες δύο φορές μέσα στην ίδια χρονιά, αλλά απέ-

τυχαν λόγω της σκληρής καταστολής, των επαυξημένων ανταντακλαστικών της αστυνομίας και της πολύ χαμηλότερης συμμετοχής. Παρ' όλα αυτά, το συγκεκριμένο μοντέλο δράσης γνώρισε μία νέα άνθηση στις αρχές με μέσα της δεκαετίας του '90, κι αφού η Αγγλία μετρούσε ήδη σχεδόν μία δεκαετία νεοφιλελεύθερης πολιτικής. Κάποιες σταθερές αναφορές συνέχισαν να υπάρχουν (π.χ. η καθοριστική συμβολή μίας ριζοσπαστικής περιβαλλοντικής οργάνωσης -αυτήν τη φορά τον ρόλο αυτό έπαιξε η Earth First!), αλλά διάφοροι άλλοι παράγοντες είχαν διαφοροποιηθεί (για παράδειγμα ο πολιτισμικός παράγοντας του ρυπκ έδωσε τη θέση του σ' αυτόν της rave μουσικής κουλτούρας, κινήματα που τη δεκαετία του '80 κρατούσαν ακόμη μία αίγλη τώρα είχαν εξαφανιστεί κλπ), με αποτέλεσμα να μιλάμε για ένα συνολικά καινούριο πολιτικό πλαίσιο. Η πλειοψηφία των street parades για την περίοδο που μιλάμε είχαν την επωνομασία *Reclaim the Streets*.

Χ.: Στην Αγγλία ξεκίνησε όλο αυτό ενάντια στη λογική της ανάπτυξης της Θάτσερ, δηλαδή, που μαζί με τον Ρήγκαν υλοποιούνε τον νεοφιλελευθερισμό με πολιτικές, με μεγάλα έργα, με αυτοκινητόδρομους, με αεροδρόμια (πράγμα τ' οποίο θα συμβεί πολύ μεταγενέστερα εδώ). Απέναντι σ' αυτό το κύμα του νεοφιλελευθερισμού που τα σαρώνει όλα αναπόφευκτα γεννιούνται αντιστάσεις. Κι αν στην πρώτη γενιά των αντιστάσεων υπήρχαν οι μεταλλωρύχοι (δηλαδή πιο παραδοσιακές μορφές αγώνα και εργατικές αντιστάσεις) από τη στιγμή που η Θάτσερ τους τελειώνει, απομένει το πιο νεολαιίστικο κομμάτι που συνδέεται με όλη την αντικουλτούρα των party, με τη μουσική και με το φύλο (που από ένα σημείο και μετά έπαιξε πολύ καθοριστικό ρόλο με τα gay pride κλπ). Δεν ξέρω αν και το στοιχείο των drugs έπαιξε πολύ μεγάλο ρόλο -ιδίως στο επίπεδο της καταστολής. Δεν είμαι πολύ ειδικός σ' αυτό θέμα, αλλά από συζητήσεις που έχω κάνει με ανθρώπους που συμμετείχαν πολύ έντονα σ' αυτό, έχει αναφερθεί. Τέλος πάντων, όλο αυτό συνδέεται πάρα πολύ έντονα και με το μετα-κίπικο στυλ των νομάδων, των ανθρώπων που επιλέγουν να ζούνε σε βάρκες σε κανάλια και στα δάση (και σε καταλήψεις εν μέρη μέχρι τις αρχές του '90). Επρόκειτο για μία αντίσταση στο νεοφιλελεύθερο αναπτυξιακό μοντέλο της Θάτσερ, το οποίο εστιάζει από ένα σημείο και μετά στο αυτοκίνητο, στην κουλτούρα του αυτοκινήτου και ευρύτερα της κατανάλωσης. Μιλάμε, δηλαδή, για «τα παιδιά των χίπηδων», για το αντιπολεμικό, το αντιπυρηνικό, το οικολογικό,

CITY OF LONDON POLICE
DIRECTIONS TO CONSTABLES FOR 29th MARCH, 1984
POLICE BRIEFING (LIBERATED)

I, the Commissioner of Police for the City of London, by virtue of the powers conferred upon me by Section 22 of the City of London Police Act, 1839, as amended by Section 8 of the City of London (Various Powers) Act, 1956 for the purpose of keeping order and preventing obstruction of the thoroughfares in the immediate neighbourhood of the Mansion House and Guildhall of the said City, the Royal Exchange, the Bank of England, the General Post Office and other places of public resort within the said City and Liberties on the 29th March, 1984, when the streets or thoroughfares within the said City and Liberties may be thronged, or may be liable to be obstructed, hereby direct Constables on the 29th March, 1984, in all the said thoroughfares :-

1. To prevent the gathering together of persons within a group.
2. To disperse any group of persons which may gather together.
3. To direct any person found loitering to move.
4. To prevent any procession.
5. To prevent the deposit of any refuse, litter or other object.
6. To secure the removal of any refuse, litter or other object by the person a Constable has reason to believe is responsible for the deposit thereof.
7. To prevent the making of any unnecessary noise which the Constable has reason to believe causes, or contributes towards, disturbance of the peace.

Dated this 26th day of March 1984.

John Manton

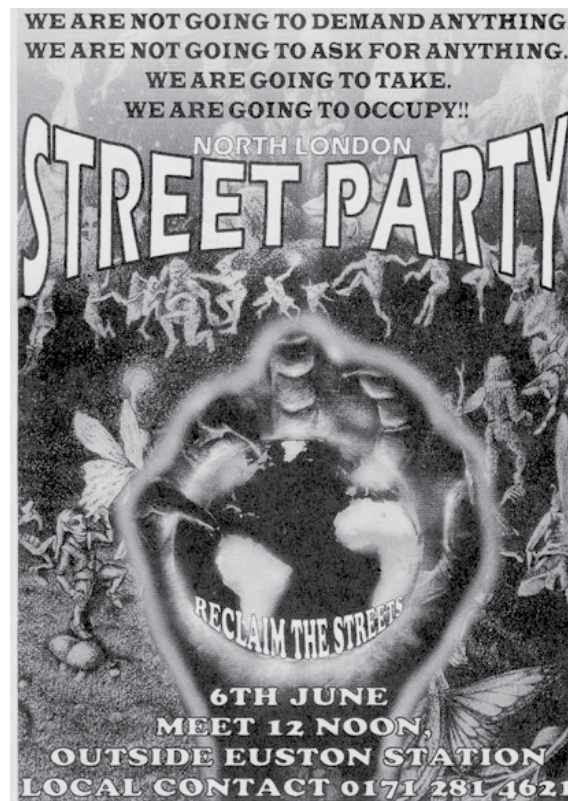
The Commissioner of Police
for the City of London

YOU FAILED TOTALLY! (S.T.C.)
City of London Police,
"A" Department.

τα κινήματα του '60 και του '70. Κάτι που δεν μπορούσαμε καν να διανοηθούμε π.χ. ήταν ότι στην αρχή, μία από τις βασικές οργανώσεις των μεγάλων events με τα Reclaim the Streets ήταν η Greenpeace του Λονδίνου.

Γ.: Αυτό που έκαναν οι Reclaim the Streets ήταν ότι χρησιμοποίησαν όλη τη φάση με το rave που ήταν ένα μαζικό ρεύμα. Το πολιτικοποίησαν μέσω της επανοικειοποίησης των δρόμων και της πόλης. Είχαν την ευφυΐα να κάνουν αυτήν τη σύνδεση, να εμπλέξουν πολιτικά όλο αυτό το κομμάτι.

Χ.: Ουσιαστικά είναι διάφοροι οικολογικοί αγώνες (αλλά και μ' ένα πιο χίπικο στυλ) που συνδέθηκαν με τη rave μουσική, με τους αγώνες ενάντια στους αυτοκινητόδρομους της Θάτσερ και με τους αγώνες ενάντια στην ιδιωτικοποίηση των τρένων (πρώτα, μάλιστα, κάνανε καταλήψεις και party μέσα σε τρένα). Κι αυτό φυσικά συνδέεται και με τις πολιτικές διαχείρισης της πόλης. Ενώ γίνονταν κάποιες καταλήψεις, τους εκκένωναν πολύ γρήγορα και πολύ εύκολα, οπότε αναγκαστικά αναζητούσαν διεξόδους εκτός πόλης, σε δάση. Οπότε «χάνεις» μ' έναν τρόπο την πόλη (δεκαετία του '80-αρχές '90) και ουσιαστικά μετά κάνεις μία αντεπίθεση για να ξαναμπείς στην πόλη (το '95 στο Camden με το πρώτο Reclaim the Streets -και φυσικά δεν είναι τυχαίο που γίνεται στο Camden που μέχρι τότε ήταν κάτι σαν τα Εξάρχεια του Λονδίνου). Επανεμφανίζεσαι μ' έναν δυναμικό τρόπο στη μητρόπολη, στο κέντρο. Και βέβαια δεν έχεις να λογοδοτήσεις ή ν' αντιπαρεθεθείς με άλλες αριστερές οργανώσεις· αυτές έχουν ξεφλήσει, έχουν τελειώσει, δεν υπάρχουν κομμουνιστικά κόμματα ή δυνατές αριστεριστικές πολιτικές ομάδες. Υπάρχει μία ελευθερία πειραματισμού για να παίξεις όπως θες.

Ο χρόνος παγώνει. Άνθρωποι πετάγονται ξαφνικά από το ανώνυμο καταναλωτικό πλήθος και αρχίζουν να πηδάνε πάνω στα αυτοκίνητα, πολύχρωμες μπογιές πετάγονται παντού. Ένα πελώριο πανό ξεδιπλώνεται από τις οροφές δυο κατεστραμμένων μεγάλων φορτηγών. «RECLAIM THE STREETS-FREE THE CITY/KILL THE CAR» προτρέπει. Πεντακόσια άτομα με ταμπούρα, σφυρίχτρες, τρομπέτες και άλλα αυτοσχέδια μουσικά όργανα ανέρχονται από τον σταθμό του μετρό και καταλαμβάνουν τον δρόμο [...].

Αυτά συνέβησαν στο street party no 1 στην Camden High Street την 14η Μαΐου 1995. Όλο το απόγευμα περισσότερα από 5.000 άτομα χόρευαν υπό τον ήχο ενός ποδηλατοκινούμενου sound system. Φαγητό χωρίς αντίτιμο μοιράζονταν σε μεγάλα μακρόστενα τραπέζια που είχαν τοποθετηθεί στη μέση του οδοστρώματος. Μικρά παιδιά παίζανε στον απελευθερωμένο πια τώρα δρόμο (George

McKay, 1998)¹³.

Αρχές του '90 η Βρετανία θα έρθει αντιμέτωπη μ' έναν ριζοσπαστικό αγώνα ενάντια στην κατασκευή νέων αυτοκινητόδρομων -το νέο ιδεολογικό όπλο της κυβέρνησης που απαξίωνε τις δημόσιες συγκοινωνίες και ταυτόχρονα εξυμνούσε την χρήση του αυτοκινήτου σαν τον δρόμο για τον παράδεισο. Ο κόσμος που θα πλαισιώσει αυτό το κίνημα (οι λεγόμενοι «engages») προέρχεται από άνεργους, άστεγους, μετανάστριες χωρίς χαρτιά και περιπλανώμενους πριμιτιβιστές-νομάδες.

Μέρα με τη μέρα ο αγώνας ξεπερνούσε την αρχική ελευθερία επιλογής, καθότι μετατρέπονταν από συμβολική καμπάνια-διαμαρτυρία σε ριζική εναντίωση. Ο αγώνας ενάντια στον τεράστιο δρόμο που κατέστρεφε σπίτια, δέντρα, μεγάλες εκτάσεις πράσινου έγινε κατανοητό ότι, για να πετύχει, ο καλύτερος τρόπος ήταν να προχωρήσουν οι νομάδες-διαδηλωτές σε κατάληψη της περιοχής και να ιδρύσουν κολεκτίβες. Η σημασία της κατάληψης ως τακτική στη ριζοσπαστικοποίηση του αγώνα ενάντια στον [αυτοκινητόδρομο] M11 ήταν ζωτικής σημασίας, καθώς έτσι συνδέονταν η καθημερινή ζωή με την επιθετική αντίσταση [...].

Παράλληλα με τη κατάληψη υπήρχαν διάφορες δράσεις καταστροφής και κλοπές οι οποίες κινούνταν ενάντια στην κατασκευή των δρόμων (γίνονταν κυρίως το βράδυ ή το χάραμα). Εξοπλισμός, υλικά, δομές, γραφεία, οχήματα, φράχτες και μηχανήματα καταστρέφονταν συνεχώς, μερικές φορές από μεγάλα πλήθη διαδηλωτών που υπερτερούσαν αριθμητικά των ιδιωτικών σκευοφυλάκων και εξαφανίζονταν μόλις εμφανιζόταν η αστυνομία, αλλά πιο συχνά από μικρές ομάδες οι οποίες ενεργούσαν σαν κομάντος.

Αυτή η τακτική αύξανε σημαντικά για τις εταιρείες το κόστος κατασκευής του αυτοκινητόδρομου. Επιπλέον πολλά από τα υλικά που κλέβονταν, χρησιμοποιούνταν για τους δικούς μας σκοπούς, για παράδειγμα για τη δημιουργία αμυντικών φραχτών σαν οδοφράγματα. Αυτή η διαδικασία είχε μια πολύ όμορφη διάσταση της ανακύκλωσης: στρέψαμε τα «όπλα του εχθρού» εναντίον του! (George McKay, 1998)¹⁴

Με την κλιμάκωση των παραπάνω δράσεων/σαμποτάζ, ήρθε και το πρώτο Reclaim the Streets το 1995. Η ομάδα αυτή δεν ήρθε για να ηγηθεί ή να κατευθύνει αυτές τις αυθόρμητες κινήσεις, αλλά να εντείνει και να εμπλουτίσει τον αγώνα ενάντια στο αυτοκίνητο με επιπλέον αντικαπιταλιστικά στοιχεία (ούτως ή άλλως, μιλάμε περισσότερο για ένα δίκτυο ατόμων άμεσης δράσης, παρά για μία ομάδα παραδοσιακού τύπου με συγκεκριμένα μέλη). Μακροπρόθεσμα, οι θεματικές των Reclaim the Streets (σε πανευρωπαϊκό επίπεδο πια) διευρύνθηκαν με τη συμπερίληψη αντιπολεμικών, αντισεξιστικών, αντιρατσιστικών κ.ά. περιεχομένων (ενάντια στα μεταλλαγμένα τρόφιμα και τις γενετικά τροποποιημένες καλλιέργειες κ.ά.). Σε διάφορες περιπτώσεις επιχειρήθηκε να γίνει και μία σύνδεση με απεργιακές κινητοποιήσεις που είχαν ξεσπάσει την ίδια περίοδο (λιμενεργάτες του Λίβερπουλ, εργαζόμενοι στο μετρό του Λονδίνου κλπ).

Το πιο ιδιαίτερο, παρ' όλα αυτά, γνώρισμα των Reclaim the Streets, παρέμενε ο γιορτινός τους χαρακτήρας, δηλαδή η δύναμη που εξέπεμπε από το γεγονός ότι άνθρωποι όλων

¹³ Συλλογικό «Από την επανάσταση της επιθυμίας, στην επιθυμία για επανάσταση: σημειώσεις για τις μεταμορφώσεις της κυριαρχίας και την βιωμένη αντίσταση» (2003).

¹⁴ Όπ.π.

των ηλικιών εξερευνούσαν, εντόπιζαν κι εξωτερικεύαν επιθυμίες και δημιουργικές διαθέσεις: μικρά παιδιά να παίζουν στην άμμο που είχε κουβαληθεί πάνω στην ασφάλτο· ηλικιωμένες γυναίκες να κάνουν νλιοθεραπεία στις πιο κεντρικές διασταυρώσεις· δρόμοι κι αγάλματα βαμμένα με παρδαλά χρώματα· δέντρα φυτεμένα στο τσιμέντο της ασφάλτου· χαλιά, πολυθρόνες, κρεβάτια, φουσκωτές πισίνες βγαίνουν απ' τα διαμερίσματα και μεταφέρονται στους δρόμους. Η πόλη επανακτάται, έστω και προσωρινά. Ο χορός, η κίνηση, συνοδεύει επίσης κάθε τέτοια κινητοποίηση, είτε μιλάμε για σώματα που έρχονται κοντά υπό τους ήχους κινούμενων sound system, είτε για ποδήλατα, skates, rollers ή οτιδήποτε άλλο αμφισβητεί την παντοδυναμία των αυτοκινητοβιομηχανιών στο να ορίζουν τη συνθήκη της μετακίνησης.

Στο σημείο αυτό καμιά εύλογα θα μπορούσε ν' αναρωτηθεί εάν αυτός ο *καρναβαλικός* χαρακτήρας (και η δημοτικότητα, η συμμετοχικότητα που τον χαρακτηρίζουν) έχει και κάποιες πολιτισμικές προεκτάσεις που πάνε πολύ πιο πίσω από την ιστορική περίοδο στην οποία αναφερόμαστε. Ακόμα και ο χαρακτηρισμός του μεγαλύτερου (περίπου 30.000 άτομα συμμετείχαν μόνο στο Λονδίνο) street parade της 18ης Ιουνίου 1999 ως «carnival against capital» και η υιοθέτηση της «αντικαπιταλιστικής μάσκας» ως κεντρικό σύμβολο εκείνης της μέρας, είναι στοιχεία που συνηγορούν πως οι κινητοποιήσεις αυτές αναζητήσαν (και κατάφεραν επιτυχημένα να ενσωματώσουν) αναφορές που ξέφευγαν από τα στενά πολιτικά πλαίσια στα οποία είμαστε συνηθισμένοι.

Χ.: Φυσικά υπάρχουν πολύ έντονες πολιτισμικές προεκτάσεις όταν μιλάμε με όρους γιορτής. Σίγουρα πρέπει κανείς να δει τις πολιτισμικές αναφορές που εμπνέουν και δημιουργούν τη διάθεση, το πνεύμα να πειραματιστεί με πιο γιορτινές μορφές αγώνα. Στην περίπτωση της Αγγλίας η κουλτούρα του καρναβαλιού έχει πολλές καταγωγές, π.χ. κάθε χρόνο στο Notting Hill γίνεται το μεγάλο καρναβάλι τέλη Αυγούστου-αρχές Σεπτεμβρίου, το οποίο γεννιέται από τους Τζαμαϊκανούς μετανάστες στο Λονδίνο και αυτήν στη στιγμή μπορεί κανείς να πει ότι είναι από τα μεγαλύτερα event της πόλης με εκατομμύρια κόσμο να συμμετέχει -ένα αδιανόητο όργιο. Είναι θεσμικό ΟΚ, αλλά είναι όργιο. Και συνδέεται και με μία μεταναστευτική κουλτούρα.

Έχεις επίσης όλο αυτό το παγανιστικό background της Αγγλίας. Το πάντρεμα της rave μουσικής με το δάσος και τα party κλπ πατάει πάρα πολύ σ' ένα βαθμό στις ρίζες της αγγλικής υπαίθρου, σε γιορτές που έχουν την καταγωγή τους ακόμα και στον Μεσαίωνα. Υπάρχουν διάφορες καταβολές τις οποίες στη μετα-νεωτερικότητα, στην εποχή της ομογενοποίησης και της αποστείρωσης ψάχνεις να ανακαλύψεις (όπως συμβαίνει π.χ. σήμερα με τους hipsters). Υπάρχουν κάποιες ρίζες, παραδόσεις, ήθη κι έθιμα από το παρελθόν, τα οποία μ' έναν τρόπο προσπαθείς να τα επανοικειοποιηθείς και να τα εντάξεις στο σήμερα. Δεν είναι, δηλαδή,

Το να εργάζεσαι για την απόλαυση και την αυθεντική γιορτή, μετά βίας ξεχωρίζει από την προετοιμασία για μια γενική εξέγερση, Ρασούλ Βανεγκέμ (flyer της J18)

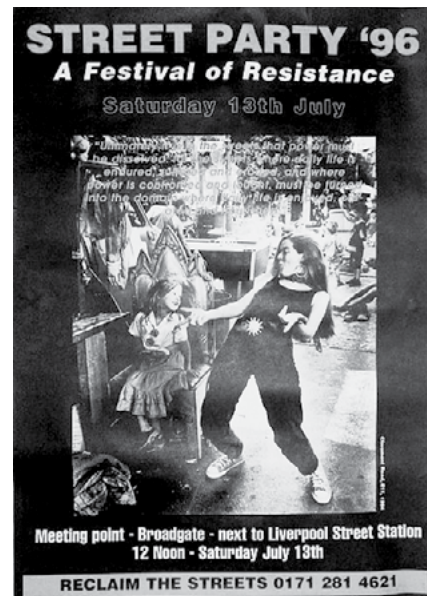

άσπρο/μαύρο· τα σύνορα, τα όρια μεταξύ αντίστασης, αντιθεσμικότητας, κράτους, κοινωνίας, παράδοσης, μνήμης κλπ αλληλοδιαπλέκονται.

Σίγουρα η Αγγλία αναμιγνύει και ανακατεύει πάρα πολλές κουλτούρες, είναι ένα καζάνι στο οποίο υπάρχουν άνθρωποι από τόσες πολλές διαφορετικές χώρες, παραδόσεις και κοινωνίες και κουβαλάν τους πολιτισμούς τους. Οπότε το Reclaim the Streets σ' έναν βαθμό είναι ένα πάντρεμα πολλών τέτοιων στοιχείων. Δεν είναι προϊόν μιας μονοδιάστατης κοινωνίας, είναι προϊόν μιας κοινωνίας που είναι πάρα πολύ πολυπολιτισμική.

Το συγκεκριμένο παράδειγμα των street parades δεν περιορίστηκε στην Αγγλία, αλλά γρήγορα εξαπλώθηκε και σε άλλες ευρωπαϊκές πόλεις. Τη δεκαετία του '90 αποτέλεσε ένα από τα βασικά στοιχεία αναζωογόνησης του κινήματος και στην Ιταλία, έπειτα από μία δεκαετία γκετοποίησης (σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες όπως το φοιτητικό κίνημα της Pantera, την επιστροφή των αυτοεξόριστων της δεκαετίας του '70 κλπ).

Χ.: Αυτό ισχύει και στην Ιταλία σ' έναν μικρότερο βαθμό. Το μεταναστευτικό στοιχείο, οι μουσικές και οι αλληλεπιδράσεις κυρίως με χώρες της βόρειας Αφρικής επιδράσανε μουσικά στο κίνημα.

Γ.: Στις Ταραντέλες π.χ. στην Κάτω Ιταλία κάθε χρόνο τέλη Αυγούστου γίνονται παραδοσιακές γιορτές και κατεβαίνει όλος ο μητροπολιτικός βορράς σε χωράφια στην ύπαιθρο και κάνουνε techno party με χιλιάδες κόσμο.

Στην Ιταλία το rave γεννιέται μέσα στα κοινωνικά κέντρα. Στα μέσα των 80's ξεκινά το ιταλικό hip-hop και το techno, καθώς και όλη αυτή η φάση που έχει σχέση με τις νέες τεχνολογίες, το κυβερνο-πανκ κλπ και παράγει τη δικιά της μουσική με χιλιάδες κόσμο. Για παράδειγμα, στα 90's όταν βγήκε ο δήμαρχος της Ρώμης που ήταν στη Λίγκα του Βορρά και έδωσε διορία στους καταληψίες του Forte Prenestino για ν' αποχωρήσουν, αυτοί απαντήσανε με street parade με 30.000 κόσμο στο κέντρο της Ρώμης. Και δεν τους ξανακουμπήσανε.

Χ.: Στην περίπτωση της Ιταλίας υπάρχει και σαν αιτία το ιστορικό της background, δηλαδή η κριτική στις πιο милитарιστικές μορφές οργάνωσης που ηττήθηκαν στις αρχές με μέσα της δεκαετίας του '80, οπότε αναγκαστικά μ' έναν τρόπο μετά έπρεπε να επινοήσουν νέες μορφές δράσης. Οι οποίες συνδέονται και με το ευρύτερο lifestyle (από τα μέσα του '80 και μετά) της ευθυμίας, της κατανάλωσης και της γιορτής -από την πλευρά του καπιταλισμού εννοώ, του

Μπερλουσκόνι, του θεάματος. Η γενιά των «Ιταλών» είναι η γενιά των παιδιών της εποχής του Μπερλουσκόνι. Άνθρωποι οι οποίοι έχουν μεγαλώσει σ' ένα περιβάλλον όπως θα λέγαμε εδώ της «ισχυρής Ελλάδας», δηλαδή σ' ένα περιβάλλον άνθησης, θεάματος και lifestyle (με όλες τις κριτικές εννοείται). Αλλά έχεις ηττηθεί πλήρως στο милитарιστικό κομμάτι, έχει τελειώσει αυτό το κεφάλαιο, έχει κλείσει και δεν τίθεται πλέον κανένα ζήτημα αντιπαράθεσης με το κεφάλαιο και το κράτος σ' επίπεδο πιο «μилитарιστικό».

«How can the government stop young people having a good time? Fight this bollocks», γράφανε οι Prodigy στον δεύτερο δίσκο τους. Η εμπορευματοποίηση της rave μουσικής συνοδεύεται κι από το απαραίτητο επαναστατικό lifestyle.

Η απήκηση αυτών των μορφών δράσης θα εκτοξευτεί στα μέσα των 90's (και θα ταυτιστεί μέχρι κάποιο σημείο) με τα «ραντεβού» του κινήματος ενάντια στην παγκοσμιοποίηση και το δίκτυο αλληλεγγύης στους Ζαπατίστας που αναπτύχθηκε.

Χ.: Μετά την 1η Ιανουαρίου του '94 και τους Ζαπατίστας, αρχίζουν πανευρωπαϊκά να δημιουργούνται κάποιες ομάδες αλληλεγγύης (όπως οι Ya Basta στην Ιταλία). Η δικτύωσή τους είναι που μετά θα δημιουργήσει τα ραντεβού της αντιπαγκοσμιοποίησης. Τότε γίνεται και η διάσπαση ανάμεσα στην πιο «αναρχική» και την πιο «αριστερή» μπάντα. Οι αριστεροί κάνουνε το Social Forum και οι πιο αναρχικοί την PGA.

Γ.: Πυρήνας του PGA ήταν οι Reclaim the Streets στο Λονδίνο και οι Ιταλοί Ya Basta, κι αυτό γιατί είχαν ριζώματα. Οι μεν είχαν τα κοινωνικά κέντρα στην Ιταλία με μία πραγματικότητα όχι μόνο κινηματική, αλλά και κοινωνική, και οι άλλοι με τη rave κουλτούρα που είχαν την ικανότητα να κατεβάζουν 10.000 κόσμο στο City του Λονδίνου και να μπλοκάρουν τα χρηματιστήρια, τα μετρό κλπ.

Το γενικό πνεύμα ήταν αυτό που μιλούσε ενάντια στην καπιταλιστική παγκοσμιοποίηση, η λογική «δράσε τοπικά-σκέψου παγκόσμια». Μια αίσθηση παγκόσμιας κοινότητας, από την ένωση Καρνατάκα στην Ινδία με τους αγρότες, μέχρι το MST της Βραζιλίας.

Χ.: Από το '98 και μετά ξεκινάνε οι πρώτες εμφανίσεις σ' ένα αποκεντρωμένο στυλ, π.χ. το '98 στο Birmingham στη συνάντηση των G8 δεν υπήρχε αυτό το «θα μαζευτούμε όλοι στο Birmingham», αλλά ο καθένας κατά τόπους οργανώνει διάφορες φάσεις.

Αυτό θ' αλλάξει τον Νοέμβριο του '99 με το Seattle. Οι Αμερικάνοι είναι αυτοί που βάζουνε το «ελάτε εδώ» -κι έτσι ξεκινάει η ιστορία των παγκόσμιων ραντεβού.

Γ.: Το Direct Action Network ήταν αυτό που οργάνωσε το Seattle του '99 κάνοντας 3 χρόνια προετοιμασία. Αυτοί δοκίμασαν μορφές δράσης μη-βίαιης πολιτικής ανυπακοής. Ότι λένε εκεί για τις βιτρίνες, τα black block κλπ ήταν εντελώς μειοψηφικά. Αυτό που έγινε ήταν ότι σηκώθηκαν όλες αυτές οι ομάδες ξημερώματα με ραντεβού του λεπτού και μπλόκαραν περιμετρικά την πόλη προς το συνεδριακό κέντρο· άλλοι δεμένοι με χειροπέδες, άλλοι με τσιμέντα, με καρφιά κλπ. Η αστυνομία τα έχασε, δεν μπορούσε να το αντιμετωπίσει γιατί δεν νομιμοποιούνταν η βία της. Ήταν ειρηνικοί διαδηλωτές που κάθονταν κάτω με τα χέρια ψηλά, όλοι με αντιασφυξιγόνες μάσκες (πολλά level up σ' επίπεδο οργάνωσης), οι οποίοι κατάφεραν και μπλόκαραν τους δρόμους (οι μισοί σύνεδροι δεν μπόρεσαν να φτάσουν τελικά). Η τομή σ' επίπεδο πολιτικής κουλτούρας και αποτελεσματικότητας ήταν αυτό, το Direct Action Network. Κι εκεί πέρα υπήρχαν καρναβαλιστικές εκδηλώσεις, κινούμενες φάσεις με τύμπανα κλπ.

Χ.: Τον Απρίλιο του 2000 γίνεται στην Washington το δεύτερο ραντεβού και τον Σεπτέμβριο γίνεται ουσιαστικά για πρώτη φορά στην Ευρώπη με τη συνάντηση του Δ.Ν.Τ. στην Πράγα.

Γ.: Στην Πράγα γίνανε τρεις πορείες: του black block, του κίτρινου και του pink block. Το black block ήταν σύγκρουση σώμα με σώμα και μετά με κοτρόνια, το κίτρινο (με τις σαμπρέλες) ήταν των Ya Basta και το pink block ήταν ένα μίγμα ανθρώπων από Ολλανδία, Αγγλία και Γαλλία κυρίως. Αυτοί ήταν οι μοναδικοί μ' αυτήν τη μορφή δράσης που αποσυντόνισαν την καταστολή· έφτασαν έξω απ' το συνεδριακό κέντρο και μπήκανε και κάποια άτομα μέσα.

Χ.: Το σημείο σταθμός, βέβαια, ήταν η Γένοβα. Όπου γίνεται η προπαρασκευαστική συνάντηση της PGA στις 25 Μαρτίου 2001 στο Leoncavallo στο Μιλάνο, κι εκεί συναντάμε κι εμείς για πρώτη φορά τους Reclaim the Streets και τους Ya Basta (και φυσικά ήταν πάρα πολλές ομάδες κι οργανώσεις απ' όλη την Ευρώπη). Οι Ya Basta με το αριστεριστικό προφίλ της ιταλικής αυτονομίας και οι Reclaim the Streets μ' ένα πιο αναρχο-χίπικο προφίλ, ένα πάντρεμα μιας πιο «βαριάς» πολιτικής παράδοσης της Ιταλίας (πιο αναλυτικά και πιο μαρξιστικά), κι από την άλλη ένα πιο ελευθεριακό και γιορτινό κλίμα. Τους έβλεπες τους Reclaim the Streets κι έλαμπαν οι τύποι, σαν να βλέπεις ανθρώπους από άλλον πλανήτη, ενώ οι Ιταλοί σαν Έλληνες αριστεροί, πιο «σοβαροί».

Γ.: Όσον αφορά την πορεία, οι κυρίαρχες τάσεις ήταν το black block, οι αναρχοσυνδικαλιστές (που κάνανε ειρηνική πορεία. Στα media δεν ακούστηκε ποτέ αυτή η πορεία αν και είχε 5.000 άτομα), οι Tute Bianche που ξεκίνησαν από το στάδιο Carlini με 10.000 κόσμο (όλη η νεολαία των κοινωνικών κέντρων), διάφοροι θεσμικοί και το pink block. Εγώ αν και κατέβηκα με το black block, σύντομα συνειδητοποίησα ότι δεν θέλω να έχω καμία σχέση με όλους αυτούς λόγω του κανιβαλισμού που έπαιζε. Εκείνη την ώρα έρχεται το pink block με 1.000 άτομα από την παραλία και πάει προς την κόκκινη ζώνη. Ντυμένοι όλοι καρναβάλια, με samba μπάντες, να χορεύουνε. Όταν φτάσαμε στην κόκκινη ζώνη, οι καρμπινιέροι που περίμεναν βίαιους διαδηλωτές τα έχασαν, γιατί δεν ήξεραν πώς να το διαχειριστούν αυτό το πράγμα. Ήταν το μοναδικό μπλοκ που έφτασε στην κόκκινη ζώνη. Φτάσαμε στα πλέγματα χορεύοντας όλοι, με πολύ θετική ενέργεια. Μάλιστα κάποιοι επιχειρήσαν να ρίξουν και το πλέγμα με πειρατικούς γάντζους. Ε, εκεί επενέβησαν οι μπάτσοι και κάνανε τις πολλές συλλήψεις και έπεσε και πολύ ξύλο.

Το 2002 στο Στρασβούργο έγινε και το μεγαλύτερο No Border Camp που είχε γίνει μέχρι τότε με 3.000 άτομα στα σύνορα Γαλλίας-Γερμανίας. Εκεί βρίσκεται η πιο αντιεξουσιαστική

τάση του κινήματος ενάντια στην παγκοσμιοποίηση (οι *Tute Bianche* είχαν αποκλειστεί για λόγους ηγεμονίας λόγω των γεγονότων της Γένοβας). Τότε είχε βγει η τοπική αστυνομία και είχε απαγορεύσει όλες τις διαδηλώσεις (υπήρχε απαγόρευση κυκλοφορίας 3 ατόμων και πάνω από το camp), γιατί την ίδια μέρα της διαδήλωσης θα γινόταν η μεγαλύτερη γιορτή με παζάρι που γίνεται στο Στρασβούργο με χιλιάδες κόσμο από Γαλλία και Γερμανία. Εκεί μπήκε ξανά η κουλτούρα του *black block*, αλλά δυνατότερη ήταν αυτή του *pink block* που είχε πάρει πιο πολιτική μορφή σαν απάντηση στην ηγεμονία των Ιταλών αυτόνομων και του *black block*. Τέθηκαν δύο επιλογές: η μία έλεγε για ραντεβού του λεπτού στο κέντρο του Στρασβούργου (βγαίνοντας απ' το camp ένα-ένα κάθε άτομο με διαφορετικά λεωφορεία) για διαδήλωση στυλ *samba* μπάντα, και η άλλη για πορεία αναρχικών που θα έβγαινε μέσα απ' το camp και θα πήγαινε στα σύνορα. Η διαδήλωση αυτή περπάτησε 100 μέτρα, μπήκαν μπροστά οι κλούβες και δεν έγινε τίποτα άλλο, ξαναγύρισαν πίσω. Όσοι ήμασταν στο άλλο, φτάσαμε στο κέντρο του Στρασβούργου 200-300 άτομα και ξεκινήσαμε μέσα στο παζάρι να φωνάζουμε «no border, no nation, stop deportation» με *samba* και τύμπανα, και να διαδηλώνουμε για μία ώρα στο κέντρο του Στρασβούργου. Να προσπαθούμε οι ασφαλίτες και η *riot police* να μας σταματήσουν και να μην μπορούν, να μπαίνει κόσμος από το παζάρι στην πορεία και να χορεύει, και να διαδηλώνουμε για την αλληλεγγύη στους μετανάστες σπάζοντας την απαγόρευση. Τελικά μας εγκλώβισαν δίπλα στο ποτάμι, μας έβαλαν μέσα σε λεωφορεία (με πολύ λίγο ξύλο) και μας γύρισαν πίσω. Όπως και με τη Γένοβα, είδα να συμβαίνει ξανά το ίδιο: ήταν μια μορφή δράσης που η αστυνομία δεν την ήξερε και δεν μπορούσε να τη διαχειριστεί. Ήταν κοινωνικά νομιμοποιημένα και μπορέσαμε να διαδηλώσουμε γυρίζοντας νικητές πίσω στο *No Border Camp*.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει γραφτούν λίγα πράγματα παραπάνω σχετικά με τη λογική των «pink block», αλλά και την κουλτούρα τη «μη-βίας» που αναφέρεται παραπάνω.

Το pink (ή carnival) block ήταν ουσιαστικά η «μετεξέλιξη» των *Reclaim the Streets* στα ραντεβού της αντιπαγκοσμιοποίησης. Με βασικούς άξονες τη φαντασία, το αναπάντεχο, το στοιχείο της έκπληξης και την κριτική αίσθηση του χιούμορ, μετατρέπουν την πορεία-α-καρναβάλι σε μία αισθησιακή γιορτή διαφορετικότητας που καλεί τον κόσμο να μην είναι παθητικός θεατής, αλλά να συμμετέχει ενεργά σ' αυτήν. Είναι προφανής, σ' αυτό σημείο, η συνάντηση με μία διαφορετική, αυτόνομη κουλτούρα αντίστασης και διαμαρτυρίας που πάει επίσης πολύ πίσω στα χρόνια -τα gay pride.

Ήταν μόλις έναν μήνα μετά την εξέγερση του Stonewall που συστάθηκε το G.L.F. (Gay Liberation Front), το οποίο τον επόμενο καιρό θα δηλώσει την παρουσία του στον δρόμο (μεταξύ άλλων) και με βραδιές παρενδυσίας, θέατρα δρόμου κλπ. Μαζί με άλλες συλλογικότητες θα διεκδικήσουν με μαχητικό τρόπο την gay ορατότητα σ' ένα καταφανώς εχθρικό περιβάλλον -είτε μιλάμε για δημόσιες καμπάνιες, είτε για τους «αόρατους», μο-

ριακούς συσχετισμούς των διαπροσωπικών σχέσεων. Σημαντικό κομμάτι όλων αυτών αποτέλεσαν και τα gay pride, τα οποία θα συνδυάσουν τη διαδήλωση με τη γιορτινή διάθεση, με το εκτόπισμά τους (τα χρώματα, τη διάθεση, την κίνηση κλπ) να φτάνει μέχρι και στις μορφές διαμαρτυρίας που μελετάμε εδώ, να τις αγγίζει και να τις αναδημιουργεί εκ νέου. Πλέον, σκοπός δεν ήταν η αναζήτηση του υψηλότερου επιπέδου υλικής σύγκρουσης, αλλά η δημιουργία των προϋποθέσεων που θα επιτρέψουν την ανεμπόδιτη αυτοέκφραση των διαδηλωτών (χωρίς αυτό να σημαίνει, βέβαια, ότι μιλάμε για μπλοκ που έχουν αποκρύψει συνολικά τη βία ως εργαλείο). Η ματσίλα και η θεοποίηση της βίας ως αυτοσκοπός αντιπαράθενται με μία αντίληψη που θέλει τη διαμαρτυρία να είναι και κάτι που σε κάνει να νιώθεις όμορφα, αισθησιακά, ερωτικά· κάτι που αίρει έστω και προσωρινά την καπιταλιστική πολιορκία στις ζωές μας. Οι στερεότυπες συμπεριφορές ραγίζουν, οι μηχανισμοί πειθάρχησης καταστρέφονται, μια πολύμορφη εξωστρέφεια ξεδιπλώνεται, κι έτσι γεννιέται μια διαφορετική πολιτική του ανθρώπινου σώματος.

Ακόμα και στο μουσικό/πολιτισμικό κομμάτι αυτή η διαφοροποίηση γίνεται αισθητή: οι *samba* μπάντες αντικαθιστούν τα sound system των *Reclaim the Streets*, ξεπερνώντας έτσι τον ετεροκαθορισμό από την εταιρική βιομηχανία της μουσικής και τον «ηγετικό» ρόλο των DJ. Η παθητικότητα αντικαθίσταται από την αυτόβουλη παρουσία αυτοσχέδιων μουσικών. Ο κίνδυνος της «κατανάλωσης» της δράσης (χωρίς να εξαλείφεται εντελώς) ελαχιστοποιείται, αφού η καθημέρα έχει την ευχέρεια να παράγει τα δικά της ηχητικά μηνύματα είτε με αυτοσχέδια όργανα, είτε μέσω κάποιας *samba band*.

Ο καπιταλισμός, το κυρίαρχο σύστημα οργάνωσης της οικονομικής παραγωγής και αναπαραγωγής της κοινωνίας (και οικολογικής καταστροφής) είναι πάνω από όλα ένα σύνολο από κοινωνικές σχέσεις. Εάν το «αντικαπιταλιστικό κίνημα» στοχεύει στην ανατροπή του κράτους και του καπιταλισμού εν γένει, τότε πιθανώς να πρέπει να ανανεωθεί μέσα σε λίγες εβδομάδες. Και αυτό επειδή οι ιδέες και οι τρόποι που συσχετιζόμαστε μεταξύ μας, είναι αυτές που συντηρούν, τρέφουν και επιβεβαιώνουν το καπιταλιστικό σύστημα εσωτερικεύοντάς το διαρκώς εντός μας. Αλλά οι τακτικές του καρναβαλιού, οι οποίες είναι η ανατρεπτική αίσθηση του χιούμορ και των ηδονικών επιθυμιών, παρέχουν σε εμάς έναν τρόπο να απελευθερώνουμε τους εαυτούς μας από τέτοιες πιέσεις. Μαζί με την καταπολέμηση της εξουσίας των μπάτσων στον δρόμο, διαμέσου της χιουμοριστικής αντίστασης και της διακωμώδησης της εξουσίας, εμείς μπορούμε να καταπολεμήσουμε τον μπάτσο που έχουμε στο δικό μας κεφάλι.

Το carnival block, ως παραδειγματική τακτική, προσφέρει έναν διαφορετικό τρόπο κριτικής και διάρρηξης των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων, χωρίς να κλειδώνεται στη διαλεκτική της κλιμακούμενης φυσικής δύναμης που αναπτύσσεται μεταξύ των σωμάτων των νεαρών διαδηλωτών και των μπάτσων.

Το group των «*sambaistas*» με τον καρναβαλικό σχηματισμό του, μπορεί να παίξει έναν στρατηγικό ρόλο-κλειδί. Ο ρυθμικός ήχος δημιουργεί ένα κινούμενο προσωρινά οικειοποιημένο χώρο μέσα στον οποίο το καρναβάλι των επιθυμιών μπορεί ελεύθερα να οργιάσει. Μιλώντας στους ανθρώπους με έναν πιο άμεσο τρόπο από ότι με τη λεκτική μόνο γλώσσα, δημιουργείται ένα άμεσο συναίσθημα εμπύκωσης και ενθάρρυνσης, το οποίο πλαισιώνεται από μια αυξημένη αίσθηση αυτοπεποίθησης, η οποία τελικά επιτρέπει στους περαστικούς να αποδράσουν από το πεζοδρόμιο και να καταλάβουν τον δρόμο (*Rhythms of Resistance* του Λονδίνου)¹⁵.

15 Όπ.π.

Χ.: Από ένα σημείο και μετά «δένει» και η κληρονομιά των gay pride σ' όλα αυτά -αν και προφανώς έχουν την αυτονομία τους. Στην Πράγα, τον Σεπτέμβριο του 2000, είναι που γίνεται η στροφή και ο κόσμος του Reclaim the Streets γίνεται το pink block, αυτή είναι η μετεξέλιξη των Reclaim the Streets. Εκεί πλέον δένουν καθαρά αυτά τα δύο.

Στις Η.Π.Α. είχε πολύ μεγάλη πέραση αυτό το κομμάτι το πιο πασιφιστικό, πιο φιλειρηνικό, πιο χίπικο, της μη-βίαιης πολιτικής ανυπακοής. Ήτανε βασική μπάντα στις διαδηλώσεις, και βέβαια εκεί εξηγείται λόγω της φοβερής καταστολής και του φοβερού ελέγχου που υπάρχει. Μ' έναν τρόπο έπρεπε να βρεθούνε τρόποι και δράσεις μη-βίαιης πολιτικής ανυπακοής που αφενός δεν θα είχαν μεγάλο κόστος, κι αφετέρου δεν θα υπέκυπταν σ' αυτόν τον φετιχισμό της βίας.

Στην Πράγα και στη Γένοβα γίνεται καθαρή διάκριση μεταξύ του black block, του pink block και του yellow block των Ya Basta και των Tute Bianche. Από ένα σημείο και μετά ο καθένας ακολουθεί την παράλληλη διαδρομή του. Αλλά σε περιπτώσεις όπως στη Θεσσαλονίκη π.χ. δεν χωρούσε άλλη επιλογή, ήταν μονόδρομος. Ήταν αδιανόητο να υπάρξει pink block στη Θεσσαλονίκη το 2003.

Πριν αναφερθούμε, όμως, στη Θεσσαλονίκη και το τι προηγήθηκε της Συνόδου του 2003, ας κάνουμε και μία σύντομη αναφορά στην αθηναϊκή εμπειρία των street parades:

Χ.: Στην Αθήνα υπήρχε αυτή η προσπάθεια μέσω του ποδηλάτου, τα λεγόμενα Critical Mass. Είχαν γίνει κάτι τέτοιες μικρές απόπειρες, αλλά γενικά υπήρξε πολύ μικρή επαφή. Κυρίως μέσω των ποδηλατοπορειών, κι αυτό όχι για πολύ καιρό, γιατί γρήγορα θεσμοποιήθηκαν. Δεν υπήρχε περιθώριο στην Αθήνα να πειραματιστεί ο κόσμος με τέτοιες μορφές δράσης, ήταν πολύ πιο αρτηριοσκληρωτικό το περιβάλλον. Κι επειδή παίζεις πολύ πιο έντονα στην κεντρική πολιτική σκηνή, σου μπαίνει σαν καθοριστικό το ερώτημα της ηγεμονίας σε μία πορεία κι έχεις ν' αντιπαρεθεθείς με πολύ πιο δυνατές αριστερές οργανώσεις, με το Κ.Κ.Ε., με φασιστικές επιθέσεις, τη Χρυσή Αυγή κλπ. Οπότε δεν υπάρχουν τα περιθώρια να παίζεις, ν' απελευθερωθείς, να το δεις κι αλλιώς, να το σκεφτείς διαφορετικά. Πέρασε και δεν ακούμπησε από την Αθήνα. Αναρωτιέμαι αν πραγματικά αυτό άρχισε να σπάει στην Αθήνα πρόσφατα, με τις καταλήψεις μεταναστών και το φεμινιστικό κίνημα.

Γ.: Υπήρχε και η ομάδα Virus που ήταν κοντά στο Δίκτυο για τα Πολιτικά και Κοινωνικά Δικαιώματα (αλλά είχε και κόσμο από αντιεξουσία μέσα) και στις αντιπολεμικές κινητοποιήσεις του 2003 κατέβαιναν με τύμπανα στον δρόμο. Πασιφιστική φάση της αριστεράς, βέβαια, στα πλαίσια της νομιμότητας.

Δύο Reclaim the Streets-ποδηλατοπορείες γίνανε στην Αθήνα (το ένα είχε χτυπηθεί κι από την αστυνομία), αλλά σταμάτησε εκεί το πράμα.

Τζ.: Τους μάζεψαν σ' ένα τέταρτο όταν πήγε να γίνει στην Αθήνα. Νομίζω έχει να κάνει με το κομμάτι της σοβαρότητας και της ελαφρότητας της Θεσσαλονίκης σε σχέση μ' αυτό -ένας πολιτισμικός παράγοντας που τον αναφέρουν ακόμα οι Αθηναίοι για τη Θεσσαλονίκη. Ότι δηλαδή στη Θεσσαλονίκη στο πολιτισμικό κομμάτι τα πράγματα είναι αλλιώς, ότι υπάρχει μια παράδοση που αντέχει περισσότερο κλπ.

Πάντως (για να μεταφέρω και την εμπειρία μου απ' το νομικό κομμάτι) θεωρώ ότι ακόμα και την καταστολή να περιγράψουμε (σε πολύ γενικές γραμμές και τηρουμένων των αναλογιών)

είναι χαλαρότερα στη Θεσσαλονίκη σε σχέση με την Αθήνα -αν σημαίνει κάτι αυτό.

Όσον αφορά τη Θεσσαλονίκη:

Τζ.: Εγώ το στοιχείο της ειρωνείας στον δρόμο στη Θεσσαλονίκη το είδα πρώτη φορά στις πορείες που γίνανε με αφορμή την πρώτη καταστολή του ράδιο Ουτοπία και του ράδιο Κιβωτός στις αρχές του '90. Π.χ. θυμάμαι χαρακτηριστικά σύνθημα που φώναζε ο κόσμος για τον Καπετανόπουλο (πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου) και τον Σαλπιστή (αριστερό δημοτικό σύμβουλο που στήριζε τα ραδιόφωνα) (με αναφορές ολίγον τι σεξιστικές ίσως): «Καρά Τεπέ, Καρά Τεπέ, Καρά Τεπέ εμείς/κι εσύ Καπετανόπουλε να πας να σαλπιστείς». Δηλαδή ήταν μία φάση που γλεντούσαμε και λίγο, κοροϊδευσαμε, γελούσαμε, δεν ήμασταν σοβαροί και με μούτρα στις πορείες ή macho ή άγριοι κλπ. Αυτό έπαιζε πάρα πολύ στα ραδιόφωνα. Εκεί βλέπω να διατυπώνεται πρώτη φορά το ότι πρέπει στον δρόμο να διεκδικούμε κι άλλο πρόσωπο, «φιλικό» προς τα έξω.

Στα 3-ήμερα του ράδιο Ουτοπία-ράδιο Κιβωτός η ειρωνεία κι ο χαβαλές ως μέσο πολιτικής παρέμβασης είχαν πάντα θέση. Υπήρχε ένας φεστιβαλικός χαρακτήρας, π.χ. είχε θεατρικά που ήταν κωμωδίες (με λίγο κακό χιούμορ, βέβαια. Οι προθέσεις ήταν πολύ καλές, αλλά κάποια αστεία ήταν τύπου ελληνικών ταινιών). Ωστόσο το θέμα ήταν ότι χωρούσε αυτό το πράγμα, χωρούσε το καλαμπούρι.

Ή ένα άλλο παράδειγμα ήταν όταν παράλληλα με την Ωχρά Σπειροχαίτη είχαν ανέβει σύντροφοι και συντρόφισσες από τις δυτικές γειτονιές της Αθήνας, κι είχαν ανεβάσει ένα απόσπασμα του Ντάριο Φο που κοροϊδευε την αυτοματοποίηση στην εργασία (για το πώς βάζανε τις εργάτριες να πατάνε τα κουμπιά με το πόδι, με τον κώλο κλπ.). Πάρα πολύ ωραία σκηνοθετημένο, ξεκαρδιστικό και όντως μας θυμίζει πάλι ότι στη ζωή μας έχει θέση το γέλιο και η εύθυμη φάση.

Το '96 κάναμε και την πρώτη φάση με τους Δρ. Δρακατώρ και «Το ντουβάρι» (που υποτίθεται ότι όλα τα τραγούδια απ' την αρχή μέχρι το τέλος είναι σαν μία παράσταση). Κι αυτό είχε σημαία με λίγο μάπα χιούμορ, αλλά κάποια αρκετά αστεία.

Έχει μία σημασία ν' αναφέρουμε εδώ ότι σ' αυτές τις φάσεις παίζουν οι Ανάσα Στάχτη και παίζουμε και οι Δρ. Δρακατώρ, δηλαδή η ψαλίδα της αντίθεσης είναι πολύ μεγάλη. Ωστόσο δεν κλωτσάει το πράγμα, γιατί είναι ψημένη η φάση να το δεχτεί. Αν και την πρώτη χρονιά εισπράξαμε από κάποιον κόσμο ένα μικρό κούμπωμα, τη δεύτερη χρονιά δεν ίσχυε αυτό καθόλου, αντίθετα υπήρχε κόσμος που περίμενε να μας δει. Αντίθετα, πιο μετά όταν ήρθαν οι Kill the Cat, αυτοί δεν το «νιώσανε» απλώς, αυτοί έχουν φάει γιούχα επανειλημμένα, το φέρουν σαν τραύμα. Κι είναι λίγο άδικο αυτό, γιατί τελικά είναι και ζήτημα προσωπικότητας. Στους Δρακατώρ π.χ. είχαμε τον Β. που ήταν η πιο καταξιωμένη φιγούρα στο punk στην πόλη -τι θα τολμούσε να πει κανείς για τους Πίσσα @ Πούπουλα; Ήταν ο Β. που το έκανε, άρα το νομιμοποιούσε. Από την άλλη εμείς είχαμε παράλληλα τη Σμέρνα όποτε κάτι έπαιρνε κι από εκεί (βέβαια ακόμα και με Σμέρνα, επειδή δεν ήμασταν ένα κομμάτι της «παρέας» της hardcore φάσης, νιώθαμε λίγο στην απ' έξω, αυτό είναι αλήθεια. Μέχρι, τουλάχιστον, και τις αρχές των 00's -μετά ήμασταν πολύ standard μπάντα της πόλης και ίσως πανελλαδικά). Νομίζω ότι με τους Kill the Cat έπαιζε και η αθλιότητα εδώ στη Θεσσαλονίκη ότι αυτοί ήταν Αθηναίοι.

Έχει ενδιαφέρον εδώ να πούμε ότι τύχαινε να παίζουμε στο ίδιο live Δρ. Δρακατώρ και Σμέρνα, και όταν ανεβαίναμε να παίζουμε με Σμέρνα στο τέλος αλλάζανε οι φάτσες μας (μάς έλεγαν χαρακτηριστικά οι φίλοι μας). Ήταν σχεδόν τρομακτικό ότι συνέβαινε αυτό απ' την performance, ότι ήταν σαν να λέγαμε: «ΟΚ, φτάνει με την πλάκα, τώρα κάνουμε το σοβαρό κομμάτι». Αυτό ήταν ένα ζήτημα.

Το '96 και το '97 κάναμε και installations. Μάλιστα στο ένα απ' τα δύο είχαμε στήσει ουσιαστικά περίπτερα και πήγαινες απ' το ένα στο άλλο κι είχε διαφορετικά θέματα. Αυτό το κάναμε (ως Ασκήσεις Ανυπακοής) και στα 3-ήμερα της +τεχνίας- που είχαν γίνει στη ΦΜΣ αρχές του 2000 κι ένα στην Αθήνα στη ΑΣΟΕΕ. Είχαμε κάνει μία σειρά από τέτοια installations που ήταν και λίγο πιο ψαγμένα, διαδραστικά, με τη χρήση της τεχνολογίας. Εκεί χρησιμοποιούμε για πρώτη φορά τόσο πολύ και το video σαν μέσο έκφρασης, δηλαδή πια παύει να είναι απλά εργαλείο για προβολές. Γυρνάμε εμείς πλέον πράγματα, κάνουμε interactive φάσεις με video και live, και γενικά αλλάζει ο τρόπος με τον οποίο βλέπουμε το μέσο. Και κάποια θεατρικά γίνανε επίσης.

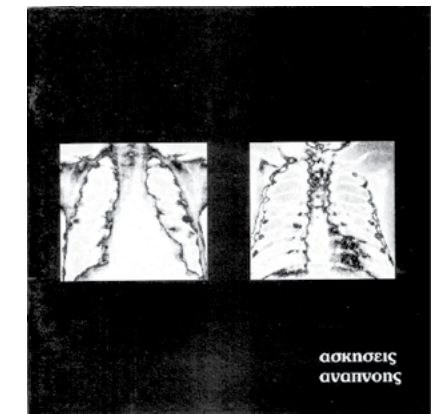
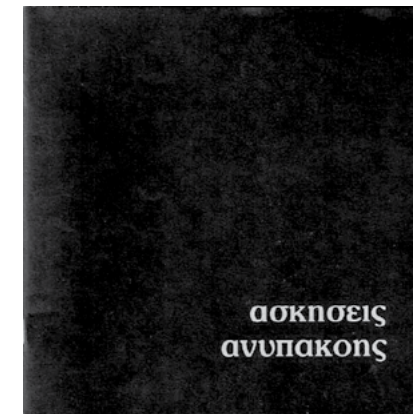
Κάτι άλλο που είχε γίνει το 1997 (όταν η Θεσσαλονίκη ήταν πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης) ήταν ότι κυκλοφόρησαν πάρα πολλά ειρωνικά αυτοκόλλητα εκτροπής (που τάχα ήταν της πολιτιστικής). Ήταν πρωτοβουλία από κόσμο της Βίλας Βαρβάρα, είχαμε βγάλει κι εμείς σαν Ασκήσεις Ανυπακοής, κόσμος από το ξ κ.ά.

Όσον αφορά τις Ασκήσεις Ανυπακοής, επειδή τις δουλεύαμε πολύ περισσότερο καιρό από τα Μικρά Εγχειρίδια για την Πόλη (που βγάγαμε μετά σαν Ομάδα για την Καθημερινότητα και την Πόλη) και δίνανε όλο το μας τον χρόνο και το χρήμα εκεί και κάναμε πολύ focus, έβγαινε πολύ κυριλέ

ως προς το τύπωμα, ήταν πιο προσεγγμένο γραφιστικά το έντυπο. Ενώ της Ομάδα για την Καθημερινότητα και την Πόλη ήταν ένα side project δίπλα σε άλλα 5-10 που κάναμε τον ίδιο καιρό μέσα στη Μαύρη Γάτα. Κατά τ' άλλα είναι αυτό ακριβώς: μετα-καταστασιακός λόγος που ο κόσμος τον βλέπει περισσότερο συναισθηματικά παρά πολιτικά. Ενώ ο κόσμος δεν ήταν ο ίδιος, αντίστοιχη ήταν και η σύνθεση και στην Ομάδα για την Καθημερινότητα και την Πόλη. Γενικά φοιτητές, κάποιοι αναρχικοί κι αναρχικές, κόσμος από την εξωκοινοβουλευτική αριστερά και λίγα άτομα που ήταν η πρώτη τους επαφή με την πολιτική γενικότερα που είχανε προβληματισμούς γύρω από τη μουσική, το θέατρο κλπ. (αλλά χωρίς κάποια προηγούμενη σχέση με την πολιτική).

Το ξ, βέβαια, το έκανε πιο καλά από εμάς, ήταν πιο πιστό στον καταστασιακό λόγο. Εμείς ήμασταν και λίγο lifestyle, θέλαμε να παίρνει το περιοδικό άσχετος κόσμος στον δρόμο και να μας σταματήσει να μας πει: «έλα εδώ να μου πεις τι 'ναι αυτό που λες». Αυτό ήταν το όνειρο μας, δηλαδή. 10 φορές που έγινε στα 5.000 τεύχη που μοιράσαμε κοντέψαμε να πεθάνουμε από τη χαρά μας.

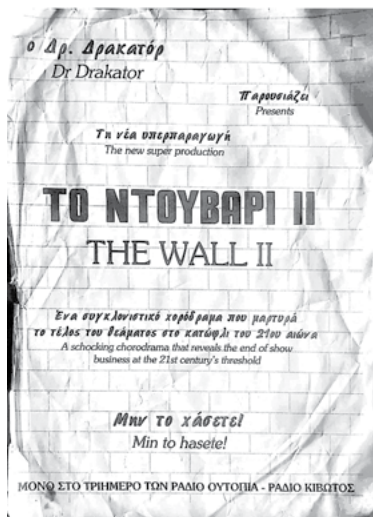
Στο μυαλό μας (περισσότερο) νομίζαμε ότι είχαμε κάποια σχέση και με τους Απόγονους των Βανδάλων, γιατί αυτοί είχαν το χιούμορ κεντρικό απ' την αρχή μέχρι το τέλος (και πολιτικά μη-ορθό κάποιες φορές).

Γ.: Στη Θεσσαλονίκη ουσιαστικά κλείνει ένας κινηματικός κύκλος εκεί στα '97-'98 με το κλείσιμο των ραδιοφώνων, τη διακοπή της εβδομαδιαίας αναρχικής εφημερίδας Άλφα και την εκκένωση της Βίλας Βαρβάρας. Μία ολόκληρη γενιά ουσιαστικά φεύγει και πάει σπίτι της. Αυτό που είχε μείνει ουσιαστικά από την αναρχία ήταν η πανελλαδική ήττα του '95 στο Πολυτεχνείο, η ματαιότητα του «όλη η κοινωνία είναι συμβιβασμένοι μικροαστοί και ρουφιάνοι», μια συνωμοσιολογία. Η λογική του μην αναλαμβάνεις ποτέ καμία πολιτική ευθύνη, να μην καλείς ποτέ σε διαδήλωση αλλά να είσαι πάντα η «ουρά» κάποιου μήπως και καταφέρεις να κάνεις κάτι.

Όταν έγινε η εκκένωση της Βίλας Βαρβάρας (που έγινε πορεία με 400-500 άτομα), έγινε συναυλία στα συντρίμια της κατάληψης με Σμέρνα και Ωχρά Σπειροχαίτη. Η αφίσα αυτή έγραφε «ένα γέλιο θα τους θάψει» (σύνθημα που είχαν χρησιμοποιήσει και οι Ινδιάνοι της Μητρόπολης).

Τότε ξεκινά μία νέα ιστορία στην πόλη που έχει ως αφετηρία απ' τη μία μεριά τις αντιπολεμικές κινητοποιήσεις με τον πόλεμο στη Γιουγκοσλαβία που οργανώνεται κυρίως από τον Ναυτίλο,

κι απ' την άλλη τις μαθητικές κινητοποιήσεις με τον Αρσένη. Ενώ μία ολόκληρη γενιά φεύγει, μία νέα μπαίνει στο προσκήνιο που βρίσκει ένα κενό πεδίο. Δεν υπάρχει τίποτα (μόνο ο Ναυτίλος ουσιαστικά, αλλά κι αυτός είναι στα τελειώματα), άρα πρέπει να τα εφεύρουμε όλα από το μηδέν.

Αυτό που γίνεται είναι ότι η Αυτόνομη Ομάδα Τούμπας (που ουσιαστικά αποτελεί τη νεολαία του Ναυτίλου) συναντιέται με κόσμο από τις Ασκήσεις Ανυπακοής και με κάποιες μοναχικές φιγούρες από τον κόσμο των ραδιοφώνων που έψαχναν να πιαστούν από κάπου, και όλοι μαζί κάνουν τη Μαύρη Γάτα. Αυτός ο κόσμος είχε μία δυσανεξία ενάντια σ' αυτήν την κουλτούρα της αναρχίας, τη μαυρίλα, τη μιζέρια και τον αρνητισμό. Ακόμα και το γεγονός πως ονομάσαμε το στέκι «αντιεξουσιαστικό» ήταν μία προσπάθεια διαχωρισμού από τους παραδοσιακούς αναρχικούς. Η Μαύρη Γάτα ουσιαστικά αποτελεί ορμητήριο, πολιτικό εργαστήριο, φυγή προς τα εμπρός όλης αυτής της ιστορίας. Συμπυκνώνει μια νεολαία που συμμετέχει στα μαθητικά και δεν ξέρει πώς να κινηθεί, ένα υβρίδιο κοινωνικού κέντρου -το πρώτο ίσως και σ' όλη την Ελλάδα. Ξεκινάμε κατευθείαν συντροφικές κουζίνες που καταλήγουν σε γλέντια, προβολές κλπ, σε μία λογική ότι ο καπιταλισμός είναι ένα δίκτυο σχέσεων κι εμείς φτιάχνουμε τα δικά μας δίκτυα σχέσεων έξω απ' το εμπόρευμα. Υπήρχε ένα περίσσευμα θετικής ενέργειας και συναισθημάτων.

Χ.: Παρ' όλο που προφανώς δεν υπάρχει καμία σχέση, ενδεχομένως να μην είναι κι εντελώς τυχαίο το ότι η κατάληψη της Μαύρης Γάτας γίνεται τον ίδιο μήνα με το Seattle. Χωρίς να το ξέρει, χωρίς να το καταλαβαίνει, γίνεται κι αυτή ένα παιδί αυτής της παγκόσμιας συζήτησης.

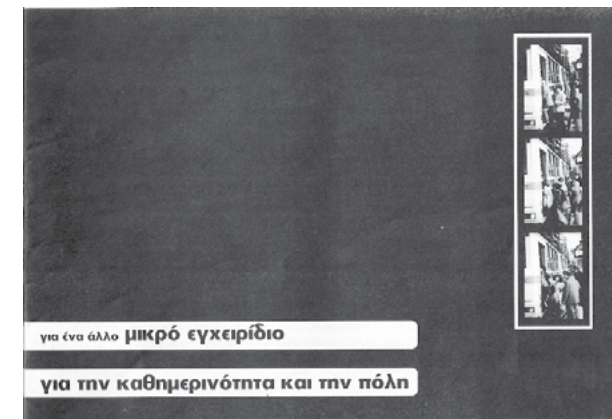
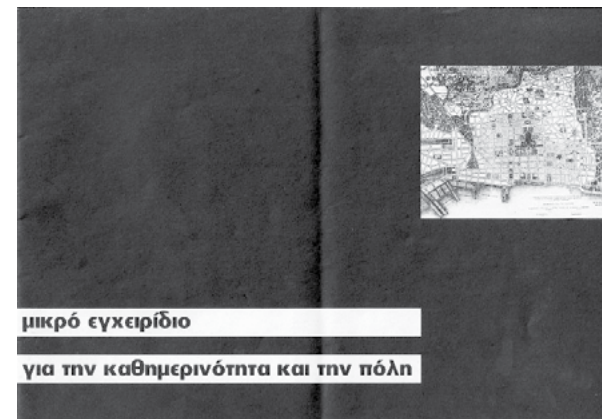
Η λογική των «γιορτών δρόμου» δεν άργησε να εξωτερικευθεί και μέσα από τη Μαύρη Γάτα.

Χ.: Από την αρχή στη Μαύρη Γάτα μπαίνει το ερώτημα να δημιουργηθεί (πέρα από την πολι-

τική συνέλευση του στεκιού) και μία πιο ανοιχτή/κοινωνική συνέλευση για να συμμετέχουν και άνθρωποι που δεν θέλουν αναγκαστικά να είναι μέσα στο στέκι ως οργανωτές. Κι η αλήθεια είναι ότι κι εγώ έτσι πήγα. Αυτή η συνέλευση ονομάστηκε μετά Ομάδα για την Καθημερινότητα και την Πόλη -εμπνεόμενη από τη συζήτηση ενάντια στο αυτοκίνητο με τα Reclaim the Streets, το lifestyle και την κατανάλωση.

Τζ.: Η αλήθεια είναι ότι είχαμε πολύ χαλαρή πολιτική συγκρότηση. Υπήρχαν 4-5 υποκείμενα που ήταν εντελώς άσχετα με την πολιτική. Ήταν κόσμος, δηλαδή, που είχε περάσει από τη Μαύρη Γάτα, του άρεσε το κλίμα και κόλλησε και ήθελε να είναι σ' αυτό. Background συγκεκριμένο πολιτικό ή συγκεκριμένες πολιτικές αναφορές δεν είχε, πέρα απ' αυτόν τον πολύ basic μετακαταστασιακό λόγο, δηλαδή καθόλου αναφορές στον Ντεμπόρ ή τους καταστασιακούς (δεν ξέρω αν ο μισός κόσμος και πάνω ήξερε καν τον Ντεμπόρ ή ότι αυτό που κάνει έχει σχέση με τον λόγο των καταστασιακών).

Το άλλο χαρακτηριστικό της Ομάδας για την Καθημερινότητα και την Πόλη ήταν ότι (σ' αντίθεση με άλλες ομάδες που ήμουν) έγραφε κείμενα και κάποιος/α που δεν το περίμενες ότι θα γράψει κείμενο. Αυτό ήταν κάπως ωραίο, δεν γράφανε οι «κλασικοί/ες γραφιάδες» από τις ομάδες. Αν το δει κανείς, δηλαδή, το Μικρό Εγχειρίδιο, φαίνεται ότι έχει και σημεία με πολύ αδούλευτο λόγο, κι αυτό ήταν επιλογή της ομάδας, ότι δεν μας ένοιαζε και να βγει λιγότερο δουλεμένο. Από την εμπειρία μου σε ομάδες, ήταν η ομάδα που απαιτούσε τις λιγότερες προϋποθέσεις για να γράψει κάποιος κείμενο, κι αυτό ήταν κάπως ωραίο.

Γ.: Όλος αυτός ο ανήσυχος κόσμος που θέλει να βγάλει μ' έναν θετικό τρόπο την ενέργειά του εμπλέκεται σ' αυτήν τη συλλογικότητα. Τα πράγματα που έκανε αυτή η ομάδα μπορεί να ήταν λίγα, αλλά ήταν κομβικά γιατί σηματοδότησαν το πέρασμα σε μία άλλη εποχή. Η σύνθεσή της ήταν πολύ ετερογενής. Υπήρχε κόσμος που ήταν σε μία φάση πιο χαρούμενη, πιο αυθόρμητη, που ήθελε ν' αλλάξει τη ζωή του μ' έναν θετικό τρόπο, που δεν μπορούσε τη μιζέρια της πόλης κλπ. Τώρα μιλάμε για το '99, μία εποχή οικονομικής ευμάρειας, κατανάλωσης, δεν υπήρχαν πολλά προβλήματα. Αυτός ο κόσμος είχε ένα υπαρξιακό κενό και ήθελε να το καλύψει. Δεν ήταν ένα ταξικό ζήτημα του τύπου «πεινάμε» ή «χτυπιούνται οι αγώνες μας» κλπ. Δεν υπήρχε ψήγμα ταξικού λόγου. Ένας σύντροφος έλεγε χαρακτηριστικά (και ωμά): «από τη μία έχω τη σχολή μου, από την άλλη έχω και τον ελεύθερο χρόνο μου. Και θέλω ν'

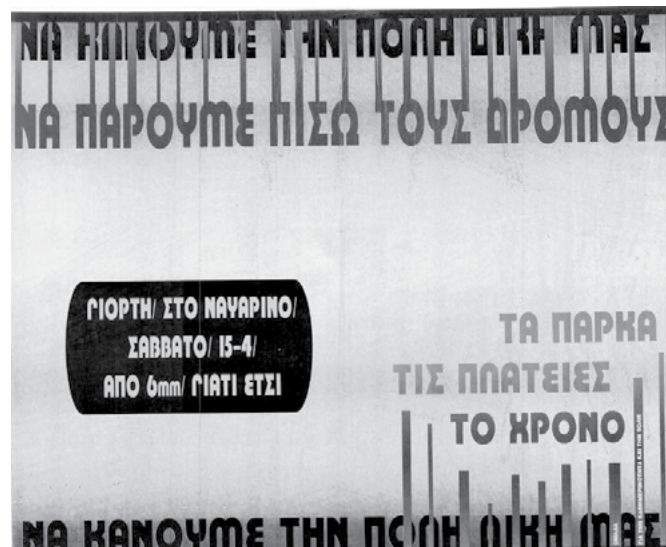
αυτοοργανώσω τον ελεύθερο χρόνο μου». Κι έτσι μπήκαν ζητήματα όπως η ανάπλαση της πλατείας Ναυαρίνου κλπ.

Χ.: Έχουμε μπει στη λογική της «ισχυρής Ελλάδας», των ολυμπιακών αγώνων, υπάρχει όλη αυτή η κοινωνία της πλαστής ευφορίας και των δανείων, με τις κάρτες, τα εξοκικά, τ' αυτοκίνητα και τις διακοπές, οπότε βγαίνει ένας λόγος ουσιαστικά ενάντια στην κατανάλωση. Αυτό δεν ήταν κάτι καινούριο, βέβαια. Όλη τη δεκαετία του '90 η αναρχία έχει έναν καταγεγραμμένο λόγο. Από εκεί που ήσουνα ενάντια στο κράτος και το κεφάλαιο, τη δεκαετία του '90 μπαίνει και το «ενάντια στην κατανάλωση και το θέαμα και τα media». Όλη τη δεκαετία του '90 ο αναρχικός λόγος που βγαίνει είναι σ' ένα στυλ «μαλάκες μικροαστοί, καταναλωτές, αλλοτριωμένοι από την τηλεόραση» κλπ. Αλλά μ' έναν «φτυσιματικό» τρόπο, με μία μιζέρια, κακεντρέχεια και μισανθρωπία -σαν εμείς να έχουμε την «πολιτική καθαρότητα». Κι είναι η πρώτη φορά που έρχεται αυτή η κριτική από μία εντελώς άλλη ματιά κι εμφανίζεται με τη γιορτή δρόμου.

Είχε προηγηθεί μία απόπειρα για γιορτή δρόμου στη Θεσσαλονίκη το καλοκαίρι του '98 και ταυτίζεται τότε με τον αγώνα για τα καστρόπληκτα στην Επταπυργίου. Δεν έγινε ποτέ, βέβαια, γιατί έβρεχε.

Γ.: Γι' αυτό μεταφέρθηκε στο Βιολογικό τελικά. Η αφίσα έγραφε «να πάρουμε την πόλη» (σύνθημα που είχε χρησιμοποιήσει και η Lotta Continua στην Ιταλία). Τα πρώτα ψήγματα αυτής της λογικής βρίσκονται εδώ, δηλαδή.

Χ.: Η πρώτη γιορτή δρόμου τον Απρίλη του 2000 δεν ήταν ακριβώς γιορτή δρόμου, ήταν γιορτή πλατείας. Είμαστε εξάλλου σε μία περίοδο που η πλατεία Ναυαρίνου δέχεται διαρκώς επιχειρήσεις «σκούπας» από τους μπάτσους. Αυτό είναι το μέρος, δεν υπάρχει άλλο μέρος που να μαζεύεται ο κόσμος, είναι σημείο αναφοράς για την πόλη, δεν υπάρχουν ούτε μαγαζιά, ούτε καφενεία, ούτε τίποτα. Μόνο σ' επίπεδο bar υπάρχει κάτι, αλλά το στυλ «παιδιά, σε ποιο καφενείο θα πάμε;» όχι απλά δεν υπάρχει, αλλά είναι και πολύ κατακριτέο, δηλαδή αν είναι δυνατόν για να συναντηθούμε να πρέπει να πληρώσουμε. Ραντεβού στην πλατεία είναι η φάση. Μπήρα στην πλατεία κι ό,τι προκύψει. Κυριαρχεί το αναπάντεχο, το μη-οργανωμένο, το ότι είσαι ανοιχτός σε οτιδήποτε μπορεί να σου συμβεί. Κι αυτό είναι που αρχίζει να χτυπιέται εκείνη τη στιγμή. Και γι' αυτό επιλέγεται η πλατεία Ναυαρίνου για να γίνει η πρώτη γιορτή δρόμου. Αυτή η υποτυπώδης κοινωνική αντίληψη, το να δεις τι παίζει κοινωνικά, σε φέρνει κατευθείαν σ' επαφή μ' αυτό που παίζει παγκόσμια, τα παγκόσμια ραντεβού και τα Reclaim the Streets. Είναι μία εποχή που δεν υπάρχουν smartphone ή internet (είναι πολύ στα σπάργανά τους όλα) κι επομένως η κάθε μικρή πληροφορία που παίρνεις έχει πολύ μεγάλη βαρύτητα, πολύ μεγάλη σημασία. Ψάχνεις να «πιαστείς» από κάπου. Μπορεί να διαβάσεις ένα μονόστηλο στην Ελευθεροτυπία για τις συ-

γκρούσεις που γίνονται στο Seattle και θα το κρατήσεις, θα το κόψεις, θα το έχεις. Ενώ είσαι στην αρχή της παγκοσμιοποίησης, η βαρύτητα της πληροφορίας είναι πολύ διαφορετική από αυτό που είναι σήμερα. Χωρίς να έχεις καμία επαφή μ' αυτούς τους ανθρώπους, το πρώτο δικό μας Reclaim the Streets γίνεται τη μέρα που γίνονται οι διαδηλώσεις στην Washington τον Απρίλιο του 2000. Υπάρχει και πανό που απλώνεται στη Ναυαρίνου το οποίο γράφει «αλληλεγγύη στις διαδηλώσεις στην Washington». Και πάει τέλεια, πάει πολύ καλά.

Γ.: Η αφίσα έγραφε: «γιορτή δρόμου γιατί έτσι». Υπήρχε μουσική, χρώματα πάνω σε πλακάκια, προτζέκτορες να παίζουν πάνω σε πολυκατοικίες, θεατρικά βασισμένα σε κείμενα του Βανεγκέμ κλπ. Είχε 800-1000 άτομα.

Χ.: Τότε μπαίνει και το καγκελάκι γύρω-γύρω απ' τα αρχαία που σ' εμποδίζει να κάτσεις, οπότε με σέγιες κόβουμε ένα πολύ μεγάλο κομμάτι από τα κάγκελα. Αλλά κυρίως είναι το party. Μιλιούνια άνθρωποι.

Τον Οκτώβρη 2000 γίνεται η δεύτερη γιορτή δρόμου στην πλατεία Αχειροποίητου. Το οποίο είναι στο ίδιο στυλ: πάλι πλατεία, πάλι μουσική, λίγο ζωγραφική, λίγο άραγμα στα γρασίδια και party.

Γ.: Εδώ έγινε και πορεία πριν πάμε στην πλατεία. Είχαμε έναν τεράστιο δράκο με ξύλα σαν τους Ινδιάνους της Μητρόπολης, τύμπανα, χορός, σπρέυ στην άσφαλτο κλπ, 400 άτομα, όλα μεθυσμένα.

ΤΖ.: Είχαμε κάνει ένα installation στα αγάλματα των μακεδονομάχων στην πλατεία Αχειροποίητου. Είχε προτομές μακεδονομάχων και βάλαμε στις φάτσες των αγαλμάτων, φάτσες μεταναστών που είχαν σκοτωθεί στα σύνορα και κάναμε εκτροπή τους τίτλους των αγαλμάτων, π.χ. «εργάτρια που σκοτώθηκε στα σύνορα» κλπ. Το περιφρουρήσαμε κιόλας, μια μέρα κράτησε αλλά πέρασε και το είδε πολύς κόσμος, ήταν μια καλή επέμβαση σε μνημεία.

Χ.: Δεν ήταν όπως το πρώτο μεν, αλλά ήταν μία καλή γέφυρα για να πάμε μετά στο πραγματικό, το μοναδικό που γίνεται που είναι την Πρωτομαγιά του 2001 -3 μήνες πριν τη Γένοβα.

Πλέον έχει πάρει μπρος η φάση, συμμετέχει κι οργανώνεται περισσότεροι

κόσμος. Δεν έχεις καταλήψεις, βέβαια, δεν έχεις τίποτα. Έχεις τη Μαύρη Γάτα, έχεις την πλατεία και μετά έχεις τα πανεπιστήμια. Όλη η δουλειά γίνεται στο αίθριο του Πολυτεχνείου. Εκεί γίνονται τα ραντεβού για το Reclaim the Streets της Πρωτομαγιάς τα οποία ξεκινάνε από τον χειμώνα. Δεν έχει σχέση με κάποια πολιτική οργάνωση που θα βάλει φοβερά περιεχόμενα. Είναι πιο πολύ αισθητηριακό, επιθυμητικό: μαζεύομαστε, κάνουμε κανένα πανό, λίγη κουβεντούλα, μουσική, και μετά πάμε στην πλατεία. Αλλά σε κάθε περίπτωση αυτό οργανώθηκε πολύ σοβαρά με διάφορες προπαρασκευαστικές δράσεις.

Γ.: Ο τρόπος που την προπαγανδίσουμε δεν ήταν ο παραδοσιακός που κάνουμε τώρα. Πηγαίναμε για αφισοκόλληση με τύμπανα και σφυρίχτρες, με κείμενα και flyer-άκια, 40-50 άτομα. Διακόπταμε τα μαθήματα στα πανεπιστήμια σε φάση «σταματήστε όλοι, όλοι Τσιμισκή με Ναυαρίνου, γιορτή δρόμου!». Μπαίναμε στη λέσχη και χοροπηδούσαμε πάνω στα τραπέζια ενώ κόσμος έτρωγε, ανεξέλεγκτες καταστάσεις. Έτσι προπαγανδίστηκε αυτό, δεν ήταν αφίσα...

Επίσης εδώ υπήρχε σαφής σύνδεση με το κίνημα ενάντια στην παγκοσμιοποίηση -δεν είναι τυχαίο ότι η αφίσα μιλούσε για «παγκόσμια ημέρα δράσης ενάντια στον καπιταλισμό».

1η ΜΑΗ

5:00 μμ

ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ

Γιατί η αντίσταση στον ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟ δεν περιορίζεται μόνο στον τομέα των εργασιακών δικαιωμάτων και γιατί η ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ δεν είναι αποκλειστικά ημέρα αντίστασης των συνδικάτων αλλά όλων των ανθρώπων που νοιώθουν την καταπίεση σε όλους τους τομείς της ζωής

Στην εποχή μας είναι στους δρόμους που πρέπει να διαλυθεί η εξουσία, γιατί είναι στους δρόμους που η καθημερινή ζωή δοκιμάζεται, συνάπθεται και ευδοκονείται, γιατί είναι στους δρόμους όπου γίνεται η αντιπροσώπηση και πολεμάται η εξουσία. Οι δρόμοι πρέπει να γίνουν το πεδίο όπου δημιουργείται, απολαμβάνεται και φέρφεται η καθημερινή ζωή.

ΔΕΥΤΕΡΑ 30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 9:30 ΣΤΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
Βιντεοπροβολή: η ιστορία του κινήματος καταλήψεων δρόμων στην Αγγλία

5:00μμ Τρίτη 1η Μαη: ΚΙΝΟΥΜΕΝΗ ΓΙΟΡΤΗ ΔΡΟΜΟΥ με τσιμπούρα, σφυρίχτρες, ποπλίτες φαντasia, δημιουργικότητα, ελευθερία...

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΔΡΑΣΗΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟ

Χ.: Ήταν Mayday, εντασσόταν δηλαδή σ' ένα πλαίσιο πανευρωπαϊκό. Φτάνουμε πλέον στο αποκορύφωμα με τη Γένοβα και συνέχεια παίρνεις πληροφορίες ότι γίνεται κάτι εδώ κι εκεί, ένα Reclaim the Streets, ένα Critical Mass κλπ. Κι αυτό σ' ενθουσιάζει και το εκπέμπει.

Τζ.: Υπήρχε μεγάλη διάθεση για σύνδεση με την αντιπαγκοσμιοποίηση. Πήγε δικός μας κόσμος στη Γένοβα, εγώ είχα πάει Βρυξέλλες, είχε γίνει μία εκδήλωση για την Πράγα με κόσμο που είχε πάει κλπ. Κι ενώ αυτός ο κόσμος ήταν πάντα κριτικός στα «ραντεβού» και στο τι σημαίνει να πηγαίνεις στις σημειωμένες φάσεις απ' την κυριαρχία κλπ., υπήρχε πάρα πολύ αυτή η αίσθηση ενδυνάμωσης του κινήματος. Είχε βγει το κομμάτι της πολιτικής ανυπακοής ήδη από τη Γένοβα πάρα πολύ μπροστά, μια ελπίδα ότι μπορεί να υπάρξει άλλος τρόπος μη-βίαι-

ης αντίδρασης, αλλά που έχει ορατότητα στον δρόμο και άρα αυτό μπορεί να ξυπνήσει κόσμο που να θέλει να πάρει μέρος σ' όλα αυτά κλπ.

Χ.: Μας λέγανε οι μπάτσοι ότι είχε γίνει ένα μποτιλιάρισμα 15k/m (όλος ο δρόμος απ' τη Χαλκιδική και το αεροδρόμιο) γιατί είχε κλείσει για 10 ώρες η Τσιμισκή. Εντωμεταξύ ήταν η εποχή που φτιάχνανε τα καγκελάκια στην Τσιμισκή (ανάπλαση των πεζοδρομίων κλπ). Οπότε όλη η Τσιμισκή έτυχε να είναι γεμάτη με έτοιμα πολεμοφόδια, ήταν όλη με λαμαρίνες και πλάκες για το πεζοδρόμιο, ήταν όλη ένα εργοτάξιο. Οπότε τα είχες όλα έτοιμα για οδοφράγματα.

Μια προσωπική ιστορία: ξεκινάμε από το σπίτι μου με τον Γ., αφού έχουμε κλέψει ένα καρτόσι από τον Μασούτη, και πηγαίνουμε από την Καλαμαριά μέχρι το κέντρο και φορτώνουμε διάφορα πράγματα, κυρίως από αυτοκίνητα, κανένα καπό, λάστιχα κλπ. Έχουμε πάει απ' την προηγούμενη μέρα στο σπίτι της γιαγιάς του Γ. στη Ναυαρίνου μια σειρά από δενδρύλλια και σακιά με άμμο (συνηθιζόταν αυτό στα Reclaim the Streets: την άσφαλτο τη μετατρέ-

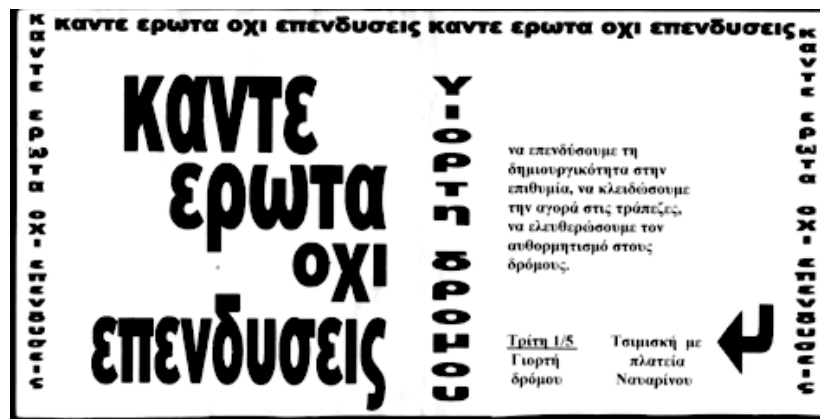
πεις σε πάρκο, ρίχνεις άμμο και φυτεύεις δέντρα). Μουσικές, τύμπανα, τρομπέτες. Ραντεβού στην Καμάρα, κάθε υποομάδα είχε αναλάβει από κάτι, π.χ. εγώ τα δέντρα, άλλοι έκουνε αναλάβει να βρουνε καναπέδες, πολυθρόνες κλπ. Είναι σαν ένα καρναβάλι, παλιάτσοι που κατεβαίνουν από την Καμάρα στην Τσιμισκή που κουβαλάνε διάφορα σαν να κάνουν μετακόμιση, Τσιγγάνοι που κουβαλάνε ό,τι έκουνε βρει. Μαζεύονται σε μία πρώτη φάση καμιά 500ρια άτομα (που για εκείνη την εποχή είναι πολύ μεγάλο νούμερο. Οι πορείες που οργανώνονταν από την «πολιτική αναρχία» δεν είχαν πάνω από 200 άτομα -και πολλά λέω. Μπορεί να γίνονταν πορείες και με 80 άτομα. Ήταν πολύ δύσκολες χρονιές).

Γ.: Π.χ. είχε γίνει συγκέντρωση αλληλεγγύης στον Μητροπέτρο με 50 άτομα. Συγκέντρωση αλληλεγγύης στον Μαζιώτη για την TVX Gold, πάλι 50 άτομα. Για τέτοια μεγέθη μιλάμε. Διαδήλωση για τους πυροβολισμούς στο Göteborg, 80 άτομα. Είχαμε πάει στο σουηδικό προξενείο 80 άτομα, μας κλωτσούσαν οι μπάτσοι, μιλάμε για ξύλο. Αλλά είχαμε μία θετική ενέργεια ότι εμείς μπορούμε να γυρίσουμε την πόλη ανάποδα, ότι θ' αλλάξουμε τους συσχετισμούς, ότι μπορούμε να κινητοποιήσουμε την πόλη.

Χ.: Και ξεκινάμε την πορεία η οποία έχει

μπροστά τα τύμπανα. Θυμάμαι ότι υπήρχε μία κλούβα η οποία ήταν μπροστά μας και (χωρίς να το 'χουμε προσχεδιάσει) τρέχαμε πάνω της όλο το μπουλούκι και τη χτυπούσαμε. Έφευγε αυτή και μετά ξαπλώναμε στην άσφαλο και παίζαμε μουσικές. Δεν είχε καμία λογική πορείας, ούτε parade. Ήταν κάτι αυθόρμητο, ένα general intellect, ένας συλλογικός νους δημιουργήθηκε ο οποίος δεν είχε κανένα πλάνο, κανένα σχεδιασμό πορείας (δεν συζητάμε καν για περιφρουρήσεις, δεν υπάρχει αυτό). Εδώ μιλάμε για μεθυσμένους ανθρώπους οι οποίοι τρέχουν πάνω-κάτω στην Τσιμισκή και κάνουν ό,τι τους έρθει στο μυαλό. Φυσικά υπάρχουν κάποια σημεία πολιτικά με την έννοια π.χ. ότι κάνουμε στάση μπροστά στο αμερικάνικο προξενείο γιατί εκεί είχε γίνει η εξέγερση των καπνεργατών τον Μάη του '36, οπότε εκεί βγάζει έναν λόγο ο Τζ. για την εξέγερση των καπνεργατών, και μετά γυρνάμε για να καταλήξουμε πάλι στη διασταύρωση Τσιμισκή με Ναυαρίνου. Και ουσιαστικά εκεί είναι που ξεκινάει το πραγματικό Reclaim the Streets. Έχουμε κουβαλήσει ηχεία για να γίνει το party, υπάρχουν όλα αυτά που λέγαμε πριν (λαμαρίνες κλπ) τα οποία κλείνουν τον δρόμο από την Εθν. Αμύνης, κι από τη Ναυαρίνου μέχρι τη διαγώνιο είναι που εξελίσσεται αυτό το πράγμα. Κάποιοι παίζουν ποδόσφαιρο, άλλοι με μπογιές ζωγραφίζουν την άσφαλο, το "ξ" κάνει διάφορες μεταστροφές σε βιτρίνες, φτιάχνουν πολύ ωραία πράγματα με bubbles κλπ. Και ξεκινάει το party. Απόγευμα ξεκίνησε η πορεία και κράτησε μέχρι τις 1-2 η ώρα το βράδυ με κλειστή την Τσιμισκή. Από ένα σημείο και μετά πέρασαν χιλιάδες άνθρωποι -όλη η εναλλακτική νεολαία της πόλης. Κι ήταν και για τους μπάτσους πρωτοφανές, δεν ήξεραν πώς να το διαχειριστούν αυτό το πράγμα. Έρχονταν κάθε τρεις και λίγο και μας ρωτούσαν τι θα κάνουμε, αλλά πώς να το διαλύσεις αυτό το πράγμα, είχε φύγει από τα χέρια σου. Οπότε όντως κάποια στιγμή πριν νυχτώσει, βγήκε ο Τζ. στο μικρόφωνο και είπε «ευχαριστούμε πάρα πολύ που συμμετέχει όλος αυτός ο κόσμος. Εμείς που πήραμε την πρωτοβουλία να το οργανώσουμε θεωρούμε ότι έχει πετύχει. Φυσικά δεν είμαστε μπάτσοι για να το κλείσουμε, αλλά από εδώ και πέρα είναι στα χέρια όλων όσων είστε εδώ. Εμείς δεν φεύγουμε με την έννοια ότι δεν διώχνουμε κανέναν, αλλά ενημερώνουμε ότι οι μπάτσοι πιέζουν και ότι από εδώ πέρα είναι στην ευθύνη όλων μας το πώς θα εξελιχθεί». Ε, και από ένα σημείο και μετά (μετά τις 1-2 η ώρα) άρχισαν τα μπάχαλα.

Μετά επειδή τα πράγματα άρχισαν να σοβαρεύουν (με την έννοια ότι γίνεται η Γένοβα), γίνεται ακόμα μία απόπειρα το 2003 που πλέον είναι η Ελλάδα η χώρα της Ευρώπης που προεδρεύει. Έως τότε, κάθε εξάμηνο, η χώρα που προήδρευε στην Ε.Ε. αναλάμβανε την οργάνωση της συνάντησης των πρωθυπουργών, όμως λόγω των μαζικών κινητοποιήσεων, από το 2004 και μετά καταργήθηκαν αυτές οι συνόδους και αυτό, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ήταν αποτέλεσμα των παγκόσμιων ραντεβού. Στα πλαίσια αυτά είναι που γίνεται το καλοκαίρι του 2003 η Σύνοδος της Ε.Ε. στη Χαλκιδική. Αλλά όλο το εξάμηνο (κι αυτό είναι αποτέλεσμα των παγκόσμιων ραντεβού) βρίσκονταν είτε στη μεγάλη σύνοδο οι πρωθυπουργοί, είτε σε επιμέρους συνόδους οι υπουργοί. Οπότε στα πλαίσια αυτά είχε γίνει στη Θεσσαλονίκη τον Απρίλιο του 2003 η συνάντηση των υπουργών πολιτισμού και είπαμε να κάνουμε Reclaim the Streets ενάντια στη σύνοδο. Δύο φορές το αποπειραθήκαμε και δυστυχώς και τις δύο φορές έβρεχε καταρρακτωδώς -δεν μπορείς να φανταστείς κλάμα που έριξα, πολλή στεναχώρια.

Θέατρο δρόμου έξω από τη Σχολή Θεάτρου, 2001. Οι μπάτσοι στον ρόλο των μπάτσων.

Πέρα από τις συγκεκριμένες γιορτές δρόμου, όμως, παρόμοια χαρακτηριστικά πήραν κι άλλες κινητοποιήσεις της ίδιας περιόδου:

Χ.: Στα πλαίσια της συνόδου της Ε.Ε. στις Βρυξέλλες τον Δεκέμβριο του 2001 αποφασίστηκε να γίνει 3-ήμερη κατάληψη στη Σχολή Θεάτρου, η οποία ήταν κατά κάποιον τρόπο και η πρόβα τζενεράλε του Indymedia Θεσσαλονίκης. Είδαμε το Indymedia στη Γένοβα και είπαμε να το κάνουμε κι εδώ παράλληλα με την Αθήνα. Είπαμε να κάνουμε κατάληψη στη Σχολή Θεάτρου, πορεία και στα πλαίσια του 3-ημέρου να γίνει κι ένα θεατρικό δρόμο, το οποίο στήνεται εκείνη την ώρα μέσα στη σχολή. Δεν είναι τυχαίο ότι η πορεία δεν γίνεται -που θα ήταν μία κλασική αναρχική πορεία, αλλά δεν μαζεύτηκε κόσμος. Κι άπειρες αντιπαραθέσεις στη Σχολή Θεάτρου με τους πιο βαρβάρους αναρχικούς.

Άλλη μια αξέχαστη φάση ήταν όταν είχε γίνει ένα κάλεσμα για να μαζετούμε στο Στέκι στην Ιατρική και κάναμε μεταστροφές στο σώμα μας. Βαφήκαμε, άλλη είχε βάλει έναν τεράστιο πούτσο ανάμεσα στα πόδια της, εγώ κάτι δικτυωτά και κολάν, και μέσα σ' ένα καρναβαλίστικο κλίμα βγήκαμε απ' το πανεπιστήμιο 30 άτομα και περιφερόμασταν στην πόλη κάνοντας βλακειές, αλλά με μία λογική μεταστροφής. Μπαίναμε σε μαγαζιά κι αναποδογυρίζαμε καρέκλες, πίναμε απ' τον καφέ του άλλου, πετάγαμε διάφορα ποιητικά-καταστασιακά τρικάκια, είχαμε μπαλόνια κλπ.

ΤΖ.: Κάτι άλλο που είχε συμβεί ήταν ότι κατά τη διάρκεια του πολέμου κι ενώ είχε χιόνι στην πόλη, είχε γίνει live στη ΦΜΣ Σμέρνα με Ωχρά Σπειροχαίτη. Τελειώνει το live και κλείνουν επίτηδες οι Ωχρά με το «κι επιτέλους να πράξουμε» και λέγεται απ' το μικρόφωνο: «θα βγούμε

για νυχτερινή πορεία». Και βγαίνει όλη η συναυλία, όλος κόσμος, 01:00 το βράδυ νυχτερινή πορεία σε χιονισμένη πόλη. Υπέροχη φάση.

Αντίστοιχα ωραία φάση είχε γίνει και δύο Πρωτοχρονιές, με αυθόρμητη πορεία από κόσμο που κατέβηκε στην πόλη αμέσως μετά την Πρωτοχρονιά. Η δεύτερη χτυπήθηκε κι από την αστυνομία.

Όλα αυτά μπαίνουν στην ίδια παράδοση, γιατί είναι πολύ κοντινά στην αντίληψη του «κατεβαίνουμε στον δρόμο γιατί έτσι». Κάτι αντίστοιχο θα μπορούσαν να θεωρηθούν και τα *zombie riots*, παρ' όλο που δεν είχαν το πολιτικό στοιχείο.

Σ' αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί και πώς αντιμετωπίστηκαν όλες οι προαναφερόμενες πρωτοβουλίες από ένα κομμάτι του α/α χώρου της πόλης:

Χ.: Ήταν πολύ δύσκολα. Οι άνθρωποι, βέβαια, της πιο «συγκρουσιακής» τάσης δεν είχαν να ρισκάρουν κάτι, δεν είχαν να διακινδυνεύουν κάτι, δεν είχαν να πάρουν την ευθύνη για κάποιον χώρο που να κρατάνε ή κάποια ομάδα. Πιο πολύ παρείστικες σχέσεις ήταν. Και μ' εντελώς ανδρικούς όρους και μ' έναν τσαμπουκά, του στυλ «δεν έχουμε κανένα κόστος και να σας το χαλάσουμε το *Reclaim the Streets*». Πολύ άσχημες φάσεις κι έντονες κουβέντες. Κι ένας ναρκισσισμός. Μπορεί να υπάρχει μία βásiμη κριτική στα ραντεβού της αντιπαγοσμοιοποίησης και στο πιο εύθυμο και γιορτινό κλίμα (ότι δεν είναι τόσο πολιτικοποιημένα τα υποκείμενα που συμμετέχουν ή ότι δεν έμπαινε τόσο έντονα το ταξικό στοιχείο), αλλά την ίδια στιγμή στα παγκόσμια ραντεβού θα πήγαιναν αυτά τα άτομα για να δείξουν τι γαμάτοι Έλληνες αναρχικοί είναι και πώς ξέρουν να τα σπάνε και τι φλώροι που είστε όλοι οι υπόλοιποι Ευρωπαίοι. Ένα ναρκισσιστικό πράγμα, το οποίο μόνο πολύ πρόσφατα έχει ταρακουνηθεί.

Γ.: Η αναρχία μάς έκανε πόλεμο απ' την πρώτη στιγμή. Δεν έβρισκαν λόγο ύπαρξης σ' αυτό το πράγμα. Αλλά κι εμείς νιώθαμε ότι δεν τους έχουμε ανάγκη, ότι μας πάει πίσω αυτή η μιζέρια κι ότι εμείς μπορούσαμε από μόνοι μας να στήσουμε γεγονότα. Για εμάς το *Reclaim the Streets* με τη μη-βίαιη πολιτική ανυπακοή πήγαιναν μαζί. Ήτανε μία ρήξη σε σχέση με την παραδοσιακή αναρχία της Ελλάδας μέσα στην οποία ασφυκτιούσαμε.

Τζ.: Υπήρχε μια διάσταση ανάμεσα στο τι είναι σοβαρό πολιτικά και τι δεν είναι. Υπήρχε μία αντιμετώπιση τύπου «τι 'ναι αυτά», «τι ακριβώς πολιτική ατζέντα είναι αυτή» κλπ., για όλο το κομμάτι που είχε σχέση με την εκτροπή, για τον πολιτικό λόγο ως καλαμπούρι. Βασικός εκφραστής αυτού του πόλου ήταν ο Ναυτίλος. Ο οποίος Ναυτίλος ήταν μία μεγάλη συλλογικοποίηση με κόσμο που ασχολούνταν μεταξύ άλλων και με την τέχνη (ένας Μικρόπολις σε μικρογραφία θα μπορούσαμε να πούμε), ωστόσο είχε επικρατήσει ένα κρυόκωλο κλίμα, ένα «σφιχτό» πράγμα. Και τον κόσμο της Μαύρης Γάτας, των *Reclaim the Streets* κλπ. (επειδή ήταν και μικροί σε ηλικία οι περισσότεροι) δεν τον θεωρούσαν σοβαρό πολιτικό υποκείμενο. Διακρινόμασταν από μία έλλειψη σοβαρότητας το οποίο έχει μία σημασία, γιατί όταν χτυπήθηκε το ένα το *Reclaim* κι είχε συλλήψεις, αυτό οδήγησε σε πολιτικό χρέωμα, ότι δηλαδή «με τις βλακειές που κάνετε πιάνεται κόσμος» (επειδή προφανώς δεν μπορείς να περιφρουρήσεις ένα *Reclaim the Streets*, λες και μία πορεία που την περιφρουρείς δεν έχει συλλήψεις μετά). Αυτό το έτρωγε η Μαύρη Γάτα συνολικά ως κριτική και το κληρονόμησε αυτούσιο η Υφανέτ (π.χ. μας λέγανε «ζογκλέρ» τον πρώτο καιρό). Η αλήθεια είναι ότι κάναμε κι εμείς ό,τι μπορούσαμε σε κάποιους τομείς, έτσι; Π.χ. (το λέω τώρα λίγο κριτικά γιατί τώρα θα γελούσαμε μ' αυτό) είχε γίνει event με σύντροφο ντυμένο με μπέρτα να πηγαίνει στους χώρους της

Μαύρης Γάτας με μία κιθάρα σαν τον Άσιμο και ν' αυτοσχεδιάζει. Έχουμε κάνει και *cringe*-ιές τέτοιου τύπου, να τα λέμε αυτά. Ωστόσο και πάλι το διακύβευμα ήταν εκεί, ότι δεν επιτρέπει η αναρχική σοβαρότητα τέτοιου είδους πράγματα.

Εκ των υστέρων, πάντως, ο περισσότερος κόσμος ο δικός μας (όλος σχεδόν) νομίζω ότι θεωρεί ότι ιστορικά ανήκει στο κομμάτι της αναρχίας. Δηλαδή ότι ήταν σε μία φάση «όχι ρε φίλε, και αυτό είναι αναρχία». Δεν είναι από τη μία οι αναρχικοί κι από την άλλη εμείς, γιατί; Όχι, υπάρχει κι αυτή η πλευρά.

Σε κάθε περίπτωση, όμως, εκεί κάπου το 2003 όλοι συνειδητοποιούν ότι άτυπα κλείνει ένας κύκλος.

Χ.: Το γιορτινό κομμάτι, το *Reclaim the Streets*, είχε φύγει απ' τη συζήτηση. Αυτός ο κύκλος ολοκληρώθηκε στη Γένοβα. Και μετά με την 11/09 και τον πόλεμο στο Αφγανιστάν άρχισε να εμπλέκεται πιο ενεργά και κόσμος μεγαλύτερης ηλικίας. Άρχισε να «σοβαρεύει» το πράγμα, σε στυλ «παιδιά τελείωσε το party, τώρα έχουμε πόλεμο». Ακόμα και στη Γένοβα το *pink block* δεν είχε χώρο ύπαρξης, είχε συνθλιβεί, δεν μπορούσες να χωρέσεις σ' αυτό το πράγμα. Ακόμα και οι *Ya Basta* διαλύθηκαν μετά τη Γένοβα, ούτε αυτοί μπόρεσαν να επιβιώσουν. Γιατί όλοι πήγαιναν για τη «μεγάλη», τη βίαιη αντιπαράθεση. Και θα επιβίωνε η τάση για την οποία δεν διακυβεύεται κάτι. Π.χ. οι αναρχοσυνδικαλιστές στο *Pinelli* στη Γένοβα απέναντι σ' όλο αυτό το χάος δώσανε τον χώρο τους για να γίνονται οι συνελεύσεις των αναρχικών του *black block*, αλλά την ίδια στιγμή λέγανε: «εντάξει, παιδιά, θα κάνετε ό,τι γουστάρετε, αλλά σκεφτείτε πως εσείς θα φύγετε μεθαύριο, ενώ εμείς εδώ θα είμαστε όπως τόσα χρόνια, εμείς θα σηκώσουμε όλο το βάρος της καταστολής». Κανένας φυσικά δεν τους έλαβε υπόψη του, και μετά αφού φύγαμε όλοι, πήγαν οι φασίστες και το κάψανε το *Pinelli*. Δεν επιβιώνει κανένας όταν ο πήχης της βίας ανεβαίνει τόσο ψηλά, θα επιβιώσει μόνο όποιος ξέρει να ελίσσεται και να μην είναι υπόλογος πουθενά, να μην έχει να υπερασπιστεί κανέναν χώρο.

Αλλά σε κάθε περίπτωση τα πράγματα σοβαρεύουνε γιατί μπαίνουν πιο έντονα κάποια ζητήματα, γίνεται περισσότερη πολιτική ανάλυση και αλλάζει και η καταστολή. Από το 2004 στην πραγματικότητα με τους Ολυμπιακούς Αγώνες -τότε ξεκινά αυτό που βλέπουμε σήμερα. Μέχρι το 2004 δεν υπήρχαν μπάτσοι και κλούβες στους δρόμους. Ήταν σοκ όταν εμφανίζεται να σταθμεύει 24 ώρες το 24ωρο μία κλούβα σε κεντρικό σημείο της πόλης. Όπως επίσης δεν υπήρχαν κάμερες. Οπότε όλο αυτό το γιορτινό πράγμα δύσκολα να επιβιώσει. Ή πρέπει να κάνεις την Υφανέτ και μέσα πλέον στην Υφανέτ να κάνεις εδώ τη γιορτή και όχι έξω. Χάνεις πλέον την πλατεία, το πράγμα εμπορευματοποιείται. Ανοίγουνε καφενεία, μαγαζιά κλπ. Η αυθόρμητη συνάντηση χάνεται. Όλος ο τρόπος ζωής γίνεται πιο οργανωμένος, αρχίζει να μπαίνει σε καλούπια. Μέχρι τότε δεν υπήρχε και λόγος να υπάρχουν καταλήψεις, δεν την έχεις αυτήν την ανάγκη, γιατί η πόλη σου ανήκει μ' έναν τρόπο. Το πανεπιστήμιο π.χ. δεν έχει πουθενά κλειδαριές. Κάθε βράδυ στις ταράτσες ήμασταν σε party. Δεν υπήρχε κάποιο ζήτημα καταστολής. Αλλάζει ο ανθρωπολογικός τύπος δηλαδή.

Γ.: Γενικά με τα χρόνια οξύνθηκε η σύγκρουση με το κράτος, με φασίστες, με τους μπάτσους κλπ. Δεν ήταν όπως πριν. Οπότε αυτά τα ζητήματα άρχισαν να μπαίνουν στην άκρη. Ακόμα και οι συναυλίες που γίνονταν στην Υφανέτ π.χ. είχαν πλέον άλλα περιεχόμενα πιο πολιτικά, π.χ. αλληλεγγύης σε συλληφθέντες. Ο επιθανάτιος ρόγχος αυτής της τάσης στην Υφανέτ ήταν το 11-ήμερο του 2007 που κατάφερε να κατεβάσει 1.000 άτομα στον δρόμο.

Με το «τέλος» αυτής της περιόδου, κάποια χαρακτηριστικά της θα «διασωθούν» (διαμορφωμένα, όμως, σ' ένα νέο πλαίσιο) με αφετηρία πάλι τη γειτονική Ιταλία. Υπόγεια,

μακριά από το μνηστικό θέμα πλέον, γίνεται μία επιστροφή στο «τοπικό» από ομάδες και συλλογικότητες που προσπαθούν να ορατοποιήσουν τον εχθρό στην καθημερινότητα, και όχι κάπου μακριά σε απρόσωπους, παγκόσμιους οργανισμούς τύπου G7, Παγκόσμια Τράπεζα κλπ. Αυτή η «επιστροφή» (που αποτέλεσε συνειδητή επιλογή) σηματοδοτεί κατά κάποιον τρόπο το κλείσιμο ενός «πολιτικού» κύκλου και το άνοιγμα ενός «κοινωνικού»¹⁶. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αυτής της τάσης αποτέλεσε η μιλανέζικη ομάδα των Chainworkers.

Χ.: Την Πρωτομαγιά του 2001 ξεκινάνε όλα αυτά, αλλά δεν είχαμε ιδέα τότε. Οι Chainworkers στο Μιλάνο το ξεκινάνε με την επανοικειοποίηση της Πρωτομαγιάς με τους δικούς τους όρους: Μιλάνο, επισφάλεια, κόσμος που δουλεύει κυρίως στη βιομηχανία της μόδας κλπ. Κι αυτό κάθε χρόνο πολλαπλασιάζεται και φτάνει το 2004 να έχει 20.000 άτομα. Εμείς όταν πήγαμε το 2006 είχε φτάσει να έχει 100.000 άτομα. Αποτελεί μια παράλληλη ιστορία

¹⁶ Το «παράδοξο» σ' αυτήν την κίνηση είναι ότι και η αρχική «μεταπήδηση» από το πιο «τοπικό» στη λογική των κεντρικών, «παγκόσμιων» ημερών δράσης, δεν ήρθε τυχαία, αλλά λόγω των ορίων που βρήκαν διάφορα κινήματα μπροστά την τοπική δουλειά που έκαναν. Οι ομάδες που συγκρότησαν την PGA και «σήκωσαν πάνω τους» όλα αυτά τα παγκόσμια ραντεβού, δεν ήταν τεχνητές υπογραφές που δημιουργήθηκαν εκείνη τη στιγμή για το θεαματικό του πράγματος. Όλα τα προηγούμενα χρόνια οι περισσότεροι από αυτούς είχαν αναπτύξει έντονη τοπική δράση: μπλοκαρίσματα δρόμων από τους Reclaim the Streets, αντιπολεμικές καμπάνιες και δράσεις αλληλεγγύης στους μετανάστες από τους Ιταλούς Tute Bianche, καταλήψεις ολόκληρων εκτάσεων γης και δημιουργία αγροτικών κολεκτίβων από το βραζιλιάνικο MST, αγροτικοί αγώνες από τους Ινδούς ακτήμονες στην Καρνατάκα κλπ. Η ανάγκη για δικτύωση ήρθε τόσο ως φυσικό επακόλουθο μιας τέτοιας πορείας, αλλά και ως αναγκαστικός «προσανατολισμός» μετά την αποτυχία ή την καταστολή τοπικών αγώνων. Με το που η καταστολή αυξανόταν και η εξουσία άρχιζε να «ελέγχει» την τοπική δράση, ορισμένα από αυτά τα υποκείμενα επιλέγουν (ή βρίσκουν ως μοναδική διέξοδο) την κίνηση σ' ένα πιο κεντρικό επίπεδο.

η οποία έχει λάβει υπόψη της την κριτική απέναντι στα παγκόσμια ραντεβού και πλέον τα parade για την επισφάλεια οργανώνονται σ' επίπεδο πόλης.

Οι Chainworkers συντονίζονται με οργανώσεις βάσης, καταφέρνουν να συσπειρώσουν όλες αυτές που ζούσαν σ' ένα καθεστώς εργασιακής επισφάλειας, περιστασιακότητας και προσωρινότητας μέσα από ευφάνταστες καμπάνιες και συνεχή πολιτική δουλειά από το 1999, με αποτέλεσμα οι περίφημες «δράσεις την ημέρα της Πρωτομαγιάς» να μεταφερθούν σε πανευρωπαϊκό επίπεδο υπό την ονομασία *Euromayday*.

Χ.: Σ' αυτό το πλαίσιο γίνεται κι εδώ (σε μικρότερο βαθμό βέβαια) με την Ομάδα για την Επισφάλεια, με την οποία κάνουμε κάτι τέτοιες απόπειρες το 2007 στα πλαίσια της *Euromayday* για το *precarity* (με βανάκι με μουσική), αλλά και για την υποθαλάσσια την ίδια χρονιά.

Τζ.: Αξίζει να σημειωθεί πως το site *Adeho.gr* που είχε διαμορφωθεί σε αντιδιαστολή με την εταιρεία υπερεκμίσθωσης εργαζομένων Adecco, αποτελεί τρελό παράδειγμα (σε παγκόσμιο επίπεδο) ζητήματος πνευματικά ιδιοκτησίας που το κερδίσαμε νομικά. Βγήκε απόφαση από δικαστήριο ότι δεν υπαγόμαστε στους εμπορικούς περιορισμούς γιατί η υπάρχει η ελευθερία του λόγου, η κριτική, η διακωμώδηση κλπ.

Χ.: Παρ' όλα αυτά, ήταν πάρα πολύ νωρίς για την Ελλάδα ακόμα αυτό. Ήταν στα πολύ αρχικά της στάδια η έννοια της επισφάλειας -δεν υπήρχε καν. Δεν ήξερες πως να το μεταφράσεις στα ελληνικά. Ούτε στ' αγγλικά υπήρχε. Είναι μια λατινική λέξη που την ξετρυπώσανε οι Chainworkers. Οπότε δεν μπορούσε να γίνει κατανοητό πολύ καθαρά. ΟΚ, έχουν αρχίσει να πρωτοεμφανίζονται κάποια σωματεία βάσης (π.χ. Βιβλίου-Χάρτου, Caballeros), αλλά είμαστε ακόμα στο πολύ ξεκίνημα του όλου πράγματος. Και γενικά ενώ το εργατικό θέμα απουσιάζει απ' την ατζέντα, πας τώρα εσύ να το βάλεις μέσα από την επισφάλεια μ' ένα τεράστιο κενό γύρω σου. Στην Ιταλία αυτό πάτησε πάνω σε μία εργατίστικη ανάλυση και παράδοση, δεν

είναι τυχαίο ότι έγινε εκεί και όχι στην Αγγλία π.χ.. Οπότε υπήρχε δυσκολία σ' αυτό το θέμα στην αρχή και ίσως και κριτική (πάλι μας φέρνετε τα ξενόφερτα κλπ). Δεν είναι τυχαίο ότι σαν ομάδα δεν είχαμε και κάποιο όνομα. Μιλάμε για συνέλευση 3-4 χρόνων που δεν είχε όνομα, ήταν απλά μία Ομάδα για την Επισφάλεια. Αυτό ήταν και λίγο γοητευτικό, βέβαια, το ότι δεν ταυτοποιείσαι επακριβώς, και σχετίζεται και με την έννοια της επισφάλειας, τις πολλαπλές ταυτότητες, το ότι αλλάζεις συνέχεια δουλειές, δεν έχεις μία στιβαρότητα, μία σταθερότητα. Κι αυτό δεν ήταν τυχαίο ότι αντανακλούνταν και στον τρόπο οργάνωσης.

Οι ίδιοι οι Chainworkers, παρ' όλα αυτά, δεν έπαψαν να κοιτάνε με κριτική ματιά τα Euromayday ακόμα κι όταν αυτά είχαν γιγαντωθεί από άποψη συμμετοχής -ακόμα κι αν ήταν οι ίδιοι που τα είχαν «εισάγει» στο πολιτικό λεξιλόγιο και τις κινηματικές πρακτικές.

[...] νιώθω πως οι άνθρωποι από την Ευρώπη δεν δίνουν έμφαση σε αυτήν την εμπειρία, να προσπαθούν να καταλάβουν τι σημαίνει. Να την αναλύσουν και να την τροποποιήσουν σε κάτι που μπορούν να το χρησιμοποιήσουν στη χώρα τους. Νομίζω πως οι περισσότεροι θέλουν να συμμετάσχουν στο θεαματικό, και δεν αντιλαμβάνονται τα σημαντικά, όπως τα κοινωνικά μήντια, το ότι μιλάμε για επισφαλείς εργάτες, για αυτο-οργάνωση, το γεγονός πως εμπλέκει μη-ακτιβιστές.

[...] εμείς σαν Chainworkers, σαν συλλογικότητα, καταφέραμε, προσπαθήσαμε, μάθαμε να κάνουμε πολιτική χρησιμοποιώντας ένα τελείως διαφορετικό μοτίβο από αυτό των τυπικών κινημάτων, αντι-παγκοσμιοποίησης κλπ. Και αυτό που πετύχαμε με το mayday parade, μέρος του δηλαδή, προέρχεται από το μη-τυπικό μοτίβο. Στην Ευρωπρωτομαγιά αυτό το μη-τυπικό μοτίβο συναναστρέφεται με πιο τυπικά μοτίβα των δομημένων ομάδων που συμμετέχουν σε μια ευρεία γκάμα διαφορετικών κινητοποιήσεων. [...] Νομίζω πως η κινητοποίηση της αντι-παγκοσμιοποίησης είναι ενδιαφέρουσα [...] αλλά το είδος της κινητοποίησης που κάνεις για ένα τέτοιο πράγμα είναι τελείως διαφορετικό από αυτό που κάνεις για το mayday (Blicero, μέλος των Chainworkers)¹⁷.

Αν και μόνο 15 χρόνια έχουν περάσει από τότε που ο Blicero περιγράφει το πλαίσιο μέσα στο οποίο διεξήχθησαν τα Euromayday, θα έλεγε κανείς ότι όλο αυτό κλίμα έχει ανεπίστρεπτα παρέλθει. Κι όμως, αν ρίξει κανείς μια ματιά σε κινήματα κι αγώνες που συνεχώς ξεπηδάνε σε διάφορες γωνιές του πλανήτη, θ' αντιληφθεί ότι οι σχέσεις χαράς και μοιράσματος των θετικών συνεχιζούν να διαπερνούν τις κοινωνικές δυναμικές, όποτε αυτές ορθώνονται μπροστά στην επιβολή του κεφαλαίου.

Χ.: Σε παγκόσμιο επίπεδο αυτό επανεμφανίζεται με τις πλατείες. Τα Occupy, το Γκεζί κλπ. είναι σ' αυτό το πνεύμα. Συνδυάζουν και τη βίαιη αντιπαράθεση και το γιορτινό κομμάτι. Σήμερα το βλέπεις πιο καθαρά στις φεμινιστικές πορείες και τα gay pride. Δεν τελείωσε, δηλαδή, με διαφορετικούς τρόπους υπάρχει σε κάθε εποχή. Βέ-

¹⁷ «Συνέντευξη με τον Blicero (μέλος της ομάδας Chainworkers)» (Τα Μάτια του Πλήθους #04, 2006).

βια αυτό δεν οργανώνεται ακριβώς. Ή μάλλον οργανώνεται, αφού πρώτα γεννηθεί κάπως αυθόρμητα. Εννοώ πως αλληλοεμπνέεται ο κόσμος και δημιουργεί κάτι καινούριο που προφανώς θα πατάει και σε προγενέστερα πράγματα, αλλά θ' αποκτήσει σταδιακά και μία πιο οργανωτική μορφή. Π.χ. τα φοιτητικά πέρυσι ήταν κάτι που κανένας δεν το περίμενε, δημιουργήθηκε αυθόρμητα, έγιναν όμως αυτόματα πάρα πολλές συνδέσεις, εμπνεύστηκαν πολλοί άνθρωποι και κινήθηκαν μαζί στο ίδιο πνεύμα και δημιουργήθηκε κάτι πολύ ωραίο. Αυτό το πράγμα προφανώς έχει ανάγκη ν' αποκτάει μία πιο οργανωτική μορφή για να μη χάνεται.

Στη Θεσσαλονίκη ζήσαμε εμφατικά αυτή το πάντρεμα γιορτής κι αγωνιστικής διάθεσης στις φοιτητικές κινητοποιήσεις που ξέσπασαν την άνοιξη του '21 με αφορμή το εκπαιδευτικό νομοσχέδιο της Κεραμέως¹⁸. Η συνθήκη απομόνωσης και περιορισμού της κοινωνικότητας λόγω της πανδημίας covid-19, σε συνδυασμό με τις κρατικές απαγορεύσεις κυκλοφορίας, όπως και η ανάγκη των ανθρώπων για συνάντηση και αντίδραση απέναντι στο νομοσχέδιο, οδήγησαν στο κίνημα αυτό. Η οξυμένη εντατικοποίηση της φοιτητικής κατάστασης, η οποία συνεπακόλουθα φέρει κατακόρυφη μείωση του ελεύθερου χρόνου των φοιτητριών βρήκε τρόπο να εκφραστεί. Ξεκινώντας από τις διαδηλώσεις κάθε Πέμπτη ενάντια στον νέο νόμο, σιγά σιγά το κτήριο της πρυτανείας καταλήφθηκε και πλημμύρισε ζωή. Συνελεύσεις, συναντήσεις, μουσικές βραδιές και συλλογικά sleepovers έκαναν για αρκετό καιρό την κυρίαρχη συνθήκη μοναξιάς να κλυδωνίζεται. Σα να τοποθετήθηκε ξανά στη δημόσια σφαίρα η ανάγκη για συλλογική συνύπαρξη και δημιουργία. Δεν θυμόμαστε πότε ξανά την πλατεία χημείου να γεμίζει με κόσμο να κάνει rollers, πισσιρίκια να τρέχουν πάνω κάτω και κόσμο να αράζει τριγύρω στα γρασίδια. Τους μήνες που συνέβαιναν οι φοιτητικές κινητοποιήσεις, ο χώρος του πανεπιστημίου φάνταζε όνειρο. Απέναντι σε μια καθημερινότητα που σου λέει πως απ' το σπίτι θα βγαίνεις μόνο για να δουλέψεις ή να καταναλώσεις, αντιπαράτεθηκε μια καθημερινότητα που έβαζε στο επίκεντρο την αναγκαιότητα της συντροφικότητας, της επικοινωνίας, της διασκέδασης και της συλλογικής οργάνωσης. Παρότι μπορεί κι αυτές οι κινητοποιήσεις σταδιακά να βρήκαν τα όριά τους, αυτό που άφησαν ως παρακαταθήκη σίγουρα μας έδωσε μια ώθηση για να φανταστούμε τις μέρες μας αλλιώς. Και σίγουρα ξαναέθεσε ως πεδίο αγώνα την καθημερινή ζωή, υπενθυμίζοντάς μας τη θολότητα των ορίων ανάμεσα στο «κοινωνικό» και το «πολιτικό», αντίθετα με όλες αυτές τις λογικές που αντιλαμβάνονται τον αγώνα και την εναντίωση στον καπιταλισμό μόνο με σοβαροφανείς, προγραμματικούς, στείρους πολιτικούς όρους¹⁹.

¹⁸ Μεταξύ άλλων, το νομοσχέδιο εντατικοποιεί τα πανεπιστήμια, αυξάνει το κόστος φοίτησης και εντείνει την επιτήρηση εντός του πανεπιστημίου μέσω της πανεπιστημιακής αστυνομίας, με πρόφαση την περαιτέρω ασφάλεια των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας.

¹⁹ Βλέπε και «Αν δεν μπορώ να χορέψω, δεν είναι η επανάστασή μου» (Πτυχία Ανομίας, 2021).

Πολιτικά συμπεράσματα ή αλλιώς τι καταλάβαμε απ' όλη αυτήν την ιστορία...

Δυστυχώς είναι πραγματικότητα πως ο μανικαϊστικός τρόπος σκέψης, δηλαδή ο εμμονικός τρόπος αντίληψης της πραγματικότητας με όρους «άσπρου/μαύρου», «καλού/κακού» κλπ., μας έχει εμποτίσει σε τέτοιο βαθμό που εύκολα μπορεί να περιπέσουμε στο σφάλμα και να θεωρήσουμε την παραπάνω ανάδειξη της πιο γιορτινής, χαρούμενης και πανηγυρικής πλευράς των αγώνων, ως κάτι που αντιτίθεται σε μία πιο «πεζή» (μα το ίδιο αγωνιστική) ανάγνωση της πραγματικότητας. Να θεωρήσουμε, δηλαδή, τα όνειρα και τις επιθυμίες μας ως κάτι που δεν μπορεί παρά να μπαίνει *αντιπαραθετικά* με τις ανάγκες μας. Είτε αυτό γίνεται απ' όσους εγκλωβίζονται στην ιδεολογικοποίηση μιας «γιορτής» και αυτοθαυμαζόμενοι ικανοποιούνται με τα αθύρματα μιας «αντικουλτούρας», είτε από αυτούς που θεωρούν ότι οι αγώνες πρέπει να γλείφουν τον καθρέφτη της πραγματικότητας.

Όπως συμβαίνει και με πολλά τέτοια «διλήμματα», ο προσφορότερος δρόμος για το ξεπέρασμά τους περνάει μέσα από μία διαλεκτική αντίληψη που καταφέρνει να εντοπίσει τη λογική αλληλουχία ανάμεσα στα «αντικρουόμενα» μέρη, και μέσα από τη συνεχή αλληλεπίδρασή τους τα συνθέτει εκ νέου. Εννοούμε, δηλαδή, ότι το ερώτημα δεν μπορεί να είναι αν επιλέγουμε τις «ανάγκες» έναντι των «επιθυμιών» ή τον «αγώνα» έναντι της «γιορτής», αλλά πώς θα καταφέρουμε να δίνουμε στους αγώνες μας έναν αέρα γιορτής, πώς η ευτυχία μας θα είναι αδιαχώριστη από τη συλλογική ανατίμησή μας. Οι Ινδιάνοι της Μητρόπολης που είδαμε παραπάνω ή οι δράσεις Stop the City δεν γεννήθηκαν σε μία κοινωνία ευημερίας ή ξηνοιασιάς. Οι μεν πρώτοι εμφανίστηκαν όταν η Ιταλία περνούσε τη χειρότερη οικονομική κρίση της και αγώνες δίνονταν σε κάθε έκφανση του κοινωνικού, το δε Stop the City οργανώθηκε τη στιγμή που ο νεοφιλελευθερισμός σάρωνε κάθε ίχνος προνοιακής πολιτικής στην Αγγλία. Και στις δύο περιπτώσεις, τα υποκείμενα που συμμετείχαν στις εκάστοτε κινητοποιήσεις δεν απέδρασαν από την πραγματικότητα, δεν απώθησαν μία δύσκολη και αφόρητη καθημερινότητα, αλλά *γίνανε κομμάτι των αντιστάσεων με τους δικούς τους όρους, μπόλιασαν τις αρνήσεις με αστείρευτη θετικότητα, δεν τις αντικατέστησαν.*

Γιατί η απέχθεια γι' αυτό που υπάρχει είναι σίγουρα μία αφετηρία κινητοποίησης, αλλά δύσκολα θα καταφέρει κάποιον ν' αγωνίζεται σε διαρκή βάση. Πρέπει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο να διαθέτουμε και μια αντίληψη της ζωής που θέλουμε να ζήσουμε· μία αντίληψη που όσο αποκτιέται μέσα στον ίδιο τον αγώνα, στην κοινότητα ως το μέσο που σχεδιάζει το περίγραμμα του στόχου, άλλο τόσο παίρνει και τη μορφή πρακτικών αξιών που μεταδίδονται με μία αυτόνομη γλώσσα και ενοποιούνται σ' ένα ιστορικό σχέδιο. Και φυσικά όταν μιλάμε για «ιστορικά σχέδια», δεν εννοούμε γλαφυρές και λεπτομερείς αφηγήσεις που θα καλουπώσουν ή θα προσδιορίσουν την κοινωνία που ονειρευόμαστε -συνεχίζουμε να βλέπουμε την επανάσταση ως τον ταυτόχρονο συνδυασμό *κινδύνων και ευκαιριών* μιας άγνωστης πραγματικότητας. Αυτό που εννοούμε είναι η ψηλάφηση, η ανίχνευση των στοιχείων που κοιτάζουν πέρα από το παρόν -όπως όταν ήμασταν παιδιά και η φαντασία μας έπλαθε ολόκληρους κόσμους μέσα στους οποίους συμμετείχαμε ενεργά με την μορφή του παιχνιδιού. Για να υπάρξει λοιπόν κάτι σαν συλλογική συνθήκη θα πρέπει πρώτα να το φανταστούμε, να πειραματιστούμε, να δράσουμε μέσα σε αυτό. Ουσιαστικά να παίξουμε. Αυτή η επανοικειποίηση του παιχνιδιού, το στοιχείο της ειρωνείας, η ποίηση και η πειραματική διάθεση είναι τα στοιχεία που μας γοήτευαν περισ-

σότερο στην ιστορική αναδρομή που κάναμε -είναι και στοιχεία που θέλουμε να φέρουν οι αγώνες στους οποίους συμμετέχουμε σήμερα.

Όταν οι Reclaim the Streets κυκλοφορούσαν τις εφημερίδες Evading Standards το '98 ή Financial Crimes το 2000· όταν σύντροφοι που συμμετείχαν στις αντιπολεμικές κινητοποιήσεις του 2003 στη Θεσσαλονίκη μοίραζαν την Ανελευθεροτυπία· όταν συντρόφισσες πόζαραν με τα μαγιά τους στην πλατεία Χημείου για να δημιουργηθεί το εξώφυλλο των Πτυχίων Ανομίας, δεν είχαμε απλά κάποιες «γουστόζικες» περιπτώσεις μεταστροφών, εμπνεύσεων κλπ. Όταν οι Chainworkers έφτιαχναν τις μυθοπλαστικές φιγούρες του San Precario, της Serpica Naro και των λοιπών «ανίκητων»· όταν οι Πειρατές της Παραλιακής έπαιζαν τη Salonicopoly ή όταν στο διαδίκτυο υπήρχε (ακόμα) το site Adeho.gr, δεν είχαμε απλά «έξυπνα brand names» που θα τραβούσαν την προσοχή. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις μιλάμε για ένα *νέο κινηματικό λεξιλόγιο*. Κι αν κάτι «μάθαμε» από αυτήν την «αλφαβήτα» είναι ότι μπορούμε ν' αγωνιζόμαστε ενάντια στις επισφαλείς συνθήκες εργασίας, μπορούμε να εναντιωνόμαστε στον πόλεμο, μπορούμε να βάζουμε αναχώματα σε εκπαιδευτικά νομοσχέδια, μπορούμε ν' ανοίγουμε περιβαλλοντικά ζητήματα, αλλά μπορούμε να τα κάνουμε όλα αυτά *περνώντας καλά*. Δημιουργώντας φιγούρες, σλόγκαν και καταστάσεις που θα επιτρέπουν την ενεργητική και συμμετοχική περιγραφή, θα βασίζονται σε κοινές ιστορίες και βιώματα κι αυτά με τη σειρά τους θα γεννούν τη φαντασία για νέες δράσεις. Δίνοντας αξία όχι μόνο στον αγώνα, αλλά και στον *τρόπο* που αγωνιζόμαστε· μετατρέποντας κάθε στιγμή του σε μία ταυτόχρονη εναντίωση σε ό,τι έχει παραλύσει τον αυθορμητισμό και την αισθαντικότητά μας.

Από την άλλη, αναγνωρίζουμε πως ακριβώς αυτό το ελκυστικό στοιχείο των street parades, το πλεονέκτημα του να είναι τόσο ενσωματώσιμα και οικειοποιήσιμα από την καθημέρα, του να παραπέμπουν περισσότερο σε γιορτή, παρά σε αυστηρή πολιτική διαδικασία που «προσπατεί» κάποιου είδους στράτευση, η θεαματικότητα που τα διακατέχει κλπ., έχει οδηγήσει και στον αυτοεγκλωβισμό των υποκειμένων. Στον βαθμό, δηλαδή, που κάποιος θα ταυτιστεί *αποκλειστικά και μόνο* με αυτήν τη μορφή δράσης, η δράση γρήγορα μετατρέπεται σε αυτοσκοπό. Ούτως ή άλλως ένα street parade έχει πάντα συγκεκριμένα, πεπερασμένα χωροχρονικά όρια και μετά την ολοκλήρωσή τους το αίσημα μιας «επιστροφής στην προγενέστερη κανονικότητα» γιγαντώνεται. Η αποκλειστική εστίαση στην ανάγκη για συνάντηση, χορό και μουσική στους δρόμους της πόλης μπορεί σταδιακά να διαμορφώσει την ενσωμάτωσή της και να μας περιορίσει σε συγκεκριμένες διαδρομές. Το ζητούμενο για εμάς (τόσο σε αυτές τις μορφές δράσεις, όσο και σε άλλες) είναι πάντα η μονιμότητα της διάθεσής μας για κίνηση και ο εμπλουτισμός των περιεχομένων που κυκλοφορούνε.

Από αυτήν την άποψη κρίνουμε ότι ένα ακόμα σημείο που αξίζει να κρατήσουμε απ' όλη αυτήν την ιστορία είναι η δύναμη που πηγάζει όταν επιλέγουμε να μιλήσουμε με όρους καθημερινότητας και άμεση βίωσης. Αναγνωρίσαμε πως όσο ο λόγος στόχευε γενικά κι αόριστα τον «καπιταλισμό», την «οικονομία» κλπ. χρησιμοποιώντας όμως αυτές τις λέξεις περισσότερο ως γενικευτικούς και απλουστευτικούς όρους-ομπρέλα (για ευνόητους λόγους: ευκολία στη δημιουργία μετωπικών σχημάτων, εύπεπτη συνθηματολογία κλπ.), η δυναμική του δεν μπορούσε να διατηρηθεί πέρα από κάποια καθιερωμένα «ραντεβού», ενώ οι πράξεις που τον συνόδευαν εγκλωβίζονταν σ' έναν στείρο ακτιβισμό. Αντίθετα, όσες κατάφεραν να «μεταφέρουν» αυτήν την κριτική στα άμεσα βιώματά τους,

ήταν κι αυτές που διεύρυναν τα πεδία αγώνα με από τρόπο. Και μιλάμε εδώ για ζητήματα πόλης και δημόσιου χώρου, για το πώς διαχειριζόμαστε τις ερωτικές ή συντροφικές μας σχέσεις, για τις συγκρούσεις που υποβόσκουν έξω από τους εργασιακούς χώρους, για τις μοριακές αντιστάσεις σ' έναν κόσμο τιγκαρισμένο από διαφημίσεις και θεαματικές αναπαραστάσεις του πόνου ή της ευτυχίας, για το ζήτημα του χρόνου γενικότερα, αλλά και των ατομικών μας κλίσεων.

Το τελευταίο χαρακτηριστικό κρίνουμε ότι αξίζει μίας ευρύτερης αναφοράς: σ' όλη αυτήν την ιστορική αναδρομή που κάναμε, το πολιτισμικό στοιχείο (αν και διαφορετικό σε κάθε εποχή) άφηνε πάντα τόσο έντονο το αποτύπωμά του, που μας αναγκάζει να (ξανα) διαπιστώσουμε το προφανές: όλες αυτές οι πειραματικές και δημιουργικές ανησυχίες, οι προσωπικές λέξεις που διοχετεύονται συλλογικά, η μουσική που φτιάχνουμε και τα στιχάκια που σκαρφιζόμαστε, δεν είναι συνοδευτικά πιάτα στο κύριο μενού της επανάστασης. *Είναι* η επανάσταση, με την έννοια του συνολικού μετασχηματισμού της καθημερινής ζωής. Μπορεί οι ιστορίες που διηγηθήκαμε να είναι απλά μελάνι τυπωμένο σε χαρτί, αλλά αν κανείς προσέξει καλά, αν βάλει το αυτί του δίπλα στις σελίδες, σχεδόν *θα ακούσει* το anarcho-punk όταν διαβάζει για τα Stop the City· θα ταυτίσει μια για πάντα τα Reclaim the Streets με τη rave· θα νιώσει τον ρυθμό των samba bands διαβάζοντας για την αντιπαγκοσμιοποίηση και δεν θα μπορούσε να φανταστεί τίποτε άλλο ν' ακούγεται πάνω στο φορτηγό του street parade της Υφανέτ παρά ρίμες που φτύνουν την πατριαρχία. Είναι σ' αυτό το σημείο που γίνονται τόσο γοητευτικά δυσδιάκριτα τα όρια για το αν η μουσική, τα ποιήματα και η δημιουργικότητά μας μπήκαν στην «υπηρεσία» της επανάστασης, ή αν το αντίστροφο συμβαίνει.

Φυσικά σίγουρα κάποιος θα μπορούσε ν' αντιτάξει σ' αυτό το σημείο ότι η δύναμη της ποίησης που αναμοχλεύουμε έχει από καιρό στερέψει -τσακισμένη εδώ και χρόνια ανάμεσα στις συμπληγάδες της αμείλικτης πεζότητας και μιας διαχωρισμένης, αδιάφορης ενατένισης αυτού του κόσμου. Εμείς, από την άλλη, επιμένουμε πως οι λέξεις, οι μουσικές, οι κραυγές, οι χειρονομίες, η ζωγραφική, τα γεγονότα και οι πράξεις που ανασύραμε απ' τ παρελθόν ή βιώνουμε στο σήμερα *είναι* η ποίηση ως απελευθερωμένη γλώσσα, ως γλώσσα που ανακτά τον πλούτο της, σπάει τις άκαμπτες σημασιοδοτήσεις της και γίνεται η βάση μιας αδιαμεσολάβητης επικοινωνίας. Εξάλλου -σαν το περιστέρι κι αυτή: μπορεί μες στα χρόνια να ταλαιπωρήθηκε από τους ειδικούς της τέχνης ή τους κυνικούς οπαδούς της πραγματικότητας, να ραφινάριστηκε για να μας θαμπώνει ή να την εξόρισαν από την καθημερινότητά μας, αλλά τελικά τα κατάφερε.

Πέρασε.

Επίλογος

Οι ιστορικές μου έρευνες πάνω στο παρελθόν δεν είναι παρά οι σκιές που ρίχνει η διερώτησή μου στο παρόν.

Michel Foucault

Το street parade για την υπεράσπιση της κατάληψης Φάμπρικα Υφανέτ, οργανώθηκε εν μέσω ενός κοντινού πολέμου και μιας ακόμα πιο κοντινής ακρίβειας-αύξησης του κόστους ζωής. Θα μπορούσε, λοιπόν, κάποιος ν' αναρωτηθεί: πώς μπορούμε και μιλάμε για χαρά σε τόσο χαλεπούς καιρούς;

Ένα είδος απάντησης σ' αυτήν την ερώτηση μπορεί να βρεθεί στο βιβλίο του Abel Paz «Μέσα στην ομίχλη», στο οποίο ο συγγραφέας εξιστορεί τη δραματική κατάληξη μιας ολόκληρης γενιάς που βρίσκεται κυνηγημένη στη Γαλλία, στο κατώφλι του Β' Παγκοσμίου Πολέμου κι αφού έχει χάσει μία επανάσταση. Κι όμως, το «Μέσα στην Ομίχλη» δεν είναι ένα λυπηρό βιβλίο, αλλά μια ιστορία γεμάτη ελπίδα, μικρούς ηρωισμούς, δείγματα κοινοτικής χαράς και προοπτικής, ακόμα και στην πιο σκοτεινή ώρα του ναυαγίου. Το βιβλίο αναδίδει έναν χαρωπό σαρκασμό, μία εύθυμη ειρωνεία, μια δυνατή αίσθηση του χιούμορ και του παραλόγου, σαν αυτή που διαθέτουν οι άνθρωποι που δεν έχουν την παραμικρή πρόθεση να παρατήσουν τα όσα ονειρεύτηκαν. Όπως αναφέρεται και στον πρόλογο του βιβλίου: «αυτό που πραγματικά τρομάζει τους από πάνω δεν είναι που κλαίμε τους νεκρούς μας, αλλά που φέρνουμε πίσω τα σχέδια τους: χιούμορ, αξιοπρέπεια, αλληλεγγύη...».

Τέτοια σχέδια αποπειραθήκαμε να φέρουμε πίσω κι εμείς, προσπαθώντας, παρ' όλα αυτά, να μην υποπέσουμε σε τάσεις μιμητισμού ή να υποδυθούμε ρόλους που έχουμε δει να παίζονται αλλού. Ενάντια σε νοσταλγία και αντιγραφές, καλούμαστε κι εμείς να επανεφεύρουμε τους δικούς μας τρόπους διεκδίκησης της συλλογικής χαράς κι αυτοπεποίθησης που τόσο πολύ έχουμε ανάγκη, χωρίς να χρειάζεται ν' αναπαράγουμε εντυπωσιακές εικόνες από το παρελθόν, αλλά συνθέτοντας απ' την αρχή στοιχεία που μπορεί να έχουν αναφορές από το παλιό κι από το καινούριο, από μία μνήμη, αλλά κι από προσδοκίες.

Όλοι αυτοί οι λόγοι για τους οποίους ξεκίνησε ο αγώνας για την καθημερινότητα να εμπνέει τους ανθρώπους τις προηγούμενες δεκαετίες, όχι απλά καλά κρατούν, αλλά εμφανίζονται πιο επιτακτικοί από ποτέ. Οι κύκλοι του κεφαλαίου πάνω και μέσα απ' τις ζωές μας, που φροντίζουν να μας απομυζούν από χρόνο κι από διάθεση, μας υπενθυμίζουν ότι τα μεγάλα συλλογικά οράματα έχουν από καιρό σβήσει. Προφανώς, δεν πιστεύουμε ότι αρκεί απλά να αλλάξουμε τα μέσα που χρησιμοποιούμε σήμερα ή να ανακαλέσουμε μέσα του παρελθόντος ώστε να ξαναφανταστεί ο κόσμος την επανάσταση και να πειστεί για τον αγώνα ενάντια στη ζωή-όπως-την-ξέρουμε. Θεωρούμε ότι ο όλο και πιο αλλοτριωμένος χρόνος μας, ο αυξητικά μειωμένος «ελεύθερος» χρόνος, η αδυναμία μας να υπάρξουμε συλλογικά και να διεκδικήσουμε τις ζωές μας, προσκρούουν σε πολύ μεγάλο βαθμό στην ανημπόρια των διαδικασιών στις οποίες συμμετέχουμε να μας εμπνεύσουν. Κι αδυνατούν να μας εμπνεύσουν γιατί πολύ συχνά υποβόσκει η αντίληψη πως η επανάσταση παραμένει κάτι μακρινό και οφείλουμε να μιλάμε για την εξιδανικευμένη καθημερινότητα μετά την επανάσταση. Ευτυχώς για εμάς, δεν είμαστε διατεθειμέ-

νες να συνεχίσουμε να αναπαράγουμε αυτό που η Dalla Costa βίωνε κατά την εμπλοκή της στο κίνημα. Θεωρούμε πως το κλειδί για να σταματήσουμε να βιώνουμε αδιάκοπα το «τέλος της ιστορίας» κρύβεται στην παραδοχή πως την ιστορία τη φτιάχνουμε ακόμα εμείς. Πως δηλαδή, η ύπαρξη του κόσμου του εμπορεύματος, δεν συμβαίνει ερήμην μας και δεν έχει μοιραία διαδρομή η οποία περνάει σαν οδοστρωτήρας από πάνω μας. Ότι μπορεί να μην έχουμε βρει ακόμα τον τρόπο για να είναι όλες οι μέρες μας γιορτές δρόμου, αλλά σίγουρα η ανάγκη μιας συνάντησης, η αίσθηση της συλλογικής δημιουργίας, η προσπάθεια σύλληψης ενός αλλιώτικου κόσμου, μας κρατάει ακόμα εδώ.

Παράρτημα

Αρχεϊακό υλικό που έπεσε στα χέρια μας όσο δουλεύαμε αυτήν την έκδοση.

Αναφορά στα Street Parades της Αθήνας από τον «Ιό που εξαπλώθηκε σε όλο τον πλανήτη», 2000.

Καταλήψεις δρόμων στην Αθήνα

Το πρώτο πάρτυ δρόμου στην Αθήνα έγινε το φθινόπωρο του 96 στην πλατεία Συντάγματος. Αφορμή ήταν η διεξαγωγή εκείνες τις ημέρες ενός συνεδρίου στο ξενοδοχείο Μεγάλη Βρετανία με τη συμμετοχή δεκάδων πολυεθνικών, τεκνοκρατών, καπιταλιστών, κρατικών φορέων, για την πολυεθνική “ανασυγκρότηση” της Αθήνας. Συμμετείχαν περίπου 100 άτομα, τα οποία για κάποιο διάστημα έκλεισαν τη Φιλελλίνων, παίζοντας ποδόσφαιρο.

Πιο μαζικό ήταν το πάρτυ δρόμου στις **16 Μαΐου 1998**, στα Προπύλαια, που έγινε στα πλαίσια του καλέσματος των Reclaim the streets για παγκόσμια πάρτυ, ταυτόχρονα με τη διεξαγωγή της συνόδου των G-7. Περίπου 400 άτομα συμμετείχαν στο κλείσιμο της Πανεπιστημίου για μισή ώρα, προκαλώντας κυκλοφοριακό έμφραγμα στην Αθήνα, κάνοντας ποδήλατο, παίζοντας ποδόσφαιρο, χορεύοντας, ακούγοντας μουσική. Το κλείσιμο του δρόμου τερματίστηκε με την επέμβαση των ΜΑΤ, χωρίς όμως να γίνουν συλλήψεις. Ωστόσο, το πάρτυ συνεχίστηκε με μεγάλη φαντασία και χαρά, μέχρι αργά το βράδυ πάνω στα προπύλαια. Ήταν ένα πετυχημένο πάρτυ, πρωτόγνωρο για τους πληγμένους στην κίνηση και το νέφος αθηναίους, βρίσκοντας μεγάλη συμπάθεια από τους περαστικούς.

18 Ιούνι 1999: Το κάλεσμα για ενέργειες στην καρδιά των χρηματο-οικονομικών κέντρων σε όλο τον κόσμο, δεν βρήκε μεγάλη ανταπόκριση στην Αθήνα. Ωστόσο μερικά άτομα διοργάνωσαν ένα πάρτυ δρόμου για εκείνη την ημέρα, στην πλατεία Κλαυθμώνος. Συμμετείχαν περίπου 200 άτομα με χορό, μουσική, παιχνίδι, έκθεση φωτογραφίας και τέλος το κλείσιμο της Σταδίου. Ο δρόμος έκλεισε υπό τους ήχους ταμπούρων για περίπου μία ώρα, παραλύοντας την αυτοκίνητη μίζερια στο κέντρο, ώπου έγινε επέμβαση των ΜΑΤ. Στην μικρή αντίσταση που ακολούθησε και το κυνηγητό, συνελήφθη ένα άτομο που αργότερα αφέθηκε ελεύθερο. Παρ’ όλο το μικρό αριθμό των συμμετεχόντων το κέφι και η διασκέδαση περίσσευαν. Αξιοσημείωτος ήταν και ο ενθουσιασμός των περαστικών, πολλοί από τους οποίους σταμάταγαν και συμμετείχαν κι αυτοί. Η σύνδεση ωστόσο του πάρτυ με το πνεύμα του παγκόσμιου καρναβαλιού ενάντια στον καπιταλισμό ήταν μικρή, παρόλο που υπήρχε όλο το πεδίο, δεδομένης της συμμετοχής της Ελλάδας στους βομβαρδισμούς της Γιουγκοσλαβίας τον προηγούμενο καιρό και φυσικά του ρόλου του ελληνικού κεφαλαίου στην καταλίστευση όλων των Βαλκανίων.

Αλλά τα πιο καλά πάρτυ δρόμου έγιναν τα τελευταία χρόνια από κάποιους άλλους...

Ανταποκρίσεις του «Ξ» από τις γιορτές δρόμου στη Θεσσαλονίκη.

τακτικές κινήσεις κι έκτακτα παιχνίδια στην κατεχόμενη πόλη

Ήταν απλώς ένα παιχνίδι.

Σάββατο 15 Απριλίου 2000. Στον πεζόδρομο της Δημητρίου Γούναρη η Ομάδα για την Καθημερινότητα και την Πόλη, που εφορμά από την κατάληψη Μαύρη Γάτα, προτείνει μια γιορτή. Στόχος της: η επανοικειοποίηση των δημόσιων χώρων.

Το ζήτημα του δημόσιου χώρου είναι ευρύτατο, καθώς συναρθρώνεται με τα ζητήματα του «ελεύθερου» χρόνου, της πολυεθνικότητας, της πολιτικής έκφρασης, της κοινωνικής συμπεριφοράς. Στις σύγχρονες συνθήκες κυριαρχίας του κεφαλαίου, ο δημόσιος χώρος, που υπήρξε παραδοσιακά τόπος συνάντησης και αλληλεπίδρασης ξένων, μεταλλάσσεται σε πεδίο επιβολής της απουσίας. Η οργάνωση της οικονομίας, η τεχνολογία ως υπερανπτυγμένο εργαλείο διαμεσολάβησης, η γενικευμένη επιτήρηση και καταστολή συστήνουν διαρκή *άλλοθι* (κυριολεκτικά: *εις άλλο μέρος*). Οι άνθρωποι γίνονται φοβισμένες σκιές και τα πάθη τους εσωτερικεύονται ως νευρώσεις. Ολοένα πιο απόμακρες οι θερμές περιοχές, ολοένα πιο cool στάχτη η συμμόρφωση στην εξατομικευμένη πραγματικότητα. *Είσαι εδώ αλλά λείπεις*.

Οι γιορτές αποτελούν την πρωταρχική και σημαντικότερη μορφή της ανθρώπινης κουλτούρας. Είχαν πάντα ένα ουσιαστικό και βαθύ περιεχόμενο, μια αντίληψη του κόσμου που δεν υποβάλλεται από τις υλικές συνθήκες αλλά από τους ανώτερους σκοπούς της ανθρώπινης ύπαρξης. (Μ. Μπαχτίν)

Τα εμπορεύματα διαφημίζουν τον κόσμο τους σαν γιορτή, περιπέτεια κι έκπληξη. Η παραμόρφωση αυτή βασίζεται μεταξύ άλλων στην ψευδοϊστορική αντίληψη της γιορτής σαν διάλειμμα (στον εργασιακό ρυθμό) και φυγή (από τους κοινωνικούς καταναγκασμούς). Όμως η γιορτή στο Ναυαρίνο υπήρξε ακριβώς επειδή ήταν μια *στιγμή παρουσίας*. Θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε ως μοναδικό επιχείρημα εκείνη τη λάμψη της *άλλης χαράς* στα μάτια όσων συμμετείχαν, αλλά είναι ανάγκη να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι.

Μια εκδήλωση αποκτά σημασία από τους στόχους που θέτει, τον τρόπο που οργανώνεται και τ’ αποτελέσματά της. Μια γιορτινή οικειοποίηση ενός δημόσιου χώρου έχει ν’ αντιπαλέψει την εμπορευματοποίηση του χώρου, τις προβλεπόμενες λειτουργίες του, την πειθαρχία και την επιτήρηση, την παραγωγή καταναλωτικών συμπεριφορών (και στη συγκεκριμένη περίπτωση, επιπρόσθετα, την κατανάλωση της *ιδεολογίας του αρνητικού*), την επαναληπτικότητα της κοινοτοπίας όπως συνοψίζεται στη μίζερη στάση αναμονής «κάτι να συμβεί».

Για μια βραδιά, διόλου αναπάντεχα, καθένας ένοιωθε ότι κάτι συμβαίνει, κάτι στο οποίο όχι απλώς συμμετέχει αλλά το δημιουργεί. Κι όχι μόνος του. Ο χώρος είχε ανοίξει σε μια δημιουργική αταξία, στη χαρά και την αυθορμησία που διεκδικούσαν επιθετικά το δικαίωμά τους στην πόλη (επιθετικά: όπως φάνηκε από την πρωτοβουλία στην επιλογή του τόπου, του χρόνου, της μορφής και του περιεχομένου, τη δημιουργία συνθηκών τέτοιων που απέτρεψαν έστω και τη σκέψη μιας αστυνομικής «παρενόχλησης», το παράδειγμα, τέλος, της «αποκαθήλωσης» των κάγκελων, πράξη ταυτόχρονα συμβολική και αποτελεσματική απέναντι σ’ ένα χονδροειδές δείγμα βίαιης κατάργησης των δημόσιων χώρων).

Η –προσωρινή έστω– απόσπαση ενός χώρου από την κυριαρχία και το άνοιγμά του στη δημιουργική συμμετοχή προϋποθέτουν την αντιεραρχική δομή και την αυτοδιαχείριση στην οργάνωση της γιορτής, όρους που εγγυώνται την επικοινωνία μέσα σε συλλογικά διαμορφωμένες συνθήκες –προσωρινής επίσης, αλλά ζωτικά απαραίτητης– ελευθερίας.

Μέσα στην ατέλεια του κόσμου και τη θολούρα της ζωής, το παιχνίδι πετυχαίνει μια πρόσκαιρη και περιορισμένη τελειότητα.(Γ. Χοϊζίνχα)

Ήταν απλώς ένα παιχνίδι. Και μέσα του θελήσαμε να προτείνουμε ως αντίδωρο ένα ακόμη παιχνίδι.

Μοιράσαμε στον τόπο της εκδήλωσης το παρακάτω κείμενο:

ΤΟ ΝΑΥΑΡΙΝΟ ΩΣ ΛΑΒΥΡΙΝΘΟΣ

- Ο τόπος Είναι η περιοχή της πλατείας Ναυαρίνου και ο πεζόδρομος της Δημητρίου Γούναρη από την Τσιμισκή μέχρι την Αλεξάνδρου Σβώλου.
- Ο χρόνος Αφετηρία το απόγευμα του Σαββάτου 15 Απριλίου. Ωστόσο ο χρόνος συχνά τεντώνεται – απότομα, κινδυνεύοντας να σπάσει– μέχρι κάποια απογεύματα περασμένων δεκαετιών κι άλλοτε θέλει, όσο σπδήποτε άλλο, να εκτοξευτεί στο μέλλον, ν' ανοίξει: Την κοσέρβα της στιγμής.
- Το "παιχνίδι" Είναι μια προτεινόμενη περιπλάνηση, που ορίζεται από 29 σήματα (πορτοκαλί αυτοκόλλητα με μαύρα γράμματα), διεσπαρμένα –καθόλου τυχαία– στην περιοχή. Τα σύμβολα αποτελούν περάσματα ή, αντίθετα, αδιέξοδα του λαβυρίνθου, στιγμές οικειοποίησης, ή αλλοτρίωσης. Δεν πρόκειται για ένα "κυνήγι θησαυρού", όπου το ένα σήμα οδηγεί στο άλλο μέχρι το τελικό έπαθλο. Ο λαβύρινθος δεν έχει κέντρο. Η περιπλάνηση είναι επίτηδες ημιτελής, ανοιχτή κι επιτρέπει συμπληρώσεις, ανασηματοδοτήσεις, μεταστροφές.
- Ο λαβύρινθος δεν έχει κέντρο. Αλλά στο κέντρο του πάντοτε ακούγεται το μουγκρητό του Μινώταυρου. Νικώντας τον, η Αριάδνη...κ.λπ.

ΟΛΟΣ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΛΑΒΥΡΙΝΘΟΣ

Τα 29 αυτοκόλλητα περιείχαν τα θραύσματα που ακολουθούν. Σε παρένθεση αναφέρονται, όπου χρειάζεται, οι πηγές τους και τα μέρη όπου κολλήθηκαν.

Την Ιστορία γράφουν πάντοτε (σβήνοντας) οι νικητές. Ύστερα συσκευάζουν τα λαμπρά ερείπια της και τα πουλάνε στους τουρίστες και τους περαστικούς. Στις επικέτες γράφει: "Εδώ, κάτω από τη βία, έζησαν οι άνθρωποι τις λειψές κι ασήμαντες ζωές τους. Ύστερα πέθαναν."

(στην είσοδο του ανακτορικού συγκροτήματος του Γαλερίου)

ΠΡΙΝ ΔΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ, ΣΤΟ ΤΕΡΜΑ ΔΕΞΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑΚΙ ΤΟΥ ΑΣΤΟΡΙΑ ΜΑΛΩΝΑΝ ΓΙΑ ΩΡΕΣ ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ ΕΠΙ ΕΝΑ ΜΗΝΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΑΤΟΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ ΤΩΝ ΝΑΥΤΩΝ ΤΗΣ ΚΡΟΣΤΑΝΔΗΣ.

(έξω από το Λατόμιο)

μετά τις συγκινήσεις
θα 'ρθούν τα γεγονότα

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΠΑΓΚΑΚΙ, ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΟΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟ 1986, ΔΥΟ ΚΑΤΑΛΗΨΙΕΣ ΠΟΥ ΕΙΧΑΝ ΒΓΕΙ ΓΙΑ ΠΡΟΜΗ-ΘΕΙΕΣ, ΟΤΑΝ ΚΑΤΑΛΑΒΑΝ ΟΤΙ ΚΑΤΑΔΙΩΚΟΝΤΑΝ ΑΠΟ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ ΠΑΡΙΣΤΑΝΑΝ ΤΟΥΣ

ΕΡΩΤΕΥΜΕ-ΝΟΥΣ ΜΕΧΡΙ ΠΟΥ ΚΑΘΑΡΙΣΕ Η ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΓΙΑ ΝΑ ΕΠΙΣΤΡΕΨΟΥΝ ΣΤΗ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ.

(πλατεία Ναυαρίνου)

κάνοντας κύκλους
γύρω από ένα σημείο
κουράζοντα
χωρίς να βρίσκουν
και να βρίσκονται

...υπάρχουν όμως και καλύτερα κρασιά...

απέναντί σου το χειρότερο
μέχρι να σε κάνω να γελάσεις
(Σ. Μπέκετ)

Το '94, ένα γκαρσόνι στην καφετερία ΤΖΑΖ, είχε κλέψει ένα πεντάκιλο νεσκαφέ από το μαγαζί για το ράδιο Κιβωτός. Επειδή αντιμιλούσε στο αφεντικό, απολύθηκε ξαφνικά ένα πρωί, ενώ σέρβιρε φραπέδες, με τη φράση: "μην ξανάρχεσαι". Απάντησε κάτι σαν "ευχαρίστως".
(έξω από το Τζαζ)

Περιπλανιέμαι. Δεν έχω πού να πάω.
Εκτός από τους Μη Ακόμη Τόπους.

Όλη η ξηρά θα ξαναγίνει θάλασσα.
(Γάσος Χατζητάσης)

οι κοινωνικές σχέσεις δεν μπορούν να γίνουν εικονικές
(έξω από ένα Internet cafe)

η επιθυμία αγνοεί την αναδρομή
όπως και τη συσσώρευση
(Λυρά Λεφέβρα)

Η επιδρομή του εικονικού
εμφυτεύει την αμφιβολία
στην καρδιά της ύπαρξης.

Εδώ τρώνε μπουγάτσες οι ζητάδες.
ΟΙ ΕΙΡΩΝΕΣ ΤΡΑΜΠΟΥΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΤΟΥ Γ' ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ, ΠΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΟΥ '90 ΠΕΡΗΦΑΝΕΥΟΝΤΑΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΛΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΞΥΛΟΔΑΡ-ΜΟΥΣ "ΑΡΓΟΣΧΟΛΩΝ", "ΝΑΡΚΟΜΑΝΩΝ" ΚΑΙ "ΤΑΡΑΞΙΩΝ" ΣΤΙΣ ΜΙΚΡΟ-ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΞΥΓΕΙΑΝΣΗΣ ΤΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ, ΜΕΤΑ-ΦΕΡΘΗΚΑΝ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥ ΒΑΡΔΑΡΗ ΟΠΟΥ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥ-ΟΝΤΑΙ ΣΕ ΑΠΕΛΑΣΕΙΣ ΑΛΒΑΝΩΝ.

(έξω από το πρώην Γ' Αστυνομικό Τμήμα)

Ένα ψέμα σχεδιασμένο, όχι και πολύ έντεχνα, για να μας χωρίσει, να υπονομεύσει τον έρωτα προς όφελος της εργασίας, της αφαίρεσης, του αναγκάιου πόνου, του πικρού θανάτου.

(Τόμας Πόντσον)

επικίνδυνα ρηχά μάτια
αντανακλούν τις γεμάτες απουσία βιτρίνες

Όνειρο δίχως τέλος
ούτε ανάπαυλα για τίποτα

Βαριόμαστε στην πόλη,
δεν υπάρχει πια βωμός του ήλιου.
(Ιβάν Στσεργάλωφ)

Το σκυλί που άκουγε στο όνομα Μόικαν εγκατέλειψε την πλατεία όταν την κατέλαβαν τα πρεζάκια. Οι περαστικοί τρομάζουν: Τις νύχτες γυρνάει μαζί του μια αγέλη άγριων συναισθημάτων, που δεν το 'χει βάλει κάτω.

Η πόλη γύρω ξαφνικά μια έρημη κατάψυξη, με μυρωδιά κλεισούρας, δίχως εκπλήξεις πια.

(Γόμας Πόντσον)

Εδώ κάποιος γράψαν: ΣΑΠΙΑ ΜΗΛΑ

(στον τοίχο σουπερμάρκετ, όπου είχε γραφτεί με σπρέι χρώματος «σάπιο μήλο», ασορτί με τα παντζούρια)

Ο φόβος έχει κλειδώσει όλες τις εξώπορτες. Θα κρατήσουν, μέσα στη μοναξιά, τα στερεοφωνικά και τις τηλεοράσεις τους, θα κερδίσουν τις πικρές ματαιώσεις. Κι εμείς δεν μπορούμε να δούμε την πλατεία από ψηλά.

(είσοδος πολυκατοικίας, κλειστές όλες οι προσβάσεις στις ταράτσες)

Κι οι ιστορίες μας; Οι συζητήσεις, τα γέλια, οι φιλίες, οι έρωτες; Θα πνιγούν στην πηχτή νοσταλγία, θα ξεφτίσουν σε μίζερα τραγούδια, θα μετρούν επαναληπτικά τους απόντες;

Εδώ το παιδί συνέλαβε για πρώτη φορά –κι από τότε δεν το έχασε ποτέ– αυτό που, αργότερα μόνο, του ήρθε με τη μορφή λέξης: την αγάπη.

(Βάλτερ Μπένγκαμιν)

μας εξαπατούν οι επιθυμίες μας, μας λείπει ο χρόνος, ο θάνατος γελάει με τις έγνοιες μας

(Λεονάρντο ντα Βίντσι)

όχι άλλες αναμνήσεις
παρά απ' την εποχή
του απρίλη μια μέρα
μιας μέρας

(Σ. Μπέκετ)

αναζητώντας το βιωμένο χρόνο

Εκεί που σημαδεύει ο έλεγχος να γίνεσαι αόρατος πάνθηρας μέσα στη νύχτα. Εκεί που χορεύει η ελευθερία να είσαι αυτός που κελαηδά – φωτεινός μ' όλα τα χρώματα.

από πολυσύχναστα μονοπάτια
φτάνουμε στην αφετηρία της οικειότητας

Στην προοπτική της κατάργησης του διαχωρισμού παιχνιδι – καθημερινή ζωή, ο λαβύρινθος είναι οι διαδρομές που ξεφεύγουν από τις προβλεπόμενες λειτουργίες και τον ελεγχόμενο προσανατολισμό, και υποδεικνύουν τον πλούτο των δυνατοτήτων μιας προσωπικής και συλλογικής νοηματοδότησης και πράξης. Κάθε στιγμή γίνεται ένα σταυροδρόμι. Η πόλη ένα πεδίο περιπέτειας και άσκησης ελευθερίας.

Αυτόν τον χαμένο λαβύρινθο σκεφτόμουν: τον φαντάστηκα σκεπασμένο από ορυζώνες ή κάτω απ' το νερό, τον φαντάστηκα άπειρο, φτιαγμένο όχι πια από οκταγωνικά κίονια και μονοπάτια που παλινδρομούν, αλλά από ποτάμια κι επαρχίες και βασιλεία... Σκέφτηκα έναν λαβύρινθο των λαβυρίνθων, σκέφτηκα έναν αύξοντα ελικοειδή λαβύρινθο, που θα περιέγλειε το παρελθόν και το μέλλον, που θα ενέπλεκε με κάποιον τρόπο και τα άστρα. (Χ. Λ. Μπόρχες)

Δεν χορεύει κανείς ατιμώρητα στις πλατείες. «Τιμωρείται» από την επιθυμία να κάνει όλη την πόλη να χορέψει. *C' est la onde de nuit.* Είναι η Αριάδνη. Όχι ο Θυσέας.

ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΧΕΡΟΠΟΙΗΤΟΥ 14 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2000

τσιγγάνες ξεκουράζονται στα παγκάκια κι αλκοολικοί στην παιδική χαρά ένας γέρος μόνος μετανάστες σαν τα γυμνά δέντρα που δεν έχουν εγκαταλείψει τα πουλιά παλιά τα πρωινά της κυριακής άντρες και γυναίκες από τις φιλιππίνες έπαιρναν άδεια άδειαζαν τα δωμάτια υπηρεσίας και μαζεύονταν εδώ μια αόρατη παροικία έτρωγαν χάμπουργκερ στο απέναντι γωνιακό sammy's και γελούσαν για όλη τη βδομάδα που πέρασε δίπλα στις βλοσυρές προτομές των μακεδονομάχων τους σκονισμένους θάμνους μαδημένο γρασίδι ξεφλουδισμένα παγκάκια αφρόντιστη φιλόξενη πλατεία διώχνει τους ατσάλωτους και συντριβάνι υπερεκχείλιση των συντριμμένων θροϊίζουν τα πουλιά (από παλαιότερη "καθημερινή" καταγραφή για την πλατεία)

σύντομη περιγραφή

Η δεύτερη γιορτή δρόμου που οργανώθηκε από την Ομάδα για την Καθημερινότητα και την Πόλη στην πλατεία Αχειροποιήτου ήταν μια μοναδική ευκαιρία να επιβεβαιώσουμε συναισθήματα και να διατυπώσουμε τις ενστάσεις μας. Η δεύτερη φορά μας έκανε πιο ώριμους για να πάμε ένα βήμα παραπέρα, να διεκδικήσουμε κάτι περισσότερο, να απαιτήσουμε περισσότερα, να αντιμετωπίσουμε τα δυσκολότερα. Το κατά πόσο το καταφέραμε είναι συζητήσιμο.

Μια περιγραφή των γεγονότων κρίνεται μάλλον απαραίτητη. Η πορεία που προηγήθηκε, πολύχρωμη, εκκωφαντική και συχνά χορευτική, άφησε αντικρουόμενες εντυπώσεις: Χαρά και κέφι στους συμμετέχοντες, έκπληξη, αμηχανία και πιθανόν σύγχυση στους παρατηρητές. Τι είναι αυτό το πολύβουο πλήθος, που απαιτεί μόνο την απελευθέρωση των φυλακισμένων καταναλωτών; Οικολόγοι, χίπυδες, άλλο, δε γνωρίζω, δεν απαντώ;

Καταλήγοντας στην πλατεία, ο κόσμος παρέμεινε εκεί, αφού έτσι κι αλλιώς δεν υπήρχε άλλη δυνατότητα, ούτε και διατυπώθηκε η ανάγκη να υπάρξει, και το πάρτι σε λίγο άρχισε, με αρκετό κέφι είναι η αλήθεια. Συνθήματα γράφτηκαν πάνω στα πλακάκια, σχέδια, χρώματα, δίνοντας έτσι την ευκαιρία σε ένα πλήθος ανθρώπων να εξομολογηθεί δημόσια, να διαμαρτυρηθεί, να ζωγραφίσει ή απλά να περάσει ευχάριστα την ώρα του. Η μεταστροφή που επιχειρήθηκε στα αγάλματα των "ηρώων" ήταν μια ευφυής πράξη. Φωτογραφίες και σύντομα "ξερά" βιογραφικά τοποθετήθηκαν στις προτομές, φωτογραφίες και βιογραφικά καθημερινών ανθρώπων, που έχασαν τη ζωή τους είτε σε εργατικά ατυχήματα είτε από "τυχαίες" εκπυρσοκροτήσεις. Άνθρωποι που ποτέ δεν θα είχαν την τύχη να τύχουν της δημόσιας αναγνώρισης, που ο θάνατός τους θεωρήθηκε μια καθαρά ιδιωτική περίπτωση, όπως άλλωστε και η ζωή τους. Η επίσημη ιστορία δεν τους κατέγραψε, μόνο οι μικρές καθημερινές ιστορίες, οι μνήμες των συντρόφων τους, των φίλων και των συγγενών τους άφησαν ένα κομμάτι τους για αυτούς. Η ανισότητα πρέπει να διαιωνίζεται, τα σήματα να είναι προσεχικά τοποθετημένα ώστε να σημαίνουν αυτό που η κυριαρχία επιζητεί και να μην αφήνουν καμία ρωγμή, δημιουργώντας ένα πολύ συγκεκριμένο μοντέλο ηρωικότητας. Το συντριβάνι γέμισε πολύχρωμες φουσκάλες, δείγμα τού τι μπορεί να κάνει η ιδιωτική πρωτοβουλία. Εξάλλου ο χαρακτήρας do it yourself ήταν παντού ξεκάθαρος, με συνεχείς αυξομειώσεις της δημιουργικότητας και της ανίας.

Απομένουν βέβαια τα σημαντικότερα προβλήματα, τα προβλήματα ουσίας. Ποιοι άνθρωποι ήταν εκεί και τι κάνανε; Τι σημαίνει μια εκδήλωση τύπου reclaim the streets σε μια πόλη σαν τη Θεσσαλονίκη, και τι μπόρεσε να δημιουργήσει; Τι κάνουμε με μια πλατεία, σε έναν κεντρικό χώρο της πόλης, που μπορούμε να ανακτήσουμε για μεγάλο χρονικό διάστημα; Μπορούμε να θέσουμε τα προβλήματα της πόλης και της καθημερινότητας με τρόπους που δεν εξαντλούνται στη χαρά και το παιχνίδι;

Το ξενοδοχείο των ξένων παρουσίασε μία έκθεση πορτραίτων δημάρχων της Θεσσαλονίκης και μια προβολή slides με θέμα "καθημερινότητα και γιορτή".

δήμαρχοι
"η διαφάνεια ως στοιχείο της εικόνας
είναι το αντίθετο των pixels"

Τα pixels και η εμφάνιση των πορτραίτων σε ένα παγκάκι δηλώνουν υποβιβασμό του νοήματος, ορατότητα των πάντων. Δε μένει κανένα μυστικό, κανένα βάθος, καμία αλήθεια. Όλα είναι εκεί, φανερά στην κενότητα τους και στην έλλειψη καινότητας. Όλα ίδια και απaráλλαχτα, σαν η ιστορία να μην έχει περάσει. Επτά δήμαρχοι της Θεσσαλονίκης, παρουσιασμένοι σε μια υπαίθρια σκηνή, ευπρόσιοι στον καθένα και με μια συγκεκριμένη τιμή. Λαϊκό θέαμα με τη λάμπα και το μπερντέ, όπως πρέπει. Οι παππούδες να περνούν και να θυμούνται, οι νεότεροι να γελούν και να μην αναγνωρίζουν. Η αποξένωση από τους τοπικούς "άρχοντες" ήταν εκεί, σ' αυτά τα pixels. Τόσο έντονα, τόσο έντονα. εικόνες και λέξεις

Οι εικόνες και οι λέξεις εναλλάσσονταν ανάλογα με τις αυξομειώσεις της ταχύτητας και της χαράς κάθε φορά που τις έβλεπες να πέφτουν στο πανί. Ικανοποίηση και η πτώση όταν η μουσική άλλαξε, οι διαφωνίες για το πού το πάμε και τι κάνουμε με όλα αυτά, άλλαξαν. Και η καταγραφή των εικόνων που γινόταν για δεύτερη φορά εικόνες, ξαναέμπαιναν στο φακό από τον οποίο έβγαιναν. Καλύτερο ή χειρότερο; Πάντως πολύ διαφορετικό και αυτό ξεχάστηκε. Ξεχάστηκε η καταγραφή που είχε σκοπό να διαρκέσει, όχι όμως και η στιγμή. Η μνήμη αποδείχτηκε πολύ πιο αξιόπιστη. Και η εικόνα. Η χαρά τού να ανακαλύπτεις κάθε φορά κάτι. Ο Φρίντριχ με τον άνθρωπο που αντί για το κοινό κοιτούσε την πλατεία. Ο Τέρνερ με τα τοπία του μέσα στον αστικό ιστό. Και το συντριβάνι να αλλάζει χρώματα και να γεμίζει μπουρμπουλήθρες. Το skip έκανε πολλά πράγματα για εμάς εκείνη την ημέρα.

εδώ, έστω μόνο λέξεις

Η προβολή των slides με θέμα "καθημερινότητα και γιορτή" περιλάμβανε 14 εικαστικά έργα και 22 αποσπάσματα - λευκά γράμματα πάνω στη μαύρη σελίδα:

Η επαναληπτικότητα, η έλλειψη νοήματος, ο χαμένος χρόνος κυριαρχούν στην εργασία, καταλαμβάνουν το σύνολο της καθημερινότητας. Το παράδοξο είναι ότι αντιμετωπίζονται σαν ατομικά προβλήματα.

[Κάσπαρ Ντάβιντ Φρίντριχ
Καλόγερος δίπλα στη θάλασσα]

Το καθημερινό κυριαρχείται από την τυφλότητα του βιώματος. Τα μονοπάτια των δυνατοτήτων μοιάζουν κλειστά. Τίποτα δεν είναι όπως θα μπορούσε.

[Κάσπαρ Ντάβιντ Φρίντριχ
Μοναχικό δέντρο]

Η πόλη
Βρωμάει και υπνωτίζει
Οχυρώνεται και περιθωριοποιεί
Ορίζει ζώνες ισχύος - επιρροής
Η πόλη κηρύσσει τον πόλεμο.
[Πωλ Σεζάν
Η Λίμνη του Ανεσί]

Οι άνθρωποι δεν ζουν ορθά ή λανθασμένα, αλλά με έναν τρόπο που τους διαφεύγει.
(Γκυ Ντεμπόρ)

Στη λεία επιφάνεια του καθημερινού η μνήμη γλιστράει και χάνεται.
[Κλωντ Μονέ
Φθινόπωρο στην Αργκεντέιγ]

Μας εξαπατούν οι επιθυμίες μας, μας λείπει ο χρόνος, ο θάνατος γελάει με τις έγνοιες μας.
(Λεονάρντο ντα Βίντσι)
[Γιόχαν Κρίστιαν Κλάουζεν Νταλ
Σπουδή Συννέφων]

Μια επανάσταση αρχίζει όταν οι άνθρωποι δεν αντέχουν την καθημερινότητα. Μόνο τότε. Όσο μπορούν να ζουν το καθημερινό οι παλιές σχέσεις αναπαράγονται.
(Ανρϋ Λεφέβρ)
[Εμίλ Νόλντε
Τροπικός ήλιος]

Πορεύομαι στις επιλογές, τις αποφάσεις, τις προσωπικές και καθημερινές ευθύνες μαζί με κείνους που ψάχνουν το βορειοδυτικό πέρασμα για το Αλλού, χωρίς ν' αποκαρδιώνονται από τις διαδοχικές αποτυχίες και ήττες.
(Ρενάτο Κούρτσιο)
[Καρλ Ρότμαν
Δήλος]

Να ορίσουμε το χρόνο μέσα από τη συλλογική δράση, μέσα από την ανταλλαγή που θα κορυφωθεί στην πράξη της γιορτής.

Σάββατο βράδυ στην πόλη. Η λάμψη στα μάτια είναι η τελεσίδικη -αλλά ανεκτέλεστη ακόμα- καταδίκη της μισθωτής εργασίας.
[Κάσπαρ Ντάβιντ Φρίντριχ
Ορεινό τοπίο με ποτάμι το βράδυ]

Από την επιβίωση της αφηρημένης εργασίας μέχρι τη βίωση της συγκεκριμένης γιορτής η διαδρομή καθρεφτίζει τις στιγμές.

[Καρλ Μπλέχεν
Βράχοι Κιμωλίας στο Rugen]

Η χαρά της καταστροφής είναι η χαρά της δημιουργίας.
(Μιχαήλ Μπακούνιν)

Ξέρει άραγε το μυστικό ν' αλλάξει τη ζωή; (...) να ξαναβρώ το κλειδί της αρχαίας γιορτής. Το χάρισμα είν' αυτό το κλειδί.
(Αρθούρος Ρεμπώ)
[Άρνολντ Μπέκλιν
Το Νησί των νεκρών (3)]

Ας εργαστούμε για τη γιορτή όσο σκληρά μπορούμε ν' αγαπήσουμε.
[Κάσπαρ Ντάβιντ Φρίντριχ
Θάλασσα από πάγο]

Το καρναβάλι του μέλλοντος
Οι ανατροπές του σήμερα.
[Καρλ Γκούσταβ Κάρους
Εσπερινά σύννεφα πάνω από την οροσειρά Riesen]

Υπάρχουν στιγμές πυράκανθοι που ανοίγουν
Τα βήματά μας αιωνίως χορεύοντας

Δυναμώστε ελεύθερα την ένταση του χρόνου.
[Βενσάν βαν Γκόχ
Ροδακινιές στο Κρώ]

Κάτω απ' το πεζοδρόμιο χαμογελάει η παραλία.

Στην κορυφή της αντίληψης η δημιουργία του επιθυμητού.

Όλη η ξηρά θα ξαναγίνει θάλασσα.
(Γάσος Χατζητάσης)
[Κάσπαρ Ντάβιντ Φρίντριχ
Καλόγερος δίπλα στη θάλασσα]

Αίνιγμα είναι ό,τι καθαρό αναβλύζει.
(Φρίντριχ Χαίλντεριν)

Η γιορτή είναι ο ανοιχτός ορίζοντας των επιθυμιών μας. Η προετοιμασία τελειώνει στη γύμνια.
[Κάσπαρ Ντάβιντ Φρίντριχ
Ορεινό τοπίο με ποτάμι το πρωί]

σαν επίλογος

Η εκτεταμένη χρήση αποσπασμάτων στο λόγο του ξενοδοχείου απαιτεί ίσως κάποιες διευκρινίσεις, αφού δεν πρόκειται για ζήτημα στυλ, αλλά ουσίας.

Συχνά τα θαύματα είναι ο τρόπος που έχουν τα θαύματα -οι εκρήξεις ζωής που βιώνονται σαν καλοκαίρι- να γίνονται ρήσεις. Κάποτε είναι ο τρόπος να μιλά η αβεβαιότητα. Η αβεβαιότητα όμως αυτή -για τη δική μας λέω, κι ας μη νομίσει κανείς ότι δεν γνωρίζουμε καλά τι και πώς μας πληγώνει- είναι ταυτόχρονα αδυναμία και δύναμη. Αφού μας ξεβολουεί από τη σιγουριά παλιών απαντήσεων και οδηγεί στη συνειδητή αναζήτηση μιας νέας γλώσσας, μιας πολιτικοποίησης της καθημερινής ζωής που υπερβαίνει τη διαχωρισμένη πολιτική. Σ' αυτή την προσπάθεια αναγνωρίζουμε αστερισμούς "προγόνων" μας και οικειοποιούμαστε αποσπάσματα, μες στα οποία λάμπουν η αγωνία και ο πλούτος των επιθυμιών, η απελευθερωτική συνείδηση του χρόνου, οι δύσκολοι δρόμοι της συλλογικής μεταμόρφωσης της καθημερινότητας.

Εξάλλου, το θέμα της συγκεκριμένης προβολής υπαγόρευσε και το ύψος της. Αν υπάρχει σήμερα ένας τόπος όπου τέμνονται η καθημερινότητα και η γιορτή, αυτός δεν μπορεί παρά να εκφραστεί αποσπασματικά.

Κι ακόμη: Το απόσπασμα δείχνει την παρέμβαση του θανάτου στο έργο. Καταστρέφοντάς το του αφαιρεί το στίγμα της φαινομενικότητας, είπε ο Αδορνο.

Το κείμενο που μοιραζόταν στην 3η γιορτή δρόμου.

Η 1η Μάη έχει οριστεί ως παγκόσμια μέρα δράσης ενάντια στον καπιταλισμό δηλαδή στην οικονομία και στην εξαθλίωση που αυτή επιβάλει. Έχει οριστεί έτσι από ένα τεράστιο δίκτυο μη ιεραρχικών οργανώσεων με σαφή αντιεξουσιαστικά χαρακτηριστικά. Εντάσσεται στο συνολικότερο δίκτυο του παγκόσμιου κινήματος αντίστασης που περιλαμβάνει από κοινότητες αγροτών στην Ινδία, το κίνημα των χωρίς γη στη Βραζιλία, Αμερικάνους ριζοσπάστες οικολόγους, reclaim the streets, αναρχο-συνδικαλιστές από τη Σουηδία, καταληψίες στέγης και αναρχικούς από όλα τα μέρη του κόσμου. Η επιλογή της μη ιεραρχικής οργάνωσης της αντίστασής μας αποτελεί μια ελάχιστη προϋπόθεση καθώς αντιλαμβάνεται ως αυτονόητο ότι

η αντίσταση στην εξουσία δεν μπορεί να μεταχειρίζεται τους ίδιους τρόπους με τους οποίους η εξουσία γεννάται και λειτουργεί γιατί απλώς αυτοαναιρείται.

Μια άρνηση...

(Το μακρινό)

Το ελεύθερο εμπόριο μειώνει τη φτώχεια(Π.Ο.Ε). Μια κοινωνική πραγματικότητα που περιστρέφεται με εξαιρετική εμμονή γύρω από το κέρδος των εταιρειών. Ο απεγνωσμένος αγώνας των ανά τον κόσμο επιχειρηματικών ελίτ για την επικράτηση της παγκοσμιοποίησης της ελεύθερης αγοράς δεν είναι και τόσο τυχαίος. Η ελεύθερη αυτή αγορά το μόνο στο οποίο στοχεύει είναι η δημιουργία των όρων που θα επιτρέπουν και θα ελκύουν τη λεηλάτηση όλο και μεγαλύτερου φάσματος της κοινωνικής

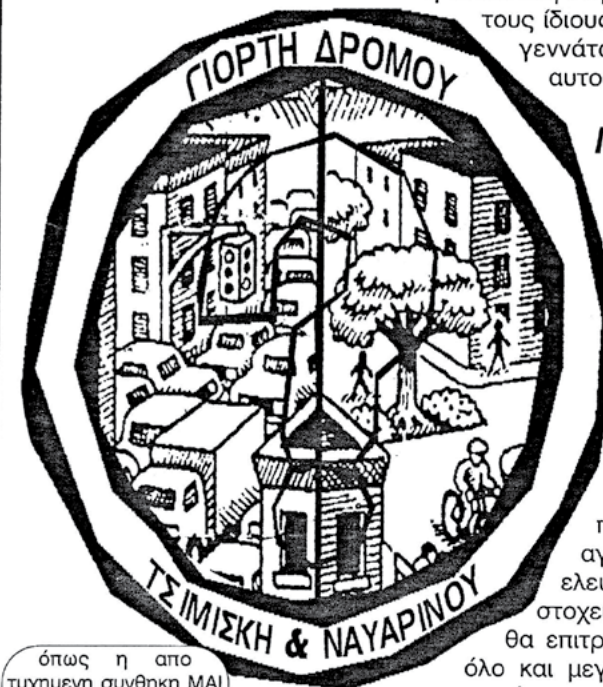
όπως η αποτυχημένη συνθήκη ΜΑΙ για ένα παγκοσμιο-συνταγμα των πολυεθνικών καθώς και τα διάφορα όργανα των εταιρειών δηλ το ΔΝΤ, το ΠΟΕ...

πραγματικότητας από την ανάγκη των επιχειρήσεων για κερδοφορία. Έτσι μέσω της επονομαζόμενης ελεύθερης αγοράς αναστέλλονται οποιαδήποτε περιοριστικοί όροι και ηθικοί οικολογικοί φραγμοί ώστε οι επιχειρήσεις να μπορούν ανεμπόδιστα να επιδίδονται στη ληστρική τους δράση σε βάρος των ζωνών μας. Από την υγεία μέχρι τις συγκοινωνίες και το περιβάλλον η τάση για έλεγχο όλο και μεγαλύτερου φάσματος της ζωής μας από τις επιχειρήσεις καθιστά ανεξέλεγκτη τη δύναμή τους και την επιρροή τους.

Αιχμή του δόρατος στην επιχείρηση καταλήστευσης του πλανήτη αποτελούν οι πολυεθνικές εταιρείες καθώς διακινώντας τεραστία κεφάλαια εντελώς ανενόχλητες μέσω των διαφόρων συμφωνιών πολλαπλασιάζουν τα κέρδη τους με τρομακτικό ρυθμό ενώ ταυτόχρονα ενσωματώνουν όλο και μεγαλύτερα τμήματα των τοπικών οικονομιών. Αχναιές εκτάσεις του ανυπεράσπιστου νοτίου ημισφαιρίου του πλανήτη καταστρέφονται καθημερινά υπηρετώντας τη λατρεία της κερδοφορίας ενώ εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι δουλεύουν σε συνθήκες εξαθλίωσης στα κάτεργα της Nike, των αυτοκινητοβιομηχανιών...

Προσοχή! Οι κυβερνήσεις δεν είναι παρά η σκιά που ρίχνουν οι επιχειρήσεις στην κοινωνία. Γι' αυτό η αντίσταση στην επέλαση των εταιρειών δεν μπορεί να είναι η καταφυγή σε μια άλλη μορφή εξουσίας όπως το κράτος. Η απάντηση μπορεί να δοθεί μόνο εάν οι άνθρωποι μέσω των δικών του αυτόνομων και αυτοοργανωμένων αγώνων αρχίσουν να δημιουργούν τους όρους μιας ζωής με διαφορετικές αξίες και αφετηρίες.

1η ΜΑΗ 5:00 μμ κινούμενη γιορτή δρόμου

Η διάλυση των κοινωνικών σχέσεων.

Ο τεμαχισμός του κοινωνικού ιστού σε αποξενωμένα μεταξύ τους κομμάτια πηγάζει από το διαχωρισμό της ζωής μας σε επιμέρους απονεκρωμένες στιγμές κατανάλωσης και παραγωγής. Όπου και αν βρισκόμαστε είμαστε μόνοι μας τυπικά ή ουσιαστικά και με έναν άμεσο ή έμμεσο τρόπο το κέρδος και το εμπόριο εμπλέκονται σε κάθε έκφραση της ύπαρξης μας. Κινούμενοι σε μοναχικούς καταναλωτικούς μονολόγους έχουμε "εκπαιδευτεί" από τις διάφορες εκφάνσεις της εξουσίας να αντλούμε μια ηλίθια ικανοποίηση από τα αποστειρωμένα καταναλωτικά μας επιτεύγματα. Όσο πιο μόνος και κενός σχέσεων και ενδιαφερόντων είναι κανείς τόσο πιο πολύ στενεύουν τα περιθώρια να μην επιδοθεί στο κυνήγι της κατανάλωσης που απαιτεί όμως ως υλική προϋπόθεση τη χρήση δηλαδή τη μανία της αποξενωμένης εργασίας. Έτσι διαιωνίζεται ο φαύλος κύκλος της υποταγής μέσω της συναίνεσης και κάπως έτσι συνεχίζουν οι λατρευτές εταιρείες να αυξάνουν την κερδοφορία τους γεγονός για το οποίο εμείς θα πρέπει να νιώθουμε

Και μια κατάφαση...

Επιλέγουμε τη γιορτή στο δρόμο ως μέσο δράση γιατί θεωρούμε ότι πρέπει να μπλοκάρουμε την κυκλοφορία των αυτοκινήτων ως το κατ'εξοχήν σύμβολο του καπιταλισμού. Σταματάμε τη λειτουργία του δρόμου που αποξενώνει και αναπαράγει το κέρδος, τον οικειοποιούμαστε και τον μεταστρέφουμε σε ένα χώρο που

Το αυτοκίνητο περιλαμβάνει όλα τα χαρακτηριστικά του καπιταλισμού. Σου προσφέρει μια ψευδή ελευθερία, γεννήθηκε μόνο και μόνο για την παραγωγή πλούτου, πιάνει τεράστιο χώρο στο έδαφος, καταστρέφει την ποιότητα της ατμόσφαιρας, ο κόσμος οδηγεί με κλειστά παράθυρα εξαλείφοντας εντελώς την αλληλεπίδραση με άλλα ανθρώπινα όντα... είναι ακριβώς αυτό που αντιπροσωπεύει ο καπιταλισμός

οικοδομείται προσωρινά έστω το πεδίο για την ανεμπόδιστη ελεύθερη δημιουργικότητα και επικοινωνία. Αποκόβουμε ένα κομμάτι του νεκρού σώματος της πόλης και του δίνουμε μορφή ώστε να περικλείει όσο το δυνατόν περισσότερα κομμάτια της δημιουργικότητάς μας. Να πάρουμε πίσω τους δρόμους σημαίνει να υπερασπιστούμε τη κοινή ζωή. Να γκρεμίσουμε τα φράγματα της απομόνωσης που υψώνουν οι διαχωριστικές γραμμές, η επιτήρηση, η μανία για το κέρδος. Αυτή η

γιορτή αποτελεί μια έκρηξη του καταπιεσμένου δυναμικού μας μια γιορτή της διαφορετικότητας, μια σύνθεση φωνών αλληλεγγύης.

Είμαστε τα παιδιά ενός ρηγμαμένου κόσμου που προσπαθούν να αναγεννηθούν σε ένα κόσμο υπό δημιουργία. Δεν αγωνιζόμαστε για να επιβιώσουμε μέσω μιας ζωώδους υπεροχής, αλλά για να ζήσουμε σύμφωνα με τη μοίρα των ανθρώπων. Δε θέλουμε να είμαστε οι καλύτεροι αλλά να δημιουργήσουμε τη καλύτερη δυνατή ζωή. Δεν έχουμε άλλο στήριγμα παρά τις τοπικές και διεθνείς συμμαχίες, όπου η ποικιλία των ανθρώπων και των επιθυμιών θα έχει ως κοινό στοιχείο την ίδια ακλόνητη θέληση για μια ελεύθερη ζωή.

(για επικοινωνία στο αυτοδιαχειριζόμενο αντιεξουσιαστικό στέκι Μαυρη Γάτα Ανω Πόλη Πολιορκητού 33, ταινάρι)

εθνικά υπερήφανοι.

Πολύ συχνά χρησιμοποιείται αυτό που ονομάζεται εθνικό συμφέρον για να ναρκώσει τη συνείδηση των ανθρώπων εκβιάζοντάς τους συναισθηματικά με βάση την κατασκευασμένη αίσθηση της εθνικής ενότητας. Όμως το εθνικό συμφέρον δεν ορίζεται με τον ίδιο τρόπο που ορίζεται το συμφέρον ολόκληρου του πληθυσμού. Είναι το συμφέρον των μικρών, κυρίαρχων ελίτ που συμβαίνει να ελέγχουν τους πόρους, κάτι που τις καθιστά ικανές να ελέγχουν το κράτος- δηλαδή μιλάμε για τις επιχειρηματικές ελίτ.

ΠΡΕΚΑΡΙΟΙ ΘΑΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΑΣ ΣΥΝΟΜΟΤΗΣΟΥΜΕ

"Αναστατώστε τα δίκτυα εργασίας, σαμποτάρετε τα σύνορα, οργανώστε την κοινοτική συνεργασία, κτίστε τις κομμουνιστικές κολεκτίβες"

EUROMAYDAY 2005 MILANO

Στο προηγούμενο τεύχος όπως θα θυμάστε όσοι και όσες το διαβάσατε, αναφερθήκαμε εκτενώς στην καμπάνια Euromayday 2005. Ένα πανευρωπαϊκό κάλεσμα προς όλους τους επισφαλώς εργαζόμενους για συμμετοχή στην πρωτομαγιάτικη διαδήλωση. Και ταυτόχρονα μια προσπάθεια σύνδεσης διαφορετικών αυτόνομων δομών και λόγων μέσα από την δράση στο δρόμο. Η καρδιά αυτής της καμπάνιας χτυπάει στην Ιταλία ενώ η έκφραση της την πρωτομαγιά στο Μιλάνο μας βρήκε εκεί, παρόντες στην πιο ξέφρενη αλλά και πολιτική διαδήλωση-γιορτή. Νιώθουμε ανίκανοι, προς στιγμήν, να ασκήσουμε συνολική κριτική στο γεγονός. Εξάλλου το αρχιπέλαγος των αυτόνομων πολιτικών σχηματισμών, των κοινωνικών κέντρων και των διαφορετικών θεματικών που εκφράζονται μέσα από ποικιλόμορφες καμπάνιες, δεν μας επιτρέπει να έχουμε μια επιφανειακή προσέγγιση χωρίς να γνωρίζουμε τι είναι το καθένα ξεχωριστά, πως σκέφτεται και δρα, τι κινηματικές επιλογές κάνει. Ένα είναι πάντως σίγουρο, η διαδήλωση του Μιλάνου, ξεκινώντας σαν πρόταση από τους Chainworkers κατάφερε να προσελκύσει το ενδιαφέρον όλων σχεδόν των αυτόνομων χώρων, των κοινωνικών κέντρων, των συνδικάτων βάσης μέχρι και την νεολαία του κομμουνιστικού κόμματος. Είναι φυσικό, όταν κάτι κινείται και φέρνει ανθρώπους στο δρόμο, τότε και οι εκάστοτε «επαγγελματίες» επαναστάτες ή οι επίδοξοι ηγέτες εμφανίζονται στο προσκήνιο για να εκπροσωπήσουν κάτι που το ίδιο το έχει αρνηθεί

για τον εαυτό του. Έτσι και ο Alex Foti, του οποίου εκδώσαμε την συνέντευξη στο προηγούμενο τεύχος, εγκαταλείποντας τους chainworkers, όπως μας ειπώθηκε, αποφάσισε να ηγηθεί του κόμματος του προκαριότου, ανατρέποντας πολλά από όσα φαίνεται να υποστήριζε για την αυτόνομη οργάνωση των επισφαλώς εργαζόμενων. Για την ώρα όλα παίζονται στο δρόμο...

Μιλάνο, 1η Μάη, 2.00 το μεσημέρι. Ξεκινάμε τα πρώτα βαν των διαδηλωτών. Δύο άντρες ηλικίας άνω των 50 ετών, ο ένας κρατάει μια πελώρια μαύρη σημαία με ένα κόκκινο άλφα σε κύκλο, ο άλλος μια εξίσου τεράστια μαύρη σημαία η οποία γράφει Circolo Anarchico ponte della chisola. Πίσω τους ένα βανάκι με κόκκινα και πράσινα καπνογόνα και με κεντρικό πανό: «Εγώ εργαζόμαι, εσύ εργάζεσαι, αυτή εργάζεται - αυτή η ζωή είναι θάνατος - προτιμώ να μείνω ζωντανός». Ακολουθούν δεκάδες χιλιάδες πλήθη διαδηλωτών, ή καλύτερα «πρεκαρίων». Porta Ticinese, Μιλάνο, το parade των αυλών, των ευέλικτων, των προσωρινών, των πρεκαρίων ξεκινάει...

Στην κεφαλή του parade οι ιταλικές των οργανωτών chainworkers (www.chainworkers.org). Μετεστραμμένες, βαμμένες, χαρούμενες και οργισμένες. Με τον άγιο πρεκαρίο στο μπροστινό τους μέρος να «εκλιπαρεί» για σπίτι, λεφτά, αγάπη, μεταφορές και επικοινωνίες, με κεντρικά πανό «Ευέλικτοι της Ευρώπης ως ενωθούμε, δεν είμαστε ούτε η υψηλή τάξη, ούτε η χαμηλή τάξη, είμαστε η νέα τάξη» και με τεράστια ηχοσυστήματα στο πίσω μέρος, οδηγούν την πορεία. Παράλληλα μοιράζουν, έντυπα, αυτοκόλλητα, προκηρύξεις και μπύρες.

Ένα ξύπνο παιχνίδι έχει οργανωθεί ώστε να προσελκύσει το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων, γύρω από τις επιμέρους καμπάνιες. Ένα άλμπουμ κυκλοφορούσε από χέρι σε χέρι με κενές θέσεις όπου θα έμπαιναν πολύχρωμα αυτοκόλλητάκια και η καθεμία έπρεπε να περάσουν από τις ιταλικές ή τα βανάκια των αντίστοιχων σούπερ ηρώων, να πάρουν τα αυτοκόλλητα και να τα κολλήσουν στην θέση τους, ή να ανταλλάξουν με άλλους αυτά που τους περισσεύουν. Έτσι ο κόσμος άρχισε να δημιουργεί σημεία συνάντησης, ανταλλαγής, συζήτησης, παιχνιδιού και παράλληλα εξοικειώνονταν με λέξεις, έννοιες και θεματικές που έβραζαν οι διοργανωτές σαν περιγραφή ή επεξήγηση του περιεχομένου της δράσης τους. Το παιχνίδι με τα αυτοκόλλητα επανέφερε στο σώμα μια παιδικότητα, παραπέμποντας στα άλμπουμ που όλοι λίγο πολύ είχαμε πιτσιρίκια.

Στο παιχνίδι αυτό συμμετέχουν οι ιταλικές και τα group του δικτύου των πρεκαρίο: το μητροπολιτικό πρεκαριότο με σύνθημα: «Αναστατώστε τα δίκτυα εργασίας, σαμποτάρετε τα σύνορα, οργανώστε την κοινοτική συνεργασία, κτίστε τις κομμουνιστικές κολεκτίβες» και ο αόρατος άνθρωπος που μας κοιτάει μες' στα μάτια σπάζοντας τους καθρέπτες και μας προσκαλεί να δραπετεύσουμε από τον έλεγχο, την κατανάλωση και την εργασία. Στη συνέχεια έρχεται ο Carpen Vegan ο οποίος απαιτεί «τζάμπα φαγητό για τις μάζες» και ο Robin Book που προτρέπει σε μαζικές απαλλοτριώσεις βιβλίων. Ο εγκαταλειμμένος, ο Super Gioppino με τα μεγάλα παπούτσια και το ξύπνο μυαλό και ο Pigger Man με σύνθημα: «Απελευθερωμένους από τη λογική της αμαρτίας, απελευθερωμένους από τη λογική της εργασίας, απελευθερώσε τον βρωμερό άνθρωπο που έχεις μέσα σου!». Έπειτα εμφανίζεται η super ευέλικτη -Super

εγώ εργάζομαι εσύ εργάζεσαι, αυτή εργάζεται, αυτή η ζωή είναι θάνατος, προτιμώ να μείνω ζωντανός

Flex-, ο ψηφιοποιημένος Quit που μας καλεί να επανεκινήσουμε το σύστημα, ο Periferix με το super πατίνι του που μόλις έχει οργώσει την ασφάλτο όλης της πόλης μεταφέροντας πακέτα και μας λέει ότι η μονή έξοδος που βρήκε είναι η κοινωνική επανάσταση. Σε λίγο βλέπουμε τον γιγαντιαίο Operator X ή αλλιώς τον πρωταθλητή της αυτομείωσης με μια τεράστια ροζ μπίρα να χορεύει μαζί με την επίσης ροζ Spider Mom και να τραγουδάει «Να αλλάξουμε τον κόσμο? Ας κάνουμε μια πρόβα εξουσιοδοτώντας το ροζ μπλοκ!». Λίγο παρακάτω η Wonder Queer παραμένει πάντα κερατωμένη αλλά και επαναστάτρια και η γοητευτική Wonder Bra -απίθανος στηθόδεσμος- μας επισημαίνει ότι καλύτερα είναι να απεργείς παρά να εργάζεσαι, οι porn flakes, οι κοινωνικοί άγγελοι, το πλοίο των queer και οι sexshock με σύνθημα «εργάτριες του έρωτα ας ενωθούμε», και πολλοί ακόμα.

Στη συνέχεια ακολουθεί το δικτυο υποστήριξης των καταλήψεων στέγης που όπως δηλώνουν είναι «ο χτύπος των προκάριο στους γαμημένους δρόμους» και μας καλούν να επαναοικιοποιηθούμε την πόλη «reclaim the city». Σύνθημα τους είναι το δικαίωμα στέγης για όλους, το οποίο δεν το διεκδικούν το πραγματοποιούν. Έρχεται η κινούμενη κατελημμένη ζώνη για την αυτοάμυνα «μαύροι πάνθηρες», το ενυδρείο των προκάριο «acquaio - precario», μετανάστες «χωρίς χαρτιά», διάφορα αυτοοργανωμένα συνδικάτα βάσης - cobas και cub, ένα σχετικά μικρό critical mass - ποδηλατοπορεία το γνωστό «αχαλίνωτο ποδηλατοπροκάριατο», και τελευταία τα το-

πικά κοινωνικά κέντρα του leoncavallo, οι disobbedienti και η νεολαία της refodazione comunista. Τέλος εμφανίζεται ο στρατός για την απελευθέρωση του Αγίου Πρεκάρου με ροζ καπνογόνα και φωτοβολίδες.

Συνολικά περισσότερες από 50 νταλικές, διέσχισαν τους κεντρικούς δρόμους της πόλης σε μια διαδήλωση που διήρκεσε πάνω από 6 ώρες και συμμετείχαν σε αυτήν πάνω από 100.000 άτομα. Οι καραμπινιέροι φύλαγαν επιλεγμένα σημεία της πόλης, καταστήματα, τράπεζες ή δημόσια κτίρια. Οι δημοσιογράφοι επίσης ήταν ελάχιστοι, κάμερες δεν έβλεπες πουθενά, ούτε συνεντεύξεις.

Γεγονός που αποδεικνύεται με το ότι παρά το μέγεθος της διαδήλωσης κανένα διεθνές ειδησιογραφικό πρακτορείο δεν μίλησε για αυτή, όπως γίνεται συνήθως την πρωτομαγιά με άλλες πόλεις. Κατά τη διάρκεια της διαδρομής κάηκε μια τράπεζα, σπάστηκαν ορισμένες βιτρίνες ενώ σχεδόν όλες οι υπόλοιπες βιάφτηκαν με μπογιές κομφρέτι και σπρέι. Ήταν Κυριακή και τα καταστήματα δεν ήταν ανοιχτά έτσι δεν έγιναν οι συνηθισμένες απαλλοτριώσεις των προηγούμενων χρόνων. Το parade κατέληξε σε ένα μεγάλο πάρκο. Εκεί συνεχίστηκε ο χορός. Ταυτόχρονα στήθηκαν πάγκοι με βιβλία και cd από τους αναρχοσυνδι-

καλιστές της F.A.I και U.S.I όπως επίσης και πάγκοι με φαγητό από διάφορες κολεκτίβες.

Το εορταστικό κλίμα, οι δυνατές μουσικές - από ragga, ska, drum'n'bass, techno, trance, hip hop μέχρι λαϊκή μουσική του Εκουαδόρ - οι αυτοσχέδιες κατασκευές και το πολύ χρώμα ήταν ουσιαστικά τα στοιχεία που έκαναν την διαδήλωση ελκυστική στο να συμμετέχει κανείς, σε αντίθεση π.χ. με τις παραδοσιακές πορείες κηδεύει των κομμάτων ή των θεσμικών συνδικάτων όπως αυτή που γίνεται στην Ρώμη. Τα συνθήματα ή τα «αιτήματα» ήταν πολλά και διαφορετικά ενίοτε και αντιθετικά μεταξύ τους. Π.χ. Από την μία υπάρχει αποδοχή της ελαστικότητας αλλά άρνηση της εργασίας, ή καλύτερα άρνηση ενός μοντέλου ζωής που εργάζεται έτσι και αλλιώς, από την άλλη υπήρχαν κομμάτια στην διαδήλωση που δήλωναν εναντίωση στην ίδια της ελαστικότητα και μιλούσαν για κεκτημένα δικαιώματα. Δηλαδή, οι μεν που θεωρούν ότι το κοινωνικό κράτος είναι παρελθόν και ότι θα πρέπει με νέους αγώνες να απαλλοτριώσουμε αυτά που παράγουμε ως τάξη και άλλοι που θεωρούν ότι πρέπει να αντισταθούμε στην διάλυση του κοινωνικού κράτους και αυτό θα είναι το πεδίο συνειδητοποίησης της εργατικής τάξης. Πάντως όλοι χόρευαν στους ρυθμούς της ανασφάλειας...

της εργασίας, ή καλύτερα άρνηση ενός μοντέλου ζωής που εργάζεται έτσι και αλλιώς, από την άλλη υπήρχαν κομμάτια στην διαδήλωση που δήλωναν εναντίωση στην ίδια της ελαστικότητα και μιλούσαν για κεκτημένα δικαιώματα. Δηλαδή, οι μεν που θεωρούν ότι το κοινωνικό κράτος είναι παρελθόν και ότι θα πρέπει με νέους αγώνες να απαλλοτριώσουμε αυτά που παράγουμε ως τάξη και άλλοι που θεωρούν ότι πρέπει να αντισταθούμε στην διάλυση του κοινωνικού κράτους και αυτό θα είναι το πεδίο συνειδητοποίησης της εργατικής τάξης. Πάντως όλοι χόρευαν στους ρυθμούς της ανασφάλειας...

Γ. Χάρης + Little John

στο κοινωνικό εργαστήριο

Βιβλιογραφία

Βιβλία/μπροσούρες:

Cunninghame, Patrick (2019), *Χαρτογραφώντας το πεδίο του αγώνα: τα αυτόνομα κινήματα στην Ιταλία της δεκαετίας 1970*

Καραμπελιάς, Γιώργος (1983), *Σύγχρονος καπιταλισμός και επαναστατικό υποκείμενο, Κομμούνα*

Καραμπελιάς, Γιώργος (1986), *Ένοπλη πάλη και εναλλακτικό κίνημα, Κομμούνα*

Κροπότικιν, Πέτρος-Αλεξίου, Νίκος Β. (2011), *Η Παρισινή Κομμούνα-Μία κριτική αποτίμηση*, Ελεύθερος Τύπος

Katsiaficas, George (2007), *Η ανατροπή της πολιτικής-Ευρωπαϊκά αυτόνομα κοινωνικά κινήματα και η αποαποικιοποίηση της καθημερινής ζωής*, Ελευθεριακή Κουλτούρα

Λαντάουερ, Γκούσταβ (2019), *Η κοινότητα ενάντια στο κράτος*, Πανοπτικών

Μπαζός, Γιάννης Γ. (2013), *Provos @ Merry Pranksters-Ta πρωτοποριακά κινήματα της δεκαετίας του '60*, Εκδόσεις Σοφίτα

Μπαλεστρίνι, Νάνι (2005), *Οι αόρατοι*, Βιβλιοπέλαγος

Μπούκτσιν, Μάρραϊν (2016), *Άκου μαρξιστή*, Ελεύθερος Τύπος

Moroni, Primo (1999), *Αυτοδιευθυνόμενα κοινωνικά κέντρα: νομαδισμοί, ριζώματα, επιθυμίες στο χώρο και το χρόνο της μητρόπολης*, Αγριόγατα

Ομάδα Βιβλιοθήκης Φάμπρικα Υφανέτ (2015), *Φαντάσου ένα κίνημα*

Ομάδα Συζήτησης & Κριτικής (2021), *Η κοινωνία του θεάματος: Τετράδια ανάγνωσης και χρήσης*, Αντίθεση

Ozkaya, Emine-Zileli, Gun (2000), *Στην καρδιά του καπιταλισμού*

Raz, Abel (2016), *Μέσα στην ομίχλη-Η Έξοδος @ τα στρατόπεδα εκτόπισης (1939-1942)*, ελευθεριακές εκδόσεις Ναυτίλος

Simon, Roland (2020), *Κριτική ιστορία της υπεραριστείας*, Futura

Συλλογικό (2000), *Ένας ιός εξαπλώνεται σε όλο τον πλανήτη*

Συλλογικό (2001), *Παιχνίδια δράσης*

Συλλογικό (2001), *Πάντως, καλά κάναμε που πήγαμε...-Μία κάπως αργοπορημένη κριτική πάνω στα γεγονότα της Πράγας*

Συλλογικό (2003), *Από την επανάσταση της επιθυμίας, στην επιθυμία για επανάσταση: Σημειώσεις για τις μεταμορφώσεις της κυριαρχίας και την βιωμένη αντίσταση*

Συλλογικό (2010), *Autonomia: απόψεις, αγώνες, μαρτυρίες των Ιταλών Αυτόνομων (1970-1980)*, Λέσχη Κατασκόπων του 21ου Αιώνα

Συλλογικό (2021), *Κατελημμένα κοινωνικά κέντρα-ένα αρχιπέλαγος ανατρεπτικών συμπεριφορών και αυτόνομων μορφών ζωής*

Συλλογικό (2021), *Συναντήσεις στην αυλή της Rosa Nera-Αποσπάσματα από τη σπορά της κατάληψης «Μαύρο Ρόδο»*, Εκδόσεις των Ξένων

Tari, Marcello (2017), *Ένα πιάνο στα οδοφράγματα-Για μια ιστορία της ιταλικής αυτονομίας*, Ελευθεριακή Κουλτούρα

Εφημερίδες/περιοδικά:

3η Γενιά

Black Out

Cyborg

Εγκυκλοπαίδεια των Βλαβών

Εστία Ανομίας

Τα Μάτια του Πλήθους

Μιγάδα

ξ

Τα Παιδιά της Γαλαρίας

Πανοπτικόν

Πεζοδρόμιο

Ο Τυφλοπόντικας

Πτυχία Ανομίας

Sites:

<https://www.anarxeio.gr/>

<https://takourelia.espivblogs.net/>

<https://libcom.org/>

<https://libertarianarchive.gr/>

<https://nomadicuniversality.com/>

<http://rebel-rabbits.blogspot.com/>

<https://en.wikipedia.org/>